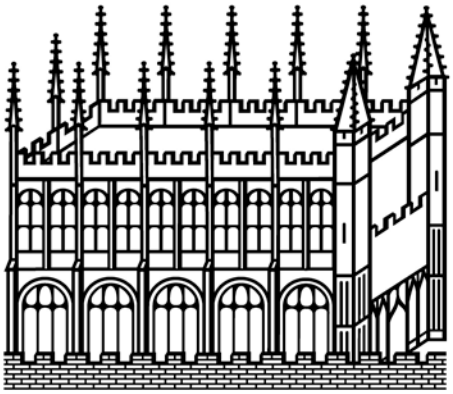

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

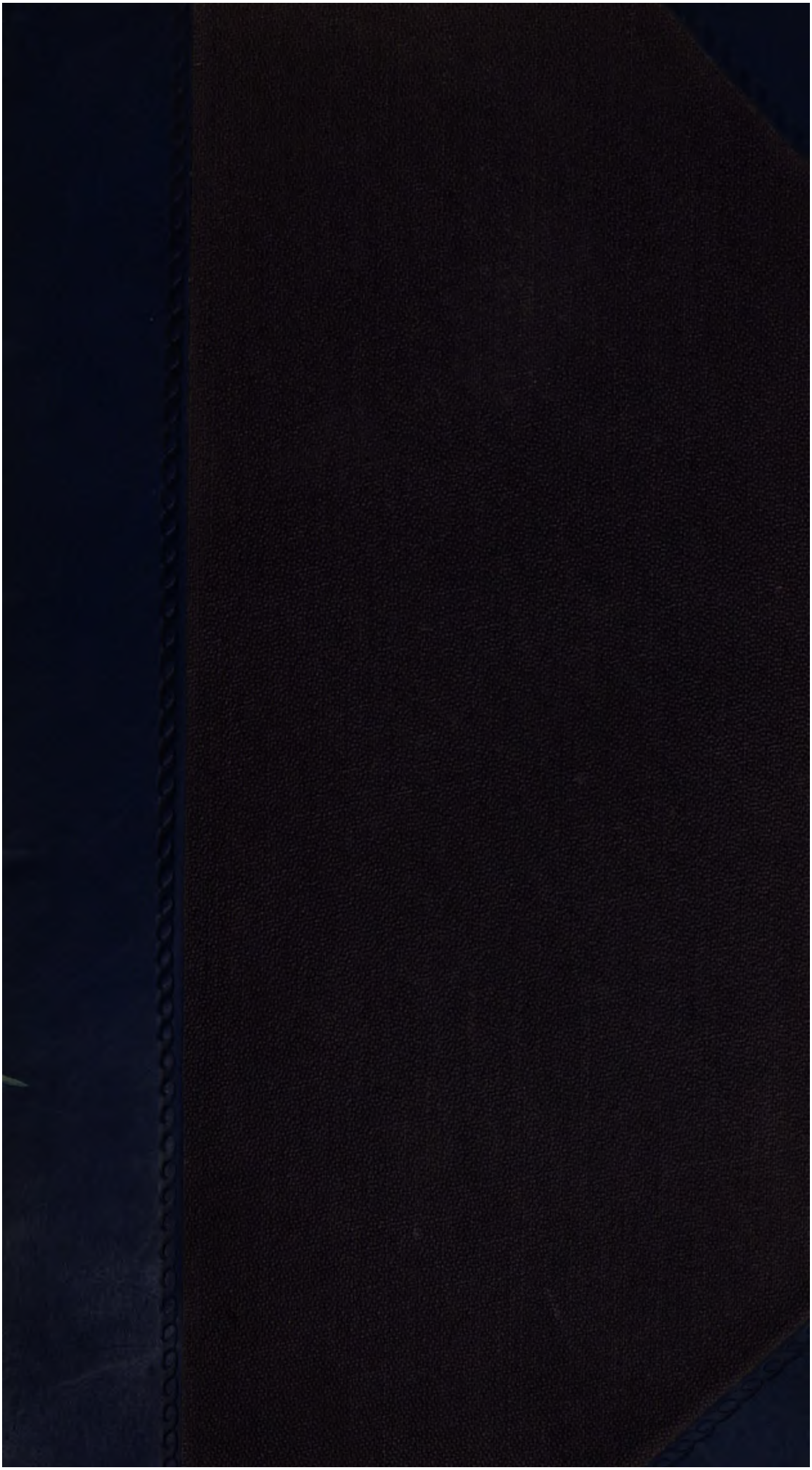

600093096X

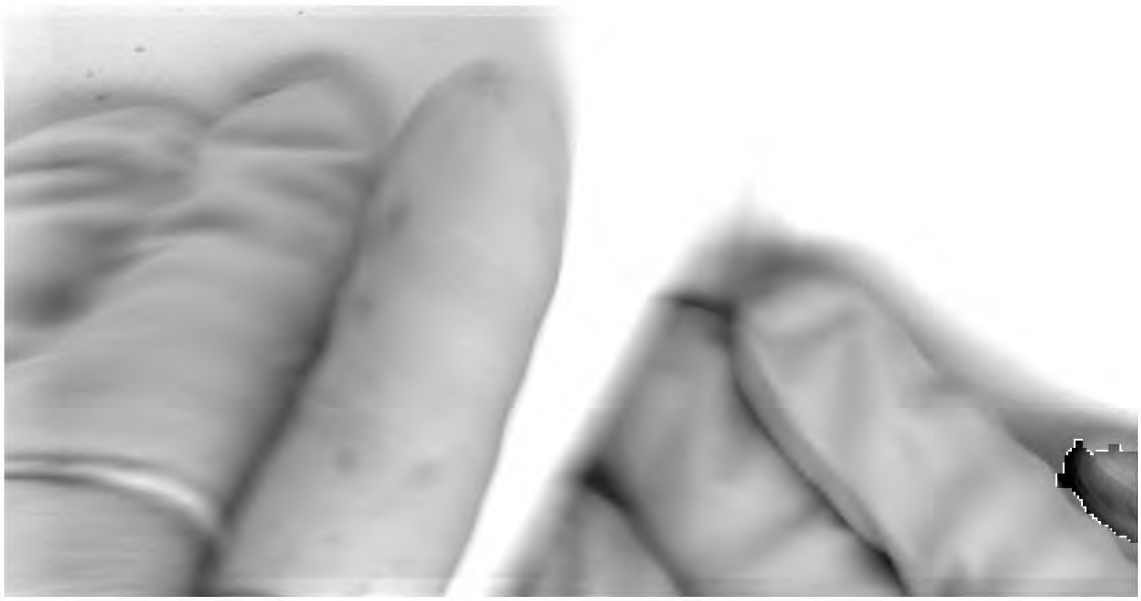

SVENSKA
FOLK-VISOR
FRÅN FORNTIDEN,

SAMLADE OCH UTGIFNE

AF

Er. Gust. Geijer och Arv. Aug. Afzelius.

ANDRA DELEN.

STOCKHOLM, 1816.
hos *Zacharias Haeggström.*

2.88 b. 1-4

Innehåll.

FÖRSTA DELEN.

Första Afdelningen.

Inledning.

N:o

1. Den Bergtagna. . . . . Sid. 1.
2. Hillebrand. . . . . 5.
3. Liten Karin. . . . . 11.
   Variant. . . . . 15.
4. Kämpen Grimborg. . . . . 16.
5. Skön Anna. . . . . 24.
6. Sorgens magt. . . . . 29.
7. Riddar Tynne. . . . . 32.
8. Pröfningen. . . . . 43.
   Variant. . . . . 46.
9. Herr Peder och liten Kerstin. . . 49.
10. Hertig Silfverdal. . . . . 57.
11. Grefvens döttrar vid Elfvabolid. . . 60.
12. Herr Hollkia och liten Kerstin. . . 65.
13. Herr Magnus. . . . . 67.
14. Herr Peder och Malfred. . . . 70.
15. Den bortsålda. . . . . 73.
16. Herren Båld. . . . . 76.
17. Den underbara harpan. . . . 81.
    Var. Från Färöarne med Öfversättning. 86.
18. Jungfruköp. . . . . 92.
19. Hertig Fröjdeborg och Adelin. . . 95.
20. Konungabarnen. . . . . 103.
    Variant. . . . . 106.
21. Herr Olof. . . . . 110.

N:o
22. Herr Tideman och lilla Rosa. . Sid. 112.
23. Lilla Rosa. . . . . 116.
Variant. . . . . 120 och 123.

Bihang till Första Afdelningen.

I. Variant till Riddaren Tynne. . 127.
II. — — Den bortsålda. . . 134.

Andra Afdelningen.

N:o
24. Habor och Signild. . . . . 137.
25. Axel Thordson och skön Valborg. . 148.
26. Herr Carl eller Klosterrofvet. . . 179.
27. Klosterrofvet. . . . . 182.
28. Konung Birger och hans Bröder. . 189.
29. Konungen och Herr Peder. . . 201.
30. Malkom Sinclair. . . . . 220.

Bihang till Andra Afdelningen.

I. Offersång vid St. Ingemos källa. . 244.
II. Slaget vid Stångebro. . . . . 245.

ANDRA DELEN.

Första Afdelningen.

N:o
31. Oväntad Brölloppsgäst. . . Sid. 1.
32. Stolts Hilla. . . . . 7.
33. Liten Kerstin Stalldräng. . . . 15.

N:o
34. Stolts Botelid Stalledräng. . . Sid. 22.
35. Bergkonungen. . . . . 32.
36. Herr Peders sjöresa. . . . . 32.
Variant. . . . . 35.
37. Den lilla Båtsman. . . . . 37.
Varianter. . . . 42 och 46.
38. Herr Äster och Fröken Sissa. . . 50.
39. Riddar Olle. . . . . 56.
Variant. . . . . 59.
40. Slottet i Österrik. . . . . 62.
41. Den förtrollade Prinsessan. . . 67.
42. Den Hedniska Konungadottern i blomstergården. . . . . 73.
43. Florens och Margareta. . . . 84.
Var. *Törkel Trådason.* . . . 86.
44. Ridder Bryning. . . . . 116.
45. Sven Svanhvit. . . . . 138.
46. Herr Lager och Jon. . . . . 141.
47. Herr Heimer och Margreta. . . 148.
48. Stolts Margreta. . . . . 154.
49. Tofva lilla. . . . . 157.
Variant. . . . . 161.
50. Liten Kerstin. . . . . 164.
51. Liten Kerstin befriar sin Broder. . 168.
Variant. . . . . 171.
52. Vallevans förklädning. . . . 175.
53. Stige lilles bjudning. . . . . 176.
54. Herr Helmer. . . . . 178.
55. Ung Hillerström. . . . . 180.
56. Carl Vågeman. . . . . 182.
57. Knut Hulings Visa. . . . . 186.
58. Herr Redewall. . . . . 189.
59. Rafnen Rune. . . . . 195.

Bihang till Första Afdelningen.

I. Variant till N:o 1. Den Bergtagna. 201.
II. — — N:o 6. Sorgens Magt. 204.
III. — — N:o 8. Pröfningen. . 207.
IV. — — N:o 20. Konungabarnen. 210.
V. — — N:o 31. Oväntad Bröllopsgäst. 212.
VI. — — N:o 39. Riddar Olle. . 215.
VII. — — N:o 48. Stolts Margreta. 217.
VIII. — — N:o 54. Herr Helmer. 226.
I. Magdalena. . . . . 229.
II. Underbar Syn. . . . . 233.
III. Resan till Österlandet . . . 235.
IV. Den sköna Dorothea. . . . 239.
V. Grefven i Rom. . . . . 244.

Andra Afdelningen.

N:o
60. Riddaren Sanct Göran. . . . 252.
61. Slaget vid Brunkeberg, 1471, . . 261.
62. Visa om Kung Gustaf och Dalkarlarne. 266.
63. Konung Eric och Spåqvinnan. . . 274.
64. Gothlands Visan. . . . . 279.
65. Thord Bondes mord. , . . . 287.
66. Hönsgummans Visa. . . . . 290.

Bihang till Andra Afdelningen.

Slaget vid Brännkyrkan, 1518, . . 302.

Första Afdelningen.

31.

Oväntad Bröllopsgäst.

Denna bland vår Allmoge ännu älskade Folksång är upptecknad efter Traditioner i Vestergötland. Den sjunges i flera landsorter med obetydliga förändringar, alltid med samma vackra och uttrycksfulla Melodi.

Det var två såta Vänner,
Som höll' hvarandra kär ::
Den ena for till främmand' land
Ifrån sin Fästemö ::

Den ungersven skulle bortresa
Ifrån sin hjertans Vän: ::
"Låt ingen dig bortlocka,
"Till dess jag kommer igen"! ::

När ungersven var bortrester,
Fick hon en annan kär, ::
Som henne väl behagade,
Allt efter sitt begär. ::

När ungersven detta spörja får,
Fick han ett annat mod; :l:
Han sadlade upp sin gångare grå,
Red sig dit Bröllopet stod. :l:

När ungersven detta veta fick,
Fick han ett annat sinn; :l:
Han vände sina kläder
Och gick i Brudstugan in. :l:

Så bad han att få dansa
Med Bruden liten stund; :l:
Men hennes hjerta bäfvade
Och blek var Jungfruns kind. :l:

Så börja' han att dansa
Den långa dans till slut. :l:
»'Ack! hör min sköna Jungfru!
"Hvarför är hon så blek? :l:

"Hvarför är hon så bleker,
"Hvarför är hon så blyg? :l:
En annan har mig lockat,
Se'n du var rest af by. :l:

Jag må väl vara bleker,
Och kinden icke röd; :l:
En annan har mig lockat,
Han sade, du var död. :l:

Och när han hade dansat
Den långa dans till slut, :l:
Så sprang han in i kammaren,
Slog dörren igen om sig. :l:

Han satte sig att skrifva
Det långa afskeds bref; :l:
Så tog han fram sitt timmeglas,
Som väntar på hans lif. :l:

När glaset var utrunnit
Och tiden var förbi; :l:
Så tog han sitt förgyllande svärd
Och stack uti sitt lif. :l:

När blodet börja' rinna,
Som strida strömmar plä', :l:
Så öppnade han dörren,
Bad sköna Jungfrun se. :l:

Så kommen, Flickor alla!
Och sen hur svårt det är, :l:
Med falsker tunga tala
Och ha' en annan kär. :l:

Men hvem kan hämta Rosor
Utaf de hårda berg? :l:
Och hvem kan finna kärlek
Der ingen kärlek är? :l:

Bland de allmännaste förändringar af denna Visa är den som börjas:

Den Monsjör skulle sig bortresa
Till Tyskland Liljengren;
Så sade han till sin flicka,
Sin hjertans käraste Vän:
Låt ingen dig bortlocka,
Till dess jag kommer igen.

Och:

Det var två såta Vänner,
Som höll' hvarannan kär;
Den ena for till Finland
Ifrån sin Fästemö.

Med stropher af dessa båda är den här anförda gjord fullständigare, der Traditionen syntes felagtig. De tvenne sista verser, som tyckas tillhöra sednare tider, förändras nästan af hvar Sångare eller Sångerska; och ofta sjunga de ännu en slutvers:

När vi en gång sku råkas
I himlens trånga port,
Der skola vi få höra
Hvad kärlek vi ha gjort.

32.

Stolts Hilla.

Hellelild im Kämmerlein, *Grimms Übers. altdänische Heldenlieder, sid.* 19. Hellelil og Hildebrand hos *Syv och Nyerup*, och finnes i *Kosegartens Blumen* (*Berlin* 1801.) uti öfversättning från ett Svenskt blad med öfverskrift: *En skön historisk Visa, utgifven af Hilla lilla, som klagar öfver sin Broders hårda medfart.* Utgifvarne, som ej ägt tillfälle att jemföra något tryckt exemplar af denna Visa, hafva följt Traditioner, som ännu sjungas i Vestergötland, Bohuslän och Skåne.

Hilla lilla sitter i kammaren sin,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hon fäller så mången tår uppå kind;
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Brådt kom bud för Drottningen in: —
Ingen vet min sorg utan Gud —
Stolts Hilla lilla syr så vildt i sömmen sin.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Drottningen axlade kappan blå,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så mände hon sig till Stolts Hilla lilla gå.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Drottningen slog Hilla på blekblommand kind,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så blodet det stank på sparrlakanet fint.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Nådiga Drottning! J slå mig ej så hårdt!
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Jag är en Konungs dotter så väl som Eders Nåd."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Hilla lilla klappar på hvendet blå,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
"Och lyster min Drottning att hvila häruppå"!
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Nådiga Drottning! J sätten Er här ner,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Att jag må tälja mina sorger för Er."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Medan jag var i min kära Faders gård,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Sju riddare mig dagligen vaktade på."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Min Fader han höll mig så hederlig,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Två riddare dagligen tjente mig."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Den ena han hette Hertig Magnus *):
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Han ville på äran mig beslå."
Den lefver aldrig till, som jag kan klåga mina sorger.

"Den andra hette Hertig Hillebrand,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Var Konungens son af Engeland."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och det var Hertig Hillebrand,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Med honom så månde jag fly utaf land."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand sadlade sin gångare grå,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så lyfte han Stolts Hilla lilla deruppå."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och när som vi kommo i Rosende lund,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Der lyste Hertig Hillebrand hvila en stund."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Han somna' en blund allt uti mitt sköt;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Han sof der en sömn så ljuflig och söt."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand, Hillebrand! sof inte nu;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Jag hörer min Fader och mina Bröder sju."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand, Hillebrand! sof inte så;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Jag känner min Faders gångare grå.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand tog mig allt uti sin famn;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hilla lilla, Hilla! nämn icke mitt namn. **)
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Han slog uti den första skar'
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Mina Bröder sex, också min Far.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Han mötte den andra flock,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Min yngsta Broder med gullgulan lock."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och Hillebrand, Hillebrand! stilla ditt svärd;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Den döden är ej min yngsta Broder värd."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Jag hade ej förr utsagt dessa ord,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Sju sår lade Hillebrand ned till jord."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Hillebrand stryker sitt blodiga svärd;
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Vore du ej Hilla! detta vore du värd."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Min Broder, han tog mig vid gullgulan lock,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så binder han mig vid sadeleknapp."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Aldrig var det så liten en rot,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Som icke tog ett stycke utaf min fot."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och intet var det så liten en gren,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Som icke tog ett stycke ur Hilla lillas ben."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Och när som vi kommo till första led,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Min sorgbundna moder hon ståndar dervid."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Då ville min Broder qvälja mig,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Min Moder hon ville bortsälja mig."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"Så sålde de mig för en klocka ny:
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hon hänger i Mariæ Kyrkeby;" ***)
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

"När moder min hörde den klockans Klang,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Hennes hjerta sönder i stycken sprang."
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Stolts Hilla lilla slöt sitt tal härmed,
Ingen vet min sorg, utan Gud —
Så föll hon död ned för Drottningens knä.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Mellan första och andra verserne finnas i Danskan följande tvenne, som bättre upplysa sammanhanget.

Det hun skulde med Guld virke,
Det syer hun med silke.
Det hun sye med silke skulde
Det syer hun med Guld.

*) Det är en anmärkning, som hvar samlare af forntidens sånger får anledning att göra, att de Traditioner man har tillfälle att få ur sjelfva folkets egen mun och ej finnas i Tryck eller handskrift, blifva alltid renast till Diction och Poesi; men då allt beror af Sångarens minne och individuela bildning, blir ofta det historiska ofullständigt och namnen i synnerhet förvridna: så sjunges t. e. i Vestergötland, förmodeligen för rimslutens skull:

Den ena ville mig bortlocka
Och det var Hertig Plocka.

och i den Skånska Traditionen läses:

Den ena hette Hertig Måns, (*Måns eller Magnus*)
Han ville med äran mig beslå.

**) heter i Danskan: *nevn mig ej till döde.* Om faran att under striden nämna en riddares namn, se anm. till Hillebrands Visa i 1 Delen af dessa Samlingar, sid. 11.

Prof. Nyerup anför bland sina Anm. till denna Folksång slutet af en Svensk, förmodeligen tryckt, Visa, sålunda:

Min Broder satte mig uti ett mörkt hus,
Hvem vet min sorg utan Gud!
Det var mörkt och aldrig ljust.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

Hvar gång, jag mig rörde,
Ormar och Drakar jag der hörde.

Hvar gång jag mig vände,
Ormar och Drakar jag kände.

Min Broder sålde mig för en klocka ny;
Hon hänger ännu uti Daleby.

Hvar gång jag hörde den klockan klinga,
Mit hjerta månd sönder i bröstet springa.

Så snart hon hade de ord framfört,
Sände hon sin Själ till Himmels högd.

***) Med *Mariae Kyrka*, som här nämnes i Traditionen från Vesterg. förstås utan tvifvel den på sin tid så ryktbara Mariae Kyrkan, som Hakon Hakonsön med sin tids hela prakt lät bygga till Skön Wahlborgs ära i den vackra Draksmarksdalen i Bohuslän; der ännu märkvärdiga ruiner visas af detta gamla Tempel.

33.

Liten Kerstin Stalldräng.

Sjunges under förändrade namn och melodier i flera landsorter, men har troligen aldrig funnits tryckt i Sverige. Denna Folksång tillhör äfven Danmark — *Se Syv*, 31 och *Nyerup* N:o 184. *Grimm* sid. 123 — och England, se *Percy's Reliques* III. pag. 83. Traditionen af ord och Melodi från Vestergötland.

Liten Kerstin hon låter sig kläder tillskära,
Åh, den lilla! —
Så gifver hon sig, som en stalldräng till att tjena.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Så rider hon sig uppå Konungens gård;
Åh, den lilla! —
"Behöfver väl Konungen nå'n stalledräng i år?
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och stalldräng behöfver jag i år som allrabäst,
Åh, den lilla! —
Men intet föder jag din apelgrå häst.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen han stod och lydde der uppå,
Åh, den lilla! —
"Och fö'r min Fader drängen, väl fö'r jag gångar'n grå.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

"En stalldräng behöfver vi i år som allrabäst
Åh, den lilla! —
Och fö'r min Fader dräugen, väl föder jag hans häst"s
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Den första dagen red hon de fålarna i bet;
Åh, den lilla! —
Om natten följer hon den unga Hertigen i lek.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och andra dagen rider hon de fålarna i äng;
Åh, den lilla! —
Om natten hvilar hon med unga Hertigen i säng.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Den tredje dagen rider hon de fålarna i vall;
Åh, den lilla! —
Om natten sofver hon på unga Hertigens arm.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Liten stalledräng är blefven så underligen fet,
Åh, den lilla! —
Han orkar inte rida när som Solen bränner het.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Liten stalledräng är blifven så ovig och tjock,
Åh, den lilla! —
Han orkar sjelf ej stiga i sadelen opp.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen sig åt stallgården går,
Åh, den lilla! —
Att se hur liten Kerstin stalledräng hon når.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen in genom stalldörren såg,
Åh, den lilla! —
Så fick han se hvar Kerstin liten stalledräng låg.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Så bredde unga Hertigen ut sin kappa blå,
Åh, den lilla! —
Där födde liten stalldräng de svennebarnen två.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och brådt kom det budet för Konungen in,
Åh, den lilla! —
Liten Kerstin hade födt en liten rosenblommand' kind.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och Konungen han ropade utöfver sin gård:
Åh, den lilla! —
"J bedjen unga Hertigen, att inför mig gå!
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen in genom dörren han steg,
Åh, den lilla! —
Och Konungen honom med vreda ögon neg.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

"Och hör, du unga Hertig! hvad jag dig säga må.
Åh, den lilla! —
Är du väl Fader åt de tvenne svennebarnen små?
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och är du nu Fader åt de små barnen två,
Åh, den lilla! —
Så tag då liten Kerstin och drag af min gård!"
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen faller på sina bara knä,
Åh, den lilla! —
"Och, kära min Fader, förlåten J mig det!
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

"Så tag då liten Kerstin och sätt uppå ditt knä!
Åh, den lilla! —
'Tag så de tolf gullringar, trolofva henne med"!
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och unga Hertigen blandade mjöd och vin,
Åh, den lilla! —
Men falska Tärnan lade förgift deruti.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Unga Hertigen blandade mjöd och vin,
Åh, den lilla! —
Och lyster dig dricka Kärasten min?
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Den första drick utaf vinet hon drack,
Åh, den lilla! —
Hennes gullkedja kring halsen hon sprack.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Och Konungen blef så vred i sitt mod,
Åh, den lilla! —
Lät sätta falska Tärnan qvicker*) i jord.
I vårt stall har hon tjent i stor lönndom.

Sällan får man nu mera höra sjungas detta äkta Tragiska slut af denna allmänna Folksång, utan i dess ställe en glad och skämtsam upplösning:

Och Fruar och Jungfruer de krusa' hennes hår:
Den förr varit stalldräng skall bli Drottning i år.

Och Fröknar och Tärnor de krusa' hennes hår:
Och högaste Grefvinnan satte gullkronan på.

Vår forntid älskade väl mest i sina sånger ett allvarsammare och Tragiskt innehåll, men hade äfven sina glada och skämtsamma. Den allmänhet denna sistnämnde Variant äger i alla Landsorter och äfven i Danmark, bevittnar dess ålder. Den Svenska drifver dock ej skämtet så långt som den Danska, där sjelfve Hertigen opassande skämtar:

"Du kom ind Kongens Søn og lo:
"Kunde hver Stalldreng faae saadanne to!"

*) *Qvicker*, lefvande; *sättas qvicker i jord*, är i de gamla förtälningar och visor *falska Tärnors* och elaka *Styfmödrars* vanliga slut, sedan de förrådt de värnlösa barnen, eller den trogna kärleken.

34.

Stolts Botelid Stalldräng.

Eſter Traditioner med Melodi från Vermland. Denna är väl blott att anse såsom Variant af föregående; men då den så mycket afviker och sjunges under en egen gammal Melodi, har man följt de Danska utgifvarnes exempel i sådana fall, och gifvit den sin egen Numer.

Stolts Botelid hon rider på Konungens gård:
:|: Behöfver min Konung stalledräng i år? :|:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och Konungen han titta' genom hvita gardin,
:|: Mig tyckes J vara en qvinnoblommand' kind :|:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och Konungen han talte till småsvenner två:
:|: J bedjen Stolts Botelid inför mig gå :|:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Hur skulle jag väl töras inför Konungen gå;
:|: Jag sliter intet annat än valmaret grå :|:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och J må väl slita det valmare grå,
:l: Så skolen J dock inför Konungen gå :l:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon tjente där i sju år så god;
:l: Det åttonde blef hon så tunger på sin fot :l:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon tager af sin valmarsgrå rock,
:l: Derunder så hade hon Damaste blått :l:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon gångar sig på höga lofts bro,
:l: Med Silkesydda strumpor och Sölfspända skor :l:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Stolts Botelid hon in genom dörren steg,
:l: Och Konungen henne med blida ögon neg :l:
Hon sade, hon har lust till att rida.

Och Konungen han tager henne uti sin famn,
:l: Och gaf'na Gullkronan och Drottningenamn :l:
Hon sade, hon har lust till att rida.

35.

Bergkonungen.

Denna i Vermland, Upland och flera landsorter under vackra Melodier förekommande Folksång är väl egenteligen blott en Förändring af *Den Bergtagna*, som i första delen af denna Samling redan är lemnad; men då den så betydligen afviker derifrån och äfven i sjelfva upplösningen är med den olika, synes den förtjena sitt egna rum. Den vackra Folkvisan om *Agnete og Havmanden* hos *Nyerup*, I. sid. 313 är af denna en imitation och, som *Nyerup* anmärker, blott ett fragment deraf. Äfven den näst föregående Visan om *Havmanden* hos *Nyerup* och den Engelska Traditionen hos *Jamieson*, I. 208. erinra om denna och hafva samma Thema. Att man i England och Danmark sjunger om en *Havmand*, när man i Sverige sjunger om en *Bergakung*, är naturligt.

Stolts Margareta hade en Fader så rik;
Tiden görs mig lång —
Och han var en Konung öfver sju Kungarik.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Till henne så friade Grefvarne två;
Tiden görs mig lång —
Men ingen så ville hon hafva ändå.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Till henne så friade Förstarne fem;
Tiden görs mig lång —
Och ingen så ville hon hafva utaf dem.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Till henne så friade Konungar sju,
Tiden görs mig lång —
Men ingen så ville hon hafva ännu.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen frågade sin moder om råd,
Tiden görs mig lång —
Allt huru han skulle Stolts Margareta få. *)
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och huru mycket ville du gifva åt mig,
Tiden görs mig lång —
"Att sjelf hon skull' komma i berget till Dig."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Dig skulle jag gifva det rödaste gull,
Tiden görs mig lång —
Och alla dina kistor med penningar full'.
Men jag vet, att sorgen är tung.

En Söndags morgon då hände det så,
Tiden görs mig lång —
Stolts Margareta skulle till kyrkan sig gå.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och allt som hon gick och allt som hon står,
Tiden görs mig lång —
Allt närmare kom hon, där höga Berget låg.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så gångar hon sig det berget omkring,
Tiden görs mig lång —
Så öppnas en dörr, och där går hon in.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Stolts Margreta in genom bergadörr'n steg;
Tiden görs mig lång —
Och Bergakungen henne med blida ögon neg.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så tog han den Jungfrun uppå sina knän,
Tiden görs mig lång —
Och tog de gullringar och fäste henne med.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så tog han den Jungfrun allt uti sin famn,
Tiden görs mig lång —
Gaf henne gullkrona och Drottningenamn.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så var hon i berget i åtta runda år,
Tiden görs mig lång —
Där födde hon två söner och en dotter så båld.
Men jag vet, att sorgen är tung.

När hon där hade varit uti de åtta år,
Tiden görs mig lång —
Så ville hon gå hem till sin kära Moders gård.
Men jag vet att sorgen är tung.

Och Bergakungen talte till småsvenner två:
Tiden görs mig lång —
"J spännen för karmen de gångare grå."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Margareta ut genom bergadörren steg,
Tiden görs mig lång —
Och hennes små Barn de greto dervid.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen tog henne uti sin famn,
Tiden görs mig lång —
Så lyfter han henne i förgyllande karm.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och hör du smådräng, hvad jag dig säga må:
Tiden görs mig lång —
Nu skall du föra henne uppå sin moders gård."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Stolts Margareta in genom dörren steg,
Tiden görs mig lång —
Och hennes Moder henne med ögonen neg.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och hvar har du varit så länge?
Tiden görs mig lång —
Jag har varit i de blomsterängder!
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Hvad är det för en hufva, du bär på ditt hår,
Tiden görs mig lång —
"Lika som qvinnor och mödrar plä' gå."
Men jag vet, att sorgen är tung.

Väl må jag bära hufva på hufvudet mitt;
Tiden görs mig lång —
Mig Bergakungen har båd' fästat och vigt.
Men jag vet, att sorgen är tung.

I berget har jag varit uti de åtta år:
Tiden görs mig lång —
Där hafver jag två söner och en dotter så båld.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Där hafver jag två söner och en dotter så båld:
Tiden görs mig lång —
Den yppersta Jungfrun i verlden månde gå.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och hör du, Stolts Margreta! hvad jag må säga dig:
Tiden görs mig lång —
"Får jag dig följa hem och se barnena din?"
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen in genom dörren nu steg:
Tiden görs mig lång —
Och Margareta föll till jorden dervid.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och står du nu här och klagar öfver mig;
Tiden görs mig lång —
"Kom du icke sjelf uti berget in till mig?
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och står du nu här och klagar din nöd;
Tiden görs mig lång —
"Kom du icke sjelfver in igenom min dörr?
Men jag vet, att sorgen är tung.

Bergkonungen slog henne på rosende kind:
Tiden görs mig lång —
"Och packa dig i berget till små barnen din!"
Men jag vet, att sorgen är tung.

Bergkonungen slog henne med hopvriden rot:
Tiden görs mig lång —
"Och packa dig till berget, och det skall gå fort!"
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och Bergakungen tog henne uti sin famn,
Tiden görs mig lång —
Så lyfte han henne i förgyllande karm.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Och hör du, min smådräng! hvad jag dig säga må:
Tiden görs mig lång —
"Nu skall du föra henne allt uppå min gård"!
Men jag vet, att sorgen är tung.

Stolts Margareta in genom bergadörren steg,
Tiden görs mig lång —
Och hennes små barn de gladdes dervid.
Men jag vet, att sorgen är tung.

"Det är inte värdt, J glädas öfver mig,
Tiden görs mig lång —
Christ gifve, jag aldrig vore Moder åt Er!
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den ena bar fram en förgyllande stol:
Tiden görs mig lång —
"Och hvilen Er här, min sorgbundna Mor!
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den ena bar fram det påfyllda Horn,
Tiden görs mig lång —
Den andra la' deri ett förgyllande korn.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den första drick hon drack af det Horn;
Tiden görs mig lång —
Så glömde hon bort både himmel och jord.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den andra drick hon drack af det Horn,
Tiden görs mig lång —
Så glömde hon bort både Gud och Hans Ord.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Den tredje drick hon drack af det Horn,
Tiden görs mig lång —
Så glömde hon bort både Syster och Bror.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Så glömde hon bort både Syster och Bror;
Tiden görs mig lång —
Men aldrig glömde hon sin sorgbundna Mor. ***)
Men jag vet, att sorgen är tung.

Traditionerna om fordna tiders *Bergtagningar*, hvilka bland vår allmoge ännu så allmänt tros och förtäljas, finnas utförligast i de prosaiska dikter, eller sagor, de gamle så omständligt veta att berätta. Denna Romanz och de hos *Nyerup* om *Rosmer Havmand*, innehållas nästan helt och hållit i de vackra Folk-Sagorna om Trollet och de tolf Riddarne i Ålleberg samt om Trollet i Himmelsberget.

*) I Danskan:

Kjære Moder! I strax kjende mig Raad,
Mig tykkes det er tungt.
Hvorledes jeg Marstigs Dotter kan faae.
Mig tykkes det är tungt, at udride.

Marstigs Dotter smiler under Skind:
Mig tykkes det er tungt.
Gud give den Riddere han var min.
Mig tykkes det er tungt, at udride.

**) Före denna Strof förekomma i Traditionerna tvenne verser, som onödigt afbryta berättelsen och tydligen äro ett tillägg af sednare tider.

Huru mycket vill du mig gifva,
Tiden görs mig lång. —
Så vill jag till din kära Moder skrifva.
Men jag vet, att sorgen är tung.

Och ville du gifva mig en skäppa med gull,
Tiden görs mig lång. —
Så skulle du få resa till din Moder så huld.
Men jag vet, att sorgen är tung.

***) Rättast och mer enligt denna Sångs natur torde man så hafva ändrat detta ställe:

Så glömde hon bort Syster, så glömde hon Bror,
Så glömde hon bort sin sorgbundna Mor.

men då det allmänt sjunges så af allmogen, har man ej velat ändra detta vackra undantag från Folk-Myten om Trolldryckens kraft, att verka glömska af allt det förflutna.

36.

Herr Peders Sjöresa.

Är en af de allmännaste Folkvisor och finnes äfven tryckt från flera orter. Den här anförda är upptecknad efter Traditioner i Vermland, Nerike och Upland, och jemförd med ett Exemplar, tryckt i Carlskrona 1787.

Det var den unga Herr Peder,
Han kammar och krusar sitt hår,
Så gångar han sig för sin Fostermor,
Frågte henne, hvad död han skull' få?

"Och inte så dör du på sotesäng,
"Och inte blir du slagen i krig;
"Men akta dig väl för de böljorna blå,
"Att de ej förråda ditt lif"! —

Och dör jag inte på sotesäng, —
Ej heller blir slagen i krig;
Nog aktar jag mig för de böljorna blå,
Att de ej förråda mitt lif.

Det var den unga Herr Peder,
Han gångar till sjöastrand;
Där låter han bygga sig ett skepp
Allt uppå den hvita sand.

Och Skeppet, det var utaf hvalfiskben,
Och Masterna va' lika så ;
Och Flaggorna voro af det rödaste gull,
Som suto derofvan uppå.

"I dag så låtom oss dricka,
"Me'n ölet vi kunna få ;
"I morgon skola vi segla,
"Der vinsten vi kunna få".

Det var båd' Skeppare och Styresmän,
De sköto det skepp ifrån land ;
Så glömde de bort Gud Fader,
Guds Son och Helige And'.

De segla' i dagar, de segla' i år
Allt uppå det villande haf ;
Och när som de kommo på djupaste grund
Så började masterna gå af.

Herr Peder tog upp sin tärningebok,
Han kastade tärning på bord :
"Vi skola nu alla kasta den lott,
Hvem som är den syndaren stor."

Och första tärning på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten den föll på Herr Peder,
Den unga Konunga son.

Den andra tärning på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten föll på Herr Peder,
Den unga Konungen sjelf.

Den tredje tärningen på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten föll på Herr Peder,
Den unga Konungen sjelf.

Och efter vi äro så långt ifrån land,
Att vi ingen prest kunna få;
Så låtom oss falla för masterna ner
Och göra vårt skriftermål.

Det var den unga Herr Peder
Vid masten där han låg,
Han skulle nu göra sitt skriftermål,
Och det blef honom så svårt.

"I Kyrkor hafver jag röfvat
"Och Kloster hafver jag bränt;
"Och mången adelig Stolts Jungfru,
"Båd' heder och ära förkränkt.

I skogen hafver jag vandrat,
Bedrifvit både rån och mord,
Och mången redlig bondeson
Låtit sätta qvicker i jord.

"Om Gud Han ville mig hjelpa,
"Att jag kunde komma till land,
"Så skulle jag bygga en Kyrka
"Allt uppå snöhvitan sand.

"Om Gud Han ville mig hjelpa,
"Att jag kunde komma till by,
"Så skulle jag bygga en Kyrka
"Och täcka den all med bly.

"Om någon af Er skulle komma i land,
"Min Fostermor frågar efter mig;
"Så säg, att jag tjenar i Konungens gård
"Och står mig så ridderlig.

"Om någon af Er skulle komma i land,
"Min Fästemö frågar efter mig;
"Så säg, att jag ligger i böljorna blå!
"Bed henne, hon glömmer ej mig"!

Och när han had' utfört de ord,
Rätt i den samma stund,
Det stormväder vexte upp så stort,
Slog skeppet neder i grund.

Den i Upland förekommande förändring af denna Folksång med omqvädet
Men sjön förråder så många,
liknar ganska mycket den Danska visan om ***Jon Rimandsons Skriftermaal***. Se *Nyerup*. II. sid. 221.

Följande märkeliga Variant af denna Folkvisa är införd i Poetiska Kalendern för 1816, af Herr *Magister Atterbom.*

Herr Päder går under borgalind,
Krusat hafver han sitt hår;
Gångar han för sin fostermor in:
"Lär j mig godt råd!" —
Medan sjön tager så mången.

"Inte skall du på landet dö,
Ej heller blifva slagen i krig;
Men vakta dig väl för böljan blå,
Hon dränker dit unga lif!" —
Medan sjön tager så mången.

Snäckan ligger på sjöastrand,
Gräset under henne gror;
"Den der icke drager af land,
Tjenar icke sin herre i tro!" —
Medan sjön tager så mången.

När som de kommo sig midt på sund,
Böljan började att slå;
Han skriftade sig för sin styrman,
Han kunde icke presten nå. —
Medan sjön tager så mången.

Det var då unga Herr Päder sjelf,
Han faller på sina knä:
Och så gjorde han sitt skriftermål,
Allt framför ett segelträ. —
Medan sjön tager så mången.

"Röfvat hafver jag kyrkohord,
Kloster hafver jag bränt!
Så mången är den stolts jungfru god,
Hvars ära jag hafver kränkt." —
Medan sjön tager så mången.

Lockat hafver jag enka och brud,
Svikit hafver jag mö,
Det kom aldrig i min hug,
Att jag uppå sjön skulle dö." —
Medan sjön tager så mången.

"Kommer här någon till lands igen,
Min moder spörjer efter mig;
Säg, att jag tjenar i främmande land,
Så sörjer hon inte mig." —
Medan sjön tager så mången.

"Kommer någon här till lands igen,
Min Fästmö spörjer efter mig;
Säg, jag ligger på hafsens grund,
Om hon vill gifta sig." —
Medan sjön tager så mången.

37.

Den lilla Båtsman.

Denna öfver hela Skandinavien allmänna Folkvisa sjunges med förändrade Melodier i alla Sveriges Provinser. Den är den sista af *Grimms* öfversättningar och kallas *Gutes Ende*. Af misstag anför han i anmärkningarne följande: *Dieses Lied findet sich auch Schwedisch: Gangerpiltens Visa, Gefle* 1701; Gangerpilt är Danskt, *Syv* IV. 36. *Nyerup* IV. 122, och finnes ej på den i Gefle 1801 utgifna Visan. *I Poetiska Kalendern för* 1816 har denna Folksång af *Herr Magister Atterbom* med förbättringar blifvit införd. I allmänhet hafva de Traditioner, som ännu finnas i Norrland, bäst bibehållit sin urform och förråda minst sednares tider handläggning. Denna är upptecknad efter Traditioner i Norrland.

Jungfrun satt i högan loft
Och virka' gull' på skinn;
Så kom en liten Båtsman,
Och tittade derin.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du, lilla Båtsman!
Hvad jag månd' säga dig:
Lyster dig att spela
Gulltärning med mig?
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"Och huru skall jag spela
"Gulltärning med dig ?
"Jag hafver intet rödan guld
"Att sätta emot dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Du sätter upp din tröja :
Du sätter upp den grå ,
Och deremot jag sätter
De gullringar två,
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och första gulltärning,
På Tafvelbordet rann ,
Lilla Båtsman tappade ,
Men Sköna Jungfrun vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du lilla Båtsman !
Hvad jag månd' säga dig :
Lyster dig att spela
Gulltärning med mig ?
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"Och huru skall jag spela
"Gulltärning med dig ?
"Jag hafver intet rödan guld
"Att sätta emot dig.
"Men de lekte, de lekte gulltärning.

Du sätter upp din gamla hatt,
Du sätter upp den grå;
Jag sätter min gullkrona,
Tag den om du kan få.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och andra gulltärning
På Tafvelbordet rann;
Lilla Båtsman tappade,
Och sköna Jungfrun vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du, lilla Båtsman!
Hvad jag månd' säga dig;
Lyster dig att spela
Gulltärning med mig?
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"Och huru skall jag spela
"Gulltärning med dig?
"Jag hafver intet rödan guld
"Att sätta emot dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Du sätt upp dina strumpor
Och silfverspända skor;
Jag sätter upp min ära,
Och dertill min Tro.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och tredje gulltärning
På tafvelbordet rann,
Sköna Jungfrun tappade,
Och lilla Båtsman vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du, lilla Båtsman,
Du skynda dig från mig!
Ett gångand' skepp i floden,
Det vill jag gifva dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"Ett gångand' skepp i floden,
"Det får jag hur jag kan;
"Men jag vill ha' den Jungfrun,
"Jag med gulltärning vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och hör du, lilla Båtsman!
Du skynda dig från mig!
En silkesömmad skjorta,
Den vill jag gifva dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"En silkesömmad skjorta,
"Den får jag hur' jag kan;
"Men jag vill ha' den Jungfrun,
"Jag med gulltärning vann,
Men de lekte. de lekte gulltärning.

Och hör du, liten Båtsman,
Du skynda dig från mig!
Mitt halfva Kungarike,
Det vill jag gifva dig.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

"Ditt halfva Kungarike,
"Det får jag hur' jag kan;
"Men jag vill ha' den Jungfrun,
"Jag med gulltärning vann.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Och Jungfrun går i kammaren,
Hon krusade sitt hår:
"Ack! nåd' mig, arma Jungfru,
"För giftermål jag får!
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Båtsman går på golfvet,
Han lekte med sift svärd:
"Du får så godt ett giftermål,
"Som nånsin du är värd.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

Jag är väl ingen Båtsman,
Fast Eder tyckes så;
Jag är den bästa Kungason,
I Engeland kan gå.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

I alla tryckta exemplar, så väl som i Danska upplagorna, finnes ännu en slutvers, som i den Norrländska Traditionen saknas; och analogt med andra Folkvisor om Konungasöners förklädningar, då de äro stadde i Giljarevärf, är alltid sista versen den förvånande katastrofen, då Tiggar-masquen afkastas och en Konung eller Konungason plötsligen uppenbaras; såsom det heter i *Pilgrimen*:

Han kastade af sin trasiga rock,
Därunder de röda gullsnörena satt. —
Han kastade af sin slokiga hatt,
Där under den röda Gullkronan satt.

Bland de Varianter, som näst den Norrländska bibehållit sig oförändrade, är en i Upland upptecknad Tradition, som äfven här blifvit använd, och börjas.

Jungfrun satt i buren
Och sydde gull på skinn;
Kom en liten Båtsman,
Tittade in.
En liten skön Jungfru rinner ungersven i hugen.

Den bland de öfriga förändringarne af denna Folkvisa, som minst förråder sednare tiders handläggning, är antecknad i Vestergötland och nästan ord för ord öfverensstämmande med den, som blifvit *Tryckt i Skara* 1763.

Jungfrun satt i Buren
Och sydde gull på skinn:
Kom en liten Båtsman
Gångande in;
Men de spelte, de spelte gulltärning.

"Hör du, lilla Båtsman!
"Hvad jag vill säga dig:
Har du lust att spela
Gulltärning med mig?
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Jag har väl lust ett spela
Gulltärning med dig;
Men jag har intet rödan guld
Att sätta emot Dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

"Sätter du ut dina
"Silfverspända skor,
"Deremot så sätter jag
"Min ära och min tro.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Den första gulltärning,
På Tafvelbordet rann,
Lilla Båtsman tappte,
Och Jungfrun hon vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Den andra gulltärning,
På Tafvelbordet rann,
Jungfrun hon tappte,
Men lilla Båtsman vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Den tredje gulltärning
På tafvelbordet rann,
Jungfrun hon tappte,
Men lilla Båtsman vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Hör du, lilla Båtsman,
Du skynda dig från mig!
En silkestickad skjorta,
Den vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

En silkestickad skjorta,
Den tar jag när jag kan;
Men jag vill ha' den Jungfrun,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Hör du, liten Båtsman,
Du skynda dig från mig!
Ett skepp uti floden,
Det vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning,

Ett skepp uti floden,
Det tar jag när jag kan;
Men jag vill ha' den jungfrun,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Hör du, lilla Båtsman,
Du skynda dig från mig!
Ett Slott och en Fästning,
Dem vill jag gifva dig.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Ett Slott och en Fästning,
Dem tar jag när jag kan;
Men jag vill ha den Jungfrun,
Som jag med tärning vann.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

ir du, lilla Båtsman,
u skynda dig från mig!
in Faders halfva Rike,
et vill jag gifva dig.
len de spelte, de spelte gulltärning.

in Faders halfva Rike,
et får jag när jag kan;
len jag vill ha den Jungfrun,
om jag med tärning vann.
len de spelte, de spelte gulltärning.

ngfrun går ur kammaren,
on kammar ut sitt hår,
ud nåde mig, Jungfru,
ör giftermål jag får!
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Båtsman går på golfvet,
Han leker med sitt svärd:
Och du får bättre man,
Än du nä'nsin är värd.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Jag är ingen Båtsman,
Fast eder tyckes så,
Jag är den bästa Kongason,
I Engeland månd' gå.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

Är du den bästa Kongason
I Engeland kan gå,
Så skall du få min ära,
Och dertill med min tro.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

En Tradition från Östergötland skiljer sig obetydlig från föregående, utom i första strofen, som börjas:

Jungfrun satt i kammaren, stack silkes-täcken röd,
Till henne kom en gångarpilt, begärde ett stycke brö

Efter en Tradition insänd från Småland med inled ning och slut, som tydligen förråda sednare tiders hand läggning.

Jungfruu satt i högan loft,
Hon virkade gullband:
Så mången kärlig tanke
I hågen henne rann.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärnin

Och sköna Jungfrun skådade
Allt kring det vida haf:
"Christ gif' den Sven månd' komma
"Som jag min tro bortgaf!
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärnin

Och hastigt fick hon skåda
Ett skepp på böljan blå:
En ungersven så fager
Han månd' vid stammen stå.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärnin

Du spänn upp alla segel,
Och styr med hast i land,
Här är en fager Jungfru,
Som väntar uppå strand.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärnin

"Och hör du, lilla Båtsman!
"Hvad jag nu säger dig:
"Och har du lust att kasta
"Gulltärning med mig?
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärnin

Och väl så vill jag kasta
Gulltärning med dig;
Om du har lust att sätta
Din ära upp mot mig?
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och första gulltärning
På tafvelbordet rann,
Den lilla Båtsman tappade,
Men sköna Jungfrun vann.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Andra gulltärning
På tafvelbordet rann,
Lilla Båtsman tappade,
Och sköna Jungfrun vann.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Tredje gulltärning
På tafvelbordet rann,
Sköna Jungfrun tappade,
Och lilla Båtsman vann.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Och hör du, lilla Båtsman!
"Du skynda dig från mig;
"En silkesömmad skjorta,
"Den vill jag gifva dig.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

En silkesömmad skjorta
Den får jag när jag kan;
Men jag vill ha den Jungfru,
Som jag med tärning vann.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Och hör du, lilla Båtsman,
"Du skynda dig från mig!
"Ett gyldne skepp i hafvet
"Det vill jag gifva dig.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

Ett gyldne skepp i hafvet,
Det får jag när jag kan;
Men jag vill ha den jungfrun,
Som jag med tärning vann.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och jungfrun går i kammaren,
Hon smyckar ut sitt hår:
"Gud nå' mig, arma jungfru,
"För riddare jag får!
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och Båtsman gick på skeppet,
Han drager ut sitt svärd:
Du har fått bättre giftermål,
Än nå'nsin du är värd.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Jag är väl ingen Båtsman,
Fastän dig tyckes så;
Jag är den första Konungsson,
I England månde gå.
Men hon spelade; hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Är du den bästa Kungason,
"I England månde gå,
"Så skall du få min jungfrudom,
"Och dertill ock min tro.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Och hören J, små svenner!
Den Jungfrun, som jag vann,
J fören till min Fader,
Allt uti Engeland.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

God dag, min kära Fader! —
"God dag, min kära Son;
"Den Jungfrun, som du förer,
"Du tagit långt ifrån?
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Den Jungfrun, som jag förer,
Jag med gulltärning vann:
Hon är en Fursta-dotter,
Allt ifrån Österland.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

"Är hon en Fursta-dotter,
Jag vill dig vara huld:
Jag gifver till ditt bröllop
Utaf det röda guld.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

Så förde de den Jungfrun,
Allt uti Kyrkan fram:
"Gif nu den tro och ära,
Som jag med tärning vann."
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

38.

Herr Äster och Fröken Sissa.

Ehuru tryckt nästan i alla landsorter och gansk[a] allmän i gamla Vissamlingar, sjunges dock nu mera sällan denna Folkvisa. Denna Tradition är med sin Melodi upptecknad i Vestergötland och särskilt tryckt tillika med föregående i Vexiö. Sjelfva upplösningen är densamma som uti Visan om *Ingefred och Gudrune* hos *Nyerup*. IV. sid. 158.

Herr Äster rider sig der söder under Ö,
Så välsigne! —
Han fäster Sissa lilla så väner en mö.
Stor sorg bär han väl för henne.

Han fäste Sissa lilla och förde henne hem,
Så välsigne! —
Så stor och så kynner så var han öfver den.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster rider sig uti Rosenlund,
Så välsigne! —
Där lyste Sissa lilla hvila en stund.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster breder ut sin kappa blå,
Så välsigne! —
Där födde Sissa lilla de sönerna två.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster klappa' Sissa lill' på hvitblommand' kind
Så välsigne! —
Hvem är nu väl fader till små barnen din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Så hjelpe mig Gud utaf alle min nöd,
Så välsigne! —
"Som intet jag vet, om han är lefvand' eller död.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Min Fader, han var en så underlig man,
Så välsigne! —
"Han byggde min bur så nära vid strand.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Elfva voro de, min bur nederbröt',
Så välsigne! —
"Det var ej mer än en, som min ära åtnjöt.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster klappar Sissa lill' på hvitblommand' kind,
Så välsigne! —
Hvad fick du då för äran din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig en harpa utaf gull,
Så välsigne! —
"Han bad att jag skull' leka, när jag är sorgefull.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig en silkesydder särk,
Så välsigne!
"Den hafver jag slitit med sveda och värk.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig det röda gullband,
Så välsigne!
"Det bant han om min snöhvita arm.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig ett par sölfspända skor,
Så välsigne! —
"Dem hafver jag slitit med så mycken stor oro.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Och han gaf mig en sölfboddan knif,
Så välsigne! —
"Christ gifve, han satt i hans hierta och lif,
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hör då, Sissa lilla, nu tala intet så!
Så välsigne! —
Jag är nu Fader åt små barnen de två. *)
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster klappar Sissa lill' på hvitblommand kind:
Så välsigne! —
Hvart skall vi nu göra af små barnen din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Det ena lägga vi under så bredan en sten,
Så välsigne! —
"För det bära vi så lönligen mehn.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Det andra lägga vi under så grönan en torf,
Så välsigne! —
"För det bära vi så lönligen sorg.
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hör du, Sissa lilla, nu tala inte så!
Så välsigne! —
Min syster bor inte så långt härifrån.
Stor sorg bär han väl för henne.

Min syster hon bor inte så långt ifrån by,
Så välsigne! —
Hon fostrar upp de barnen, om de än voro try.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster klappar Sissa lilla på hvitblommand' kind:
Så välsigne! —
Orkar du nu rida i guld-sadelen din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Så litet orkar jag rida i guldsadelen min,
Så välsigne! —
"Jag fruktar, när jag framkommer, din moder spotta
mig.
Stor sorg bär han väl för henne.

Herr Äster han rider sig till hvite-borgs led, *)
Så välsigne! —
Där ståndar hans Moder och hvilar sig vid.
Stor sorg bär han väl för henne.

Du vare välkommen Herr Äster kär sonen min,
Så välsigne! —
Hvar hafver du fått den unga bruden din?
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hjelpe mig Gud utaf all min nöd,
Så välsigne! —
Som jag såg aldrig så väner en Mö,
Stor sorg bär han väl för henne.

De ledde Sissa lilla i Bruare hus, **)
Så välsigne! —
Riddaren och små Svenner de bar för henne blus.
Stor sorg bär han väl för henne.

Alla drucko miöd, och alla drucko vin,
Så välsigne! —
Herr Äster lagade mat åt allrakärasten sin.
Stor sorg bär han väl för henne.

De lade Sissa lilla mellan bolstrarna blå,
Så välsigne! —
Herr Äster lade sig på kistorna små.
Stor sorg bär han väl för henne.

Och hör du Herr Äster, kär' sonen min!
Så välsigne! —
Hvi sofver du inte när unga bruden din?
Stor sorg bär han väl för henne.

"Jag lofva' hennes Fader, allt Söder under ö,
Så välsigne! —
"Att Sissa lilla skulle sex veckor sofva mö.
Stor sorg bär han väl för henne.

"Det är nu den seden uti främmande land,
Så välsigne! —
"En Jungfru skall sofva sex veckor utan Man.
Stor sorg bär han väl för henne.

*) Härmed slutas den Danska Visan, som synes vara en sammansättning af denna och *Riddar Olle*:

Han klappad henne ved hviden kind:
"Du sörg ikke allerkjæreste min!
"Det var mine Svenne, det Bure bröd,
"Selv var jeg den Din ære nöd.

**) *Led*, port, lider: provinsord; se *Ihres Dial. Lexik.* *Hvite-borgs led*, hvita borgens port? —

***) *Bruare*, ett gammalt adjectiv: *Bruarehus-sjöarestrand:* brudehus, sjöastrand.

†) *Blus eller blous*, bloss: provinsord; *Ihr. Dial. Lexik.*

39.

Riddar Olle.

Efter en Tradition från Östergötland, meddelad ur Herr Wallmans Samlingar och jemförd med upptecknin-gar från Småland och Vestergötland. Denna Visa sjunges i landsorterna ganska allmänt, med åtskilliga förändringar, bland hvilka en ifrån Småland mest närmar sig den hos *Syv* förekommande IV. *N:o* 62 *Grimm* pag. 195 och för Samlares skull med sin melodi såsom Variant medelas.

Riddar Olle rider sig allt söder under Ö,
Där fäste han Stolts Vänalill' och tänkte hon var mö :l:
Riddar Olle.

Där fäste han Stolts Vänalill' och förde henne hem,
Med rödan gullkrona på bleknande kind. :l:
Riddar Olle.

De spelemän, de spelade på gullharpan röd:
"Gud nåde dig, Fru Väna lilla, du är inte mö! :l:
Riddar Olle.

Hör du, Fru Väna lilla, hvad jag dig säga må:
"Hvad är det som de spelemänner spela må? :l:
Riddar Olle.

Och Eder vill jag hålla för en okloker man,
Som tror hvad som spelas utaf en drucken man. :l:
Riddar Olle.

Och Väna lilla tager af det röda gullband,
Så kastar hon det uti spelemannens hand. :l:
Riddar Olle.

Så kastar hon det uti spelemannens hand,
En annan klang uti harpan det kom. :l:
Riddar Olle.

De spelte i dagar, de spelte i tre,
Men inte ville bruden åt brudsängen se. :l:
Riddar Olle.

Men när den fjerde dagen åt qvällen han led,
Fru Väna lilla lade sig i sängen ned. :l:
Riddar Olle.

"Och hör du, Väna lilla, hvad jag dig spörja må:
"När var det du bortgaf din ära och din tro?" :l:
Riddar Olle.

Min Fader han var en så underlig man,
Han byggde min bur så nära vid strand. :l:
Riddar Olle.

Han byggde min bur så nära vid strand,
Där alla de skeppare de kommo i land. :l:
Riddar Olle.

Och tolf voro de, som buren nederbröt',
Men ej mer än en som min ära åtnjöt. :l:
Riddar Olle.

"Och hör du, Väna lilla, unga bruden min!
"Hvad gaf han då dig för du gaf äran din?" :l:
Riddar Olle.

Han gaf mig en gullkrona så röd,
Han bad, jag skulle bära den bland Fruar och Mör *) :l:
Riddar Olle.

Ock han gaf mig ett par silfverspända skor,
Dem hafver jag slitit med stor möda och oro: :l:
Riddar Olle.

Och han gaf mig en harpa utaf det röda gull,
Han bad, jag skulle spela, när jag blir sorgefull. :l:
Riddar Olle.

Och han gaf mig en silfborder knif,
Christ gifve, den sutte uti hans unga lif! :l:
Riddar Olle.

"Och hör du, Väna lilla, du tala inte så!
"Jag är nu Fader till dina barn de små". :l:
Riddar Olle.

*) Å den anförda handskriften var tecknad följande anmärkning: "Att i forntiden andra än Furstinnor burit Kronor, intygar *Vita St. Catharinae M. Ser. Bibl. Lincop.* der Auctor berättar, att St. Catharina fått i arf efter sin Svägerska Gydha en *circulum aureum seu coronam quam vivens gestare solebat, secundum patriae consvetudinem, quae tanti valoris erat, quod pretio ejus, per ingentem annum, b. Brigitta et filia ejus, quoad victualia competenter procurabantur (Romae eodem tempore versabantur.)*

Riddar Olle.

Efter Traditioner från Småland.

Riddar' Olle han rider allt söder under Ö,
Där fäste han Stolts Svaneli och tänkte hon var mö. :|:
Riddar Olle.

Han fäste henne mö han förde med sig hem,
Och alla Kongens Hofmän, de kände henne igen.
Riddar Olle.

Stolts Svaneli hon klädde sin tärna till brud,
Gaf henne guldkrona och silfverskrud.
Riddar Olle.

De ledde den bruden i Brudehus,
Och sjelfver stod Stolts Svaneli och bar för henne ljus.
Riddar Olle.

De ledde den bruden i Brudestol ,
Och sjelfver stod Stolts Svaneli och drog af hennes
Riddar Olle. *skor.* :l:

De ledde den bruden i Brudebänk ,
Och sjelfver stod Stolts Svaneli och bar för henne
Riddar Olle. *skänk.* :l:

Riddar Olle han hade en gammal sängefäll ; *)
Han kunde så väl tala som Riddar Olle sjelf. :l:
Riddar Olle.

"Oeh hör Du, Riddar Olle, hvad jag dig säga vill ,
"En mö gick ur din säng, men en sköka kom igen. :l:
Riddar Olle.

Och hör du, Stolts Svaneli, hvad jag dig säga vill ;
Och hvar var du , när du miste äran din? :l:
Riddar Olle.

"Min Fader han var en så underlig man ,
"Han byggde min bur så nära ned vid strand. :l:
Riddar Olle.

"Han byggde mig en bur så nära ned vid strand ,
"Där alla Kongens Hofmän de skulle ro i land. :l:
Riddar Olle.

"Elfva var de som min bur nederbröt ,
"Men där var ej mer än en som min ära åtnjöt. :l:
Riddar Olle.

"Och han hade krusadt och kringskurit hår ,
"Och vackrare Riddare jag aldrig än såg. :l:
Riddar Olle.

"Hans växt var så rank, och hans skuldra så bred,
"Han hofva' som en kämpe, när han till striden red. :|:
Riddar Olle.

"Han gaf mig i fäste ett silfverboda skrin,
"Och maken finnes ej från Dannemark och hit. :|:
Riddar Olle.

"Af honom fick jag de guldröda band,
"Dem band han om min snöhvita arm. :|:
Riddar Olle.

"Af honom fick jag en Harpa af guld,
"Derpå jag månde spela, när jag blef sorgefull. :|:
Riddar Olle.

"Och han gaf mig en silfverbodder knif,
"Jag önskar den satt i hans hjerta och lif. :|:
Riddar Olle.

Och kära Stolts Svaneli, Du tala inte så!
Ty jag är nu Fader åt dina barn de små. :|:
Riddar Olle.

*) Denna stroph, som vanligast af de vid ordval sorglöse Sångarne oftast sjunges:

Riddar' Olle hade en gammal skinnfäll,
Han kunde tala bättre än Riddar Olle sjelf.

läses i Danskan mera poetiskt:

Herr Samsing haver to Nattergale,
De kunne saa artig om Fruer tale.

40.

Slottet i Österrik.

Anses af *Nyerup* vara Tyskt Original; men då den i flera århundraden i Sverige varit en älskad Folksång och redan allmänt var af Trycket utgifven på 1600-talet, har den all rätt till ett rum i denna samling. Det är för öfrigt oafgjordt, hvilket land dessa, de Germaniska, Anglosaxiska och Göthiska Folkstammarnes egendom, ursprungligen tillhöra: se *Grimms* förträffliga Inledning till sina *Öfversatta Heldenlieder*, sid. XXXIII. etc. Denna Folkvisa har i sednare tider blifvit på flera ställen i Tyska samlingar omtryckt, såsom i *Braguer* VI. 1 *Abtheil.* sid. 205, hos *Eschenburg* och i *Des Knaben Wunderhorn*; samt äfven af Magister Atterbom omarbetad införd i *Poet. Kalendern* 1816. En uppteckning, sänd från Vestergötland öfverensstämmer fullkomligen med det här anförda exemplar, som är tryckt 1688, och finnes i Prof. Zetterströms samlingar. Af den förtjenta Musikkännaren Herr Justitierådet Groenland i Köpenhamn, är oss meddelad den gamla Tyska Melodien, och vi tro oss göra hvar Musikälskare ett nöje, då vi bland bilagorna äfven meddela den.

Det ligger ett Slott i Österrik,
Österrik *) —
Det är så väl bebundit,
Med silfver och det röda gull,
Röda gull —
Och marmorstenar uppmuradt.

Där inne ligger en ung Hertig,
Ung Hertig —
På sitt lif är han fången,
Väl femtio famnar under jord,
Under jord —
Bland drakar, etter och ormar.

Hans fader kom från Rosenborg,
Rosenborg —
Han till det tornet gångar;
Och du min allrakäraste Son,
Käraste Son —
Huru hårdt ligger du fången?

"Ack Fader käre, Fader min!
Fader min —
"Jag ligger här hårdt fången
"Femtio famnar under jord;
Under jord —
"I nöd och stort elände.

Hans fader går för Konungen in,
Konungen in —
Gig mig den fången lösan!
Tio tusen gyllen gifver jag er,
Gifver jag er —
För den fångens blodsdroppar.

"Tio tusen gyllen de hjelpa ej,
Hjelpa ej —
"Den Herrn han måste dödas;
"På sin hals hafver han en Gullked,
En Gullked —
"Han hafver hans lif förrädit.

Bär han en gullked på sin hals,
På sin hals —
Den hafver han intet stulit,
Utan en Jungfru hafver skänkt,
Hafver skänkt —
Honom till sin trolofven.

De togo fången utur det torn,
Utur det torn —
Och gåfvo honom Sacramente,
Han ropade Christ i Himmels Thron,
Himmels Thron —
Nu är min död för handen.

De förde honom på platsen ut,
På platsen ut —
På stegan månde han stiga,
Han bad ock då den Mästerman,
Den Mästerman —
Att han skulle få litet lefva.

Mästaren sade, ej längre nu,
Ej längre nu —
Ty du aktar mig svika,
Du gif mig hit en silkesduk,
En silkesduk —
Jag vill din ögon tillbinda.

Han sade, bind min ögon ej till,
Ögon ej till —
Låt mig först verlden beskåda,
Jag ser detta henne aldrig mer,
Aldrig mer —
Med mina svartbruna ögon.

Hans Fader uppå platsen stod,
På platsen stod —
Så svårlig hans ögon runno:
Min kära son, min kära son,
Kära son —
Din död vill jag vedergälla.

Ack, Fader käre, Fader min,
Fader min —
Min död må J ej vedergälla;
Ej kommer min själ till pino svår,
Till pino svår —
Ty oskyldig måste jag dödas.

Jag sörjer ej mitt unga lif,
Mitt unga lif —
Ej heller verldslig ära;
Mer sörjer jag min Jungfru kär,
Jungfru kär —
Hon gråter och sörjer så svåra.

Det kom uppå den tredje dag,
Den tredje dag —
En ängel af Himmelen neder;
Han befallde, de skulle liket nedta',
Liket nedta' —
Eller han ville staden nedsänka.

Derefter kom en hämnd så stark,
En hämnd så stark —
Hans död blef vedergullen,
Och hastigt nederslogs till mark,
Slogs till mark —
Menniskor öfver trehundra.

Hvem denna visan hafver gjort,
Hafver gjort —
Det må hvar man väl veta;
Det hafver varit en Jungfru skön,
En Jungfru skön —
Till sin vän i Österrike.

*) I de Svenska tryckta exemplaren upprepas ej sista orden af första raden; men i sången sker det merendels både i första och i den tredje såsom ett Echo: Troligen har i fordna tider, såsom ännu i Finska allmogens Runor, en Chorus af åhörarne upprepat dessa ord.

41.

Den förtrollade Prinsessan.

Sjunges med samma Melodi, som den föregående, med hvilken den oftast i Folkets små samlingar delar samma blad af ett tryckt ark. De äldsta upplagorna äro dock ensamt tryckta med Titel — *En vacker dock mycket bedröflig Visa om en Konungsdotter, huruledes hon af sin Styf-Moder med trolldomskonst blef förvandlad till Näktergal, och huru hon omsider, genom Guds försyn, af en Riddare blef befriad* — prydda med trädsnitt, samt utan tryckningsort och år, men som det synes från slutet af 1600 eller början af 1700 talet: det är således sannolikt af *Herr Nyerups* anmärkning till den Danska Visan 1. sid. att den är en ordgrann öfversättning af den Svenska, eller äro de båda öfversättningar af samma Original.

Jag vet väl hvar, som står ett Slott,
Står ett Slott —
Det är så väl utsiradt,
Med silfver och med rödan guld,
Rödan guld —
Med uthuggen sten uppmurådt.

Uti det Slott där stod en Lind,
Stod en Lind —
Med blad så dejlig' och sköna,
Deruti bodde en Näktergal fin,
Näktergal fin —
Som ljufligt sin tunga månd röra.

Det kom en Riddare ridande dit,
Ridande dit —
Han hörde den Näktergal sjunga,
Hvaröfver han högelig förundrade sig,
Förundrade sig —
Ty det var vid midnatts stunden.

Och hör du, liten Näktergal!
Näktergal —
En visa jag beder dig qväda;
Din' fjädrar jag låter med guld beslå,
Guld beslå —
Din hals med perlor bekläda.

"Jag passar ej på dina fjädrar af guld,
"Fjädrar af guld —
"Som jag för dig skulle bära,
"I verlden är jag en fågel vild,
"Fågel vild —
"Och ingen man månde mig känna.

Är du i verlden en fågel vild,
Fågel vild —
Och ingen man månde dig känna,
Dig tvingar väl hunger, köld och snö,
Köld och snö —
Som faller på vägen den breda.

"Mig tvingar ej hunger, mig tvingar ej snö,
"Mig tvingar ej snö —
"Som faller på vägen den breda,
"Mig tvingar fast mera hemlig sorg,
"Hemlig sorg —
"Den gör mig ångest och möda.

"Emellan berg och djupan dal,
"Djupan dal —
"Bortrinna de stridiga strömmar,
"Men den som hatver en fulltrogen vän,
"Fulltrogen vän —
"Han går så sent utur minnet.

"Jag hade mig en käraste båld,
"Käraste båld —
"En Riddare mägtig och väldig;
"Min Styfmoder kastad' det hastigt omkull,
"Hastigt omkull —
"Ty hon det ej hafva ville.

"Hon skapte mig till en Näktergal,
"Näktergal —
"Bad mig i verlden omflyga;
"Min Broder till en Ulf så grym,
"Ulf så grym —
"Bad honom åt skogen löpa.

"Strax for han uti skogen in,
"I skogen in —
"Hon bad, han ej bot skulle finna,
"Förrän han drack hennes hjerte-blod,
"Hennes hjerteblod —
"Sju år derefter det skedde.

"En dag hon gick så lustelig,
"Så lustelig —
"I rosenlund spatsera,
"Min Broder det såg, och vredelig,
"Och vredelig —
"Gaf noga akt uppå henne.

"Han grep henne vid hennes venstra fot,
"Venstra fot —
"Med ulfve-klon den leda,
"Ref ut hennes hjerta, och drack hennes blod,
"Hennes blod —
"Igen fick han sin helbregda.

"Ännu är jag liten så vild fågel,
"Så vild fågel —
"Som flyger i mörka skogar,
"Så jemmerfullt månde jag lefva min tid,
"Lefva min tid —
"Men helst uti vintertiden.

"Dock tackar jag Gud, som hafver hjelpt,
"Hafver hjelpt —
"Att jag min tunga kan röra,
"Som i femton år ej hafver talt,
"Ej hafver talt —
"Som jag med eder nu månd' göra.

"Men jag hafver städse sjungit förvisst,
"Sjungit förvisst —
"Med ljuflig Näktergals stämma,
"Och aldrig fann jag bättre qvist,
"Bättre qvist —
"Än de i grönaste ängar.

Och hör du liten Näktergal,
Näktergal —
Hvad jag dig månd tillbjuda!
I vinter kan du sitta i buren min,
Buren min —
Tills sommarn, igen att utflyga.

"Haf tack, skön Riddare för tillbudet ditt.
"Tillbudet ditt —
"Det må dock icke så vara,
"Ty det förböd mig Styfmoder min,
"Styfmoder min —
"Så länge jag månd' fjädrar bära.

Men Riddaren stod och tänkte sig om,
Tänkte sig om —
Han aktar ej Näktergalns vilje,
Ty grep han henne vid fotenom,
Fotenom —
För Gud det så hafva ville.

Han gick med henne uti sin bur.
Uti sin bur —
Tillstängde dörren och luckor,
Hon blef till många underliga djur,
Underliga djur —
Som man kan höra och spörja.

Först skapte hon sig till Lejon och Björn,
Lejon och Björn —
Och så till många små Ormar,
Omsider till en Lindorm stor,
Lindorm stor —
Låts som hon vill' Riddaren mörda.

Han skar henne med en liten knif,
Liten knif —
Så blodet derur månde komma,
På golfvet strax för honom stod,
För honom stod —
En Jungfru klar som en blomma.

Nu hafver jag frälst dig af din nöd,
Af din nöd —
Och af din hemliga qvida;
Ty säg mig nu din afkomst god,
Afkomst god —
På Faders och Mödernes sida.

Egypti lands Konung min Fader var
Fader var —
Hans Drottning min Moder med ära,
Min Broder måste Varulf gå,
Varulf gå —
Allt uti de grymma skogar.

Är Egypti lands Konung kär Fader din,
Kär Fader din —
Hans Drottning din Moder med ära,
Förvisst är du Syster-Dotter min,
Syster-Dotter min —
Som förr Näktergal månde vara.

Där blef stor fröjd öfver all dess gård,
All dess gård —
Ja öfver det hela landet,
Ty Riddarn hafver fångat den Näktergal,
Näktergal —
Den i Linden hafver bott så länge.

42.

Den Hedniska Konungsdottern i Blomstergården.

Lika allmän, som de tvenne föregående och under samma Melodi, förekommer denna Folkvisa. Såsom länge älskad af de fromma sinnen, har den ofta blifvit tryckt och finnes derföre oftare i Allmogens små samlingar än i dess minnen och sjunges mera sällan. Dess innehåll och dess bestämda rythm och rimslut förråda en bildad Författares hand och skulle beröfva den sitt rum bland Folkvisor, om ej Fol et så allmänt tillegnat sig den. En vacker förändring med några felande eller utlemnade strofer läses i Herr *Atterboms Poetiska Kalender för* 1816.

En hednisk Konungsdotter båld,
Dotter båld —
Gick ut en morgonstunde,
Att plocka rosor margefåld,
Margefåld —
Uti de gröna lunder.

När hon fick se de blomster små,
Blomster små —
Hon då begynte tänka:
"En mästare stor det vara må,
"vara må —
"Som sådant godt kan skänka.

"En mästare stor förvisst är Han,
"Förvisst är Han —
"Dertill båd' stor och mägtig,
"Som låter utaf jord och sand,
"Jord och sand —
"Uppvexa blomster prägtig.

Jag Honom vill af hjertat tro,
Af hjertat tro —
Och önskar Honom känna,
Jag vill förlåta min Faders bo,
Faders bo —
Och mig till Honom vända.

Hon vände sig då hem igen,
Hem igen —
I samma tro och tanka,
Och sade: "hade jag den vän,
Jag den vän —
Hvar jag de blomster smaka."

Det hände sig om midnattstid,
Midnattstid —
Då hon månd' sötast hvila,
En Ängel både mild och blid,
Mild och blid —
Till henne månde ila.

Han sade: Kongadotter blid,
Dotter blid —
Statt upp i denna stunden,
Och följ nu med på denna tid,
Denna tid —
Uti den ljufva lunden.

y du har önskat dig i dag,
Dig i dag —
tt denna Herren känna,
om låter blomster med behag,
Med behag —
exa på jorden denna.

Ion stod strax upp i samma stund,
Samma stund —
Ielgad uti sitt hjerta,
Jekände fritt ut med sin mun,
Med sin mun —
Nu viker bort min smärta."

För jag kan få den Mästarn se,
Mästarn se —
Som jag vill gerna prisa,
Jag följer med; det skall strax ske,
Skall strax ske —
Vill du mig honom visa?

Hon böjde sig för Ängelen,
Ängelen —
Och sedan ödmjukt talar:
Hvar finner jag den Mästaren?
Mästaren —
Som mig i sorg hugsvalar?

Säg mig, du vackre, unge dräng,
Unge dräng —
Hvar ifrån har du kommit?
Medan du står här vid min säng,
Vid min säng —
Ditt tal har jag förnummit.

Du äst en skön och välskapt man,
Välskapt man —
Underlig utan like,
Att ingen sådan finnas kan,
Finnas kan —
Uti min Faders Rike.

"För din skuld är jag kommen hit,
"Kommen hit —
"Du Mästaren skall āra,
"Hvars underverk du såg med flit,
"Såg med flit —
"De fagra blomstren vara.

"Min vän, om du har lust att gå,
"Lust att gå —
"Uti min Faders rike;
All verldens pragt skall du försmå,
Du försmå —
Och från din oro vika.

Ledsaga du mig dit, min vän,
Dit min vän —
Med dig så vill jag gånga,
Bort från min Faders hus och hem,
Hus och hem —
Och hans afgudar många.

Hans skatter och afguderi,
Afguderi —
Jag gerna vill förlåta;
Den vällust verlden skänker i,
Skänker i —
Vill jag af hjertat hata.

Han tog då henne vid sin hand,
Vid sin hand —
Och hastelig månd ila,
Långt bort från hennes Faders land,
Faders land —
Till glädje, fröjd och hvila.

Hon följde honom med lust och frid,
Lust och frid —
Men ville gerna veta;
Ty frågade hon samma tid,
Samma tid —
Hvad hans namn månde heta.

"Mitt namn det är Förunderlig,
"Förunderlig —
Och högt förutan like,
Jag har det haft evinnerlig,
"Evinnerlig —
Uti min Faders Rike.

Vill du mig tjena af hjertans grund,
"Hjertans grund —
I stadig tro och ära?
Jag säger mitt namn i denna stund,
"Denna stund —
Det månde Jesus vara.

Hon sporde honom än ytterмer,
Ytterмer —
Säg mig, ho är Din Fader?
Emedan Du så däglig är,
Däglig är —
Af nåd mig till Dig drager.

"Min Fader är den rikaste,
"Rikaste —
"All jorden månd Han äga,
"Rätt få vi af ditt slägte se,
"Slägte se —
"Som vandra på Hans vägar.

"Himmel och jord och helvetets magt,
"Helvetets magt —
"Må Honom lydig vara,
"Och många tusen änglars vakt,
"Änglars vakt —
"Uppvakta Honom och ära.

Och är Din Fader så rik en man,
Rik en mån —
Af välde, magt och ära;
Jag beder, Du Din Moders namn,
Moders namn —
Mig äfven ville lära?

"Min Moder är en Jungfru ren,
"Jungfru ren —
"Af Konga blod och stämma,
"Som födde mig förutan men,
"Förutan men —
"Men blef som förr densamma.

Blef dock Din Moder en Jungfru skär:
Jungfru skär —
Stort under utan like,
Säg mig me'n jag på resan är,
Resan är —
Tillståndet af Ditt Rike?

"Uti min Faders Rike är,
"Rike är —
"Beständig fröjd den bästa,
"Ty verldens motgång och besvär,
"Och besvär —
"Må där ej säte fästa.

Min käraste och vän så fin,
Vän så fin —
Till det bär jag stor längtan,
Hjelp mig från denna verldens pin,
Verldens pin —
Afguds-tjenstens fängslan.

"Vill du mig tjena af hjertans grund,
"Hjertans grund —
"Och ej mitt bud försaka,
"Så skall du uti allan stund,
"Allan stund —
"Min Faders glädje smaka.

Hon sade: ja! från denna stund,
Från denna stund —
Att Herrans namn bekänna,
Ty jag uti min hjertans grund,
Hjertans grund —
Allt känner glädjen denna.

"Äst du i trona kommen hit,
"Kommen hit —
"Till fröjd förutan like,
"Så blif nu här en liten tid,
"Liten tid —
"Medan jag går till mitt Rike.

"Rum vill jag där bereda dig,
"Bereda dig —
"Hvar du skall hos mig vara,
"I ständig glädje, fröjd och frid,
"Fröjd och frid —
"Till evig tid i åra.

Hon vakna' upp i samma stund,
Samma stund —
Den andra morgon blida,
Och tänkte på det hon i blund,
Hon i blund —
Had' drömt om nattetida.

Hon afsked från sin Fader tog,
Fader tog —
Från hedniske rikedomar,
Till främmand land långt bort hon drog,
Bort hon drog —
Och mände ej återkomma.

Hon sände bud till lärde män,
Lärde män —
Som henne kunde visa,
Hurledes hon kunde känna den,
Känna den —
Och honom rättlig prisa.

Hon lät dem undervisa sig,
Undervisa sig —
I kunskap och i lära,
Och trodde fast förutan svik,
Förutan svik —
Treenig Gud rätt åra.

Hon antog Dop och Christendom,
Christendom —
Och förde Gudfruktig vandel,
Och var i alla delar from,
Delar from —
Med rätt och Christlig handel.

Si, således när hon dödde hän,
Dödde hän —
Var hon förlöst af våde;
Nu är hon hos sin sälla vän,
Sälla vän —
Upptagen i Guds nåde.

43.

Florens och Margareta.

Denna äfven i *P. Syvs* och *Nyerups* samlingar upptagna Folkvisa är troligen en bland de äldre Skandinaviska Traditioner och har ofta blifvit tryckt i Sverige. Den sjunges i Upland, under den bifogade melodi, men lärd ur tryckta Visblad. Den är äfven deraf märkvärdig, att till flera Svenska Folksånger, såsom Visan om *Carl och stolts Narva*, dess rythm och melodi blifvit lånade.

Herr Herrman han fäste Fru Margreta,
Och Florens han henne miste;
Så hjertlig sörja de unga två,
Som fåglen på liljeqviste.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var den rika Fru Margreta,
Hon skulle till Kyrkan rida;
Där mötte henne Florens Benedicts Son,
Allt under den gröna Linden.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var Florens Benedicts Son,
Han tager Fru Margreta i famn:
Förlåte eder den Allsmägtige Gud,
J tagen en annan man!
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

"Det är icke med min vilja gjordt,
"Att vi skulle skiljas åt;
"Min slägt och fränder gifvit mig bort,
"Och skilt mig från all min fröjd.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Hören J, rika Fru Margreta!
Hur' kan det eder behaga,
Om jag slår gamla Herr Herrman ihjel,
Som eder i hand är nödgad?
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

"Förbjude det den Allsmägtige Gud,
"Och eder från det sinne!
"Gud som oss sammanfogat har,
"Kan bättre oss åtskilja.
"J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

"J riden bort Florens, Benedicts Son,
"Mina Fruer de hålla i skogen.
"Skulle jag nu längre tala med Er,
"Då får jag sorg i hogen.
"J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var den rika Fru Margreta,
Hon rider i Herr Herrmans gård,
Och den gamle Herr Herrman,
Han ute för henne står.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Hören J rika Fru Margreta,
Hvi hafva eder ögon så runnit?
Hafven J sport eder Fader är död,
Eller hafven J Florens funnit?
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

"Ej hafver jag sport min Fader död,
"Ej hafver jag Florens funnit,
"Men det hafver vållat det väder så hårdt,
"Som jag emot hafver ridit,
"J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Vore det ej för Er Faders skull,
Och för edra rika Fränder,
Så ville jag för denna ymko skull,
Gifva eder i Florens händer.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var Florens Benedicts Son,
Han samlar trollkarlar alla,
De kommo fram i djurahamn,
Dem aktar Herr Herrman fälla.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var den gamla Herr Herrman,
Han aktar de djuren att skjuta;
Men pilarne vände tillbaka igen,
Sjelf månde han skadan njuta.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Då redde de upp en sotesäng,
De lade Herr Herrman derpå,
Och bådo Gud Fader i Himmelrik;
Men han månde aldrig uppstå.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var Florens Benedicts Son,
Han hörde de klockor klinga:
"Visste jag det Herr Herrman vore död,
"Visst skulle min gångare springa.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var Florens Benedicts Son,
Han månde både åka och rida,
Han bad Gud Fader i Himmelrik,
Det året skulle snart lida.
J hafven det väl hort, att Florens bär sorgen för henne.

När nu det året ute var,
Då sade Florens med ära,
"Villjen J mig till Eder Man hafva,
"Det är min största begäran!
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Det var hennes första ord igen:
"Det månde jag Eder lofva;
"Att vara min allrahjertaus kär;
"Och vid min sida sofva."
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne

Bröllop med glädje och fröjd månde stå,
Dem bådom till mycken gamman;
De lefde sedan i många år,
I kärlek och ro tillsamman.
J hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

Törkel Tråndason.

Är en i allmogens små Samlingar ofta funnen, tryckt öfversättning af den hos *Syv* och *Nyerup* förekommande *Torkild Trundeson*. Sannolikt har den fordom varit en allmän Skandinavisk Folkvisa; och småningom i Sverige förlorat sig i ofvan anförda Tradition.

Törkel han är den käckaste sven,
Som svärd kunde binda vid sida:
Hvar den dag, det i öster dagas,
Då lyster Herr Törkel att rida.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Han rider sig så arla *) ut,*
Som fågelen under ö,
Så fäste han stoltan Adeluds,
Hon var så vän en Mö.
Så fäller hon ljudet för honom.

*Han rider sig att beta **) djur,*
Uti Herr Laves hage,
Lofvade han stolta Adeluds,
Han ville henne sjelfver hafva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Där var han i dagar,
Och där var han i två,
Ingen man det viste,
Och ingen man det såg.
Så fäller hon ljudet för honom.

Ingen man det viste,
Och ingen man det såg,
Förutan Herr Törkels Svenner,
Och Fru Adeluds Möer två.
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel tog Jungfrun i sin famn,
Han talte till henne med gamman:
Det är en stor ynk att skilja dem åt,
Som gerna vilja vara tillsamman.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Elin lilla,
Hon kunde både tukt och åra:
"Törkel, ni vakter eder sjelfver väl,
"Spillen intet min Jungfrus ära.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Törkel Tråndason,
Han icke af hjertat log:
"Och hör du, Elin lilla,
"Det skall du hvarken tänka eller tro.
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel lät Jungfrun kläder skära,
Hurudana hon dem ville hafva,
Hvar den söm han lade derpå,
Lät han med röda gull draga,
Så fäller hon ljudet för honom.

Det talte stolten Ädeluds,
När hon de kläder såg:
"Gud signe alla de skräddare,
"Som lade sin vinn derpå!
Så fäller hon ljudet för honom.

"Gud signe alla de skräddare,
"Som lade sin vinn derpå,
"Både först och sist Törkel Trândason,
"Som all den kostnad månde stå!
"Så fäller hon ljudet för honom.

Konungen lät en Herr-Dag hålla,
Med Riddare och raska Hofmän,
Men intet kom Törkel Trândason,
Förrän Herre-Dagen var all.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var på en Söndag,
Så heliga voro de tider,
Det var Törkel Trândason,
Han lyster till Konungen rida.
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel kom där ridandes i gård,
Främst för alla sina Svenner,
Konungen sporde honom Tidender åt:
Hvar hafver du varit så länge?
Så fäller hon ljudet för honom.

"Med min Hök och med min Hund,
"Var jag i grönan Lund,
"Hvilken Sven som djur vill beta,
"Han skall väl töfva en stund.
"Så fäller hon ljudet för honom.

Du rider så länge att beta djur,
Uti Herr Lawes hage;
Det samma djur du lyster att beta,
Det lägger ditt lif i grafven.
Så fäller hon ljudet för honom.

Jag skall få dig annat att göra,
Än beta djur i hagen;
Du skall fara till Iseland,
Allt med Herr Esbjörn Snare.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Törkel Tråndason,
Han svarade honom med ära:
"Jag hafver så ofta på Island varit,
"Jag en gång hemma må vara.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Danmarks Konung,
Han slog sin hand i bord,
Han satt allt så länge,
Och tänkte på det ord.
Så fäller hon ljudet för honom.

Här är' väl de som dig ynka,
Och icke förglömma dig,
"Hör du, Törkel Tråndason!
"Till Island skall du för mig.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Sin ord kunde han väl vända,
"J är min Herre oeh jag eder sven,
"Ehvart J viljen mig sända.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var allt om en Söndag,
Så heliga voro de tider,
Törkel han sänder sin sven för sig,
Bad Presten skull' efter honom bida.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Bad sadla sin gångare med ära,
Han rider till den samma kyrka,
Som Adeluds inne månd vara.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Han gångar åt Kyrkan in,
Helsar han Fruer och stolta Jungfruer,
Så hederlig helsar han dem.
Så fäller hon ljudet för honom.

Han talar till Fruer och stolta Jungfruer,
Som honom stod allranäst,
Både först och sist stoltan Adeluds,
Han unte henne allrabäst.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stolta Adeluds,
Talte till sin Moder med ära:
"Hvem är då det sändningebud,
"Som skall åt Island fara?
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade hennes kära Moder,
Som log under skarlakan fin:
Det skall Törkel Trândason,
Den hjertans käraste din
Så fäller hon ljudet för honom.

Jag hafver icke mer med Törkel att göra,
Än med en annan unger sven;
Herre Gud låte mig lefva den dag,
Att Törkel kommer glader igen!
Så fäller hon ljudet för honom.

Messan den var sluten,
Och folket det for hem;
Törkel och stolts Adeluds,
De gjorde deras tal så länge.
Så fäller hon ljudet för honom.

'Hör du stolta Adeluds,
'Du skall hvarken sörja eller qvida;
'En liten stund, icke mycke länge,
'Skall jag till Island rida.
'Så fäller hon ljudet för honom.

'En stackot resa är snarlig änd',
'Till Iseland att rida;
Den tyckes en stackot tid vara lång,
Som både skall sörja och qvida.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stolta Adeluds,
Följde Törkel till gångaren sin;
När hon vände tillbaka igen,
Så rann henne tårar på kind.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var liten glädje,
De böd hvarandra god natt,
Så fick de en vind så blider,
De seglade till Island så brådt.
Så fällde hon ljudet för honom.

Fyra af sina svenner
Tog han af landet med sig;
"De andra skulle vara hemma,
"Och vakta min käraste för mig."
Så fäller hon ljudet för honom.

De vinda upp deras silkes segel
Under deras förgylda rå,
Då seglade de till Island,
Med mindre än månader två.
Så fäller hon ljudet för honom.

De vinda upp deras silkes segel,
I dem blåste väder och vind;
Allt satt Törkel Tråndason,
Med hand under hvitan kind.
Så fäller hon ljudet för honom.

Vädret det blåste och skeppet skred,
Böljan slog öfver bord;
Stilla satt Törkel Tråndason,
Han talte icke ett ord.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Esbjörn Snare,
Han talade hastelig under skind:
Icke är här segladt den sjö i dag,
Att Törkel torde blekna om kind.
Så fäller hon ljudet för honom.

ag vill segla en sjö med dig,
)m tusend' Gyllen att vara;
ag vill bryta en stång med dig
)m alla Jungfrurs ära.
Så fäller hon ljudet för honom.

å kasta de deras ankar,
lt på den hvita sand;
örkel och Herr Esbjörn Snare,
e trädde där först i land.
å fäller hon ljudet för honom.

idt uti den Borga-gård,
är axlade de deras skinn,
ch så gå de i högan loft,
ör Islands Konung in.
å fäller hon ljudet för honom.

Här sitter J Islands Konung,
Allt öfver edert breda bord,
Konungen af Dannemark,
Hafver sändt Eder Bref och Ord.
Så fäller hon ljudet för honom.

)et var Islands Konung,
Vär han uti brefvet såg,
å tog han ut en liten knif,
)ch skar det i stycken små.
å fäller hon ljudet för honom.

)et svarade Islands Konung,
lonom kom så mycket ihåg:
Förr hafver man hört så fattig en sven,
Fått en så rik Jungfru.
å fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Törkel Trândason,
Han stod Konungen allranäst:
"Icke var brefvet så illa skrifvit,
"J måtte ju det hafva läst.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hör du, Törkel Trândason!
"Full väl känner jag dig:
"Sju tunnor af det hvita silfver,
"Det skattade din fader från mig.
"Så fäller hon ljudet för honom.

"Sju tunnor af det hvita silfver,
"Dem skattade din Fader från mig;
"Åtta tunnor af det röda guld,
"Vill jag icke hafva för dig.
"Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Tårkel Trândason,
Det bästa som han torde,
Väl kan jag icke deruti vålla,
Hvad som min Fader gjorde.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hör du, Törkel Trândason!
"Har du icke det förr hört?
"Det skall grisen umgälla,
"Hvad gamla svinet har gjort — ?
"Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Törkel Trândason,
Det bästa som han kunde:
Upp då vexer den lilla gris,
Med hvassa tänder i munnen.
Så fäller hon ljudet för honom.

Alla utaf Konungens Hof-Män
Fick orlof hem att fara,
Förutan Törkel Trândason,
Han måste där ensam vara.
Så fäller hon ljudet för honom.

Alla reste, Kungens Hof-Män,
Då hem till deras mö'r,
Förutan Törkel Trândason,
Han skulle i tornet dö.
Så fäller hon ljudet för honom.

Togo de Törkel Trândason,
Ledde honom i tornet in;
Han sörjde för Fruer och stolta Jungfruer,
Och mest för kärasten sin.
Så fäller hon ljudet för honom.

Alla så stodo de Danske Hofmän,
De sågo så illa dervid;
Togo de Törkel Trândason,
Vindad' honom i tornet ned.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Törkels lilla smådräng,
Var klädd i kjortel röd:
"Antingen skall jag följa Törkel hem,
"Eller skall jag med honom dö.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hör du, Herr Esbjörn Snare!
En bön så beder jag dig:
"Säg stoltan Adeluds tusen god natt,
"Bed henne icke förglömma mig!
Så fäller hon ljudet för honom.

"*Du bed henne dansa och qväda,*
"*Och vara både glad och from;* ***)
"*Jag vill innan år och dag,*
"*Med henne bygga och bo.*
Så fäller hon ljudet för honom.

De vinda upp deras silkes segel,
Under deras förgylta rå,
Så segla de till Dannemark,
Mindre än månader två.
Så fäller hon ljudet för honom.

Så kasta de ut sitt ankar,
Allt på den hvita sand,
Det var Herr Esbjörn Snare,
Han steg der först på land.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Esbjörn Snare,
Han steg där först på land,
Det var stoltan Adeluds,
Hon räckte honom snöhvitan hand,
Så fäller hon ljudet för honom.

Välkommen Herr Esbjörn Snare,
Och vill du säga mig,
"*Hvad lider Törkel Trändason,*
"*Som reste af landet med dig?*
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel han tjenar i Island,
Både för Gud och ära,
Han sänder eder tusen god natt,
J ären hans hjertliga kära.
Så fäller hon ljudet för honom.

Han

Han bad eder hvarken sörja eller qvida,
J skolen vara glad och from,
Han vill innan år och dag framskrida,
Med eder bygga och bo.
Så fäller hon ljudet för honom.

Då svarade stoltan Adeluds,
Och henne rann tårar på kind:
"Tjenar Törkel i Iseland,
"Allerhjertans kåraste min?
Så fäller hon ljudet för honom.

Det så svarade den lilla små dräng,
Var klädd i kjortelen röd:
"Törkel sitter uti Iseland,
"J Tornet månde han dö.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Törkel han sitter i Iseland,
"Allt inom så hårda gömmen,
"Han bad eder för den högste Gud,
"J honom icke förglömmen.
Så fäller hon ljudet för honom.

Är nu Törkel uti Island,
Allt uti tornet satt,
Det vill jag för sanning säga,
Att jag glömmer honom aldrig bort.
Så fäller hon ljudet för honom.

Sitter nu Törkel i Island,
Allt uti så hårdan gömma;
Jag vill mitt lif för Törkel våga,
Jag vill honom aldrig glömma.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var icke mer derefter,
Än bara månader två,
Det var Herr Stig Jonson,
Han bodde Sunnan vid å.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Stig Jonson,
Han bad att sadla sin häst:
"Jag vill rida upp åt land,
"Herr Lawe vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Stig Jonson,
Han kom där ridandes i gård,
Ute står Herr Lawe,
Han var väl klädd i mård.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här ståndar du Herr Lawe,
"Du är väl svept i skinn,
"Du gif mig stoltan Adeluds,
"Allrakäraste Dotter din.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Herr Lawe,
Sin' ord väl kunde han föra:
"Jag vill spörja min Dotter åt,
"Och hennes vilje höra."
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här ståndar du stoltan Adeluds,
"Väl vare dig till att lefva,
"Om dig beder Herr Stig Jonson,
"Och honom vill jag dig gifva.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här sitter du stoltan Adeluds,
"Väl vare dig alla dina dagar!
"Dig hedrar Herr Stig Jonson,
"Och honom skall du hafva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade stoltan Adeluds,
Hon svor vid Gud och man:
"Det kom aldrig uti min hog,
"Att jag skulle gifta mig än.
Så fäller hon ljudet för honom.

Detta sade hennes Moder,
Hon svarade henne så:
"Den sven han är i Island,
"Som hennes hog ligger på.
Så fäller hon ljudet för honom.

'Den Sven han är i Island,
'Som all din hog ligger på,
'Och vore han ännu från Island,
'Du skulle honom aldrig få.
'å fäller hon ljudet för honom.

Jag har icke mer med Törkel att göra,
Än med en ann ungersven:
Herre Gud låte mig lefva den dag,
Att Törkel kommer glad igen.
'å fäller hon ljudet för honom.

'etta sade Adeluds tjenstemö,
'ch svarade hon dertill,
' gifven ej min Jungfru nå'n annan Sven,
Än den hon sjelf hafva vill.
å fäller hon ljudet för honom.

Full snart så svarade Herr Lawe,
Han var en man så bråd:
"Full väl gifver jag min Dotter bort
"Och spörjer ej min Tärna till råd.
Så fäller hon ljudet för honom.

Aldrig så fingo de hennes vilja,
Och aldrig sade hon ja;
Drucko de deras bröllop,
Den samma månadsdag.
Så fäller hon ljudet för honom.

Drucko de deras bröllop,
Allt både med glädje och gamman,
Adeluds och hennes tjenstemö,
De lade råd tillsamman.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var sent om afton,
De följde den bruden till sänge;
Stoltan Adeluds och hennes mö,
De gjorde sitt tal så länge.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hör du, Elin lilla!
"Vill du vara brud för mig;
"Alla de dagar jag lefva må,
"Full väl skall jag löna dig.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Elin lilla,
Hon svarade sin Fru med ära:
"Gerna vill jag det göra,
"Hvad eder till vilje kan vara.
Så fäller hon ljudet för honom.

Serla †) det var om afton,
Då skickade det sig så,
Elin lilla hon gångar till Brudahus,
Och stoltan Adeluds hon gångar derifrån.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Stig Jonson,
Han klappade henne på kind:
"Är jag den allrakäraste,
"J hafven uti edert sinn.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Elin lilla,
Hon svarade sin Jungfrus ord:
"Allt är J den allrakäraste;
"Me'n jag må icke Törkel få.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Jag vill det aldrig neka,
"Att Törkel hade mig kär;
"Men det vill jag för sanning säga,
"Han böd mig aldrig oära.
Så fäller hon ljudet för honom.

Arla om den morgon,
Då skickade det sig så:
Adeluds hon gick till brudehus,
Och Elin lilla gick derifrå.
Så fäller hon ljudet för honom.

Arla om den morgon,
Det första dagen var ljus,
Det var Dannemarks Konung,
Han går till brude hus.
Så fäller hon ljudet för honom.

Jag gifver dig det hvita silfver,
Och så det guld så rödt,
"Tig still Herr Stig Jonson,
"Om Bruden icke var mö.
Så fäller hon ljudet för honom.

Jag gifver dig det hvita silfver,
Och så det röda guldband,
"Tig still Herr Stig Jonson,
"Om det var tvifvel ibland.
Så fäller hon ljudet för honom.

Haf sjelf det hvita silfver,
Och edert guld så rödt;
J gaf mig stoltan Adeluds,
Hon var så vän en mö.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Är det sannt du säger mig,
"Att Adeluds var mö;
"Då skall Törkel Trândason
"Uti Island för henne ej dö.
Så fäller hon ljudet för honom.

De drucko deras bröllop,
Både med skänk och vin,
Åtta dagar derefter kom,
Så följde de Bruden hem.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var icke mer derefter
Än bara månader fem,
Det var Törkel Trândason,
Han kom från Island hem.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han kom från Island hem,
Starka voro de tidender,
Där honom mötte emot igen.
Så fäller hon ljudet för honom.

Starka voro de tidender,
Och angick Törkel mest,
Det var Herr Stig Jonson,
Han hade stoltan Adeluds fäst.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var allt om en Söndag,
Så heliga voro de tider,
Törkel han sände sina Svenner för sig,
Bad Presten skull honom bida.
Så fäller hon ljudet för honom.

Törkel han gångar åt Kyrkan in,
Hans hår det sken som guld,
Det kunde man väl på honom se,
Hans hjerta var sorgefullt.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han talte ett ord med ära:
"Hvem tog af det röda gull,
"Stolt Adeluds brukade bära?
Så fäller hon ljudet för honom.

Dertill svarade den lilla smådräng,
Han svarade Törkel så:
"Det gjorde Herr Stig Jonson,
"Som bodde Sunnan å."
Så fäller hon ljudet för honom.

Messan hon var sjungen ,
Och folket det for hem ,
Törkel han gångar i Kyrkan fram ,
Han helsar vänner sin.
Så fäller hon ljudet för honom.

Han talar till Fruer och stolta Jungfrur ,
Som honom stod allranäst ,
Både först och sist stoltan Adeluds ,
Och henne unte han allrabäst.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hör du , stoltan Adeluds !
"Och hvad jag åtspör dig ,
"Var det med din vilja ,
"Du bröt din tro mot mig?
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade den stolta Adeluds ,
Med tukt och fullgodt sinne :
"Det gjorde vänner och fränder mina ,
"Det var aldrig med mitt minne.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hör du , stoltan Adeluds !
Och är det med din vilja ,
Så vill jag slå Herr Stig Jonson ihjel ,
Och dig från honom skilja ?
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hör J, Törkel Tråndason !
"Det sker aldrig med min vilja ;
"Den samme Gud oss sammanfogat ,
"Han kan oss bäst åtskilja.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hör

"Hör J, Törkel Trändason!
"Min vilja vill jag låta Er veta:
"I skolen rida uppå landet,
"Herr Peders Dotter att gilja.
Så fäller hon ljudet för honom.

"I beder icke om den yngsta,
"I beder icke om den äldsta,
"I beder om stolts Sissa lill';
"Hon är den allrabästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

"I beder om stolts Sissa lill';
"Hon är både fager och hvit.
"Det säga alla som henne se,
"Att hon är mig så lik.
Så fäller hon ljudet för honom.

För du det, stolts Adeluds!
För din skull det så sker;
Dock vill jag för sanning säga:
Jag hafver henne aldrig kär.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trändason,
Han bad att sadla sin häst:
Jag vill rida mig uppåt landet,
Herr Peder vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trändason,
Han kom der ridandes i gård,
Ute ståndar Herr Peder,
Han var väl svept i mård.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här ståndar Du, Herr Peder,
"Och är väl svept i skinn,
"Du gif mig stoltan Sissa lill',
"Allrakäraste Dotteren din.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Herr Peder,
Han var en man så bråd:
"Jag går mig uti högan loft,
"Att spörja min Dotter till råd.
Så fäller hon ljudet för honom.

Här sitter du, stolts Sissa lilla,
Väl vare dig alla dina dagar!
Om dig beder Törkel Trândason,
Och honom vill jag dig gifva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade stolts Sissa lilla,
Hon kunde både tukt och ära:
"Det är icke godt trolofva den Sven,
"Till en annan kärlek månd' bära".
Så fäller hon ljudet för honom.

De fingo hennes vilja derpå,
Och gladlig sade hon ja,
Så drucko de deras Bröllop,
Den samma månads dag.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han bad att sadla sin häst:
"Jag vill ännu i afton,
"Min kära Moder gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han sporde sin Moder med ära:
"Och hvilken skall nu vara den Fru,
"Som Bruden skall framföra?
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade hans kära Moder,
Så listelig under skinn:
"Du bjuder stoltan Adeluds,
"Den allrakärasten din.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han bad att sadla sin häst:
"Jag vill rida mig upp åt lande,
"Herr Stig Jonson att gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han kom där ridandes i gård,
Ute stod Herr Stig Jonson,
Han var väl svept i mård,
Så fäller hon ljudet för honom.

Här står du, stolta Adeluds,
Du äst väl svept i skinn:
"Och vill du vara nu den Fru,
"Som föra skall Bruden min?
Så fäller hon ljudet för honom.

Länge stod stolts Adeluds,
Och torde honom inte svara:
"Ja, sade Herr Stig Jonson,
"Du skall det gerna göra.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hon skar ned två silkes,
Och så två sindals väfvar;
Ingen där till Bröllopet kom,
Som gaf Bruden sådan gåfva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Ingen där till Bröllopet kom,
Som gaf Bruden sådan gåfva:
Hon gaf henne samma Sven,
Som hon önskade sjelf att hafva.
Så fäller hon ljudet för honom.

Och det var stoltan Adeluds,
Rider Törkels Brud emot,
Silke och så det röda sindal,
Hänger ned öfver gångarens fot.
Så fäller hon ljudet för honom.

De redo öfver den gröna äng,
Igenom de gröna skogar,
Aldrig kom Törkels hvita hand
Af stoltan Adeluds sadelboga.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hör du, stoltan Adeluds!
Jag spör dig under ö:
"Hvad sade Herr Stig Jonson,
"För du var icke mö?
Så fäller hon ljudet för honom.

Jag tackar Elin min tjenstemö,
Ty Brud var hon för mig,
Och löst hon hafver åran min,
Och hvitan hals för dig.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trändason,
Och smilade han dervid:
"I afton skall jag mig vakta
"För sådant qvinno-sned.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade stolts Adeluds,
Log listigt under skinn:
"Hvar fick Du det ohöfviska ord,
"Hjertans allrakärasten min?
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var särla om aftonen,
De följde Bruden till säng,
Törkel och stolts Adeluds,
De gjorde sitt tal så länge.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Hvi ståndar Du här så länge?
"Det är för din mycket värre,
"Du får otack af din Brud,
"Och jag utaf min Herre.
Så fäller hon ljudet för honom.

Hjelpe mig så sant den högste Gud,
Både af sorg och qvida,
Att jag ville hellre tala med dig,
Än sofva vid Brudens sida!
Så fäller hon ljudet för honom.

Hielpe mig så sant Gud af Himmelrik,
Både af sorg och harm,
Jag ville hellre tala med dig,
Än sofva på Brudens arm.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Hon drog sparrlakanen samman,
Hennes ögon runno och hjertat gret:
Hon gjorde det af godt gamman.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Drog öfver dem silkes pell:
"Det vete Gud Fader i Himmelrik,
"Att jag heller låge där sjelf.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Stängde Brudehus dörrn så brådt,
Törkel Tråndason och hans Brud,
Den böd hon tusend' god natt.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Stig Jonson,
I sorg och sjukdom han låg;
Det var stoltan Adeluds,
Hon gick honom till och från.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Stig Jonson,
Ett ord talte han med harm,
"Gud vare lof i Himmelrik,
"Vi ha ej tillsammans ett barn.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade stolts Adeluds,
Så listelig under skind:
"Det båtar rika Fränder din,
"Men skadan blifver min.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Herr Stig Jonson,
Han vändes till väggen dervid;
Det vill jag för sanning säga,
Han dödde så hastelig.
Så fäller hon ljudet för honom.

In så kom en liten små dräng,
Var klädd i kjortelen röd:
Ett Paternoster för Herr Stig Jonson
Han bad, för han blef död.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trändason,
Han slog de tafvelbord samman,
Ett Paternoster för hans själ han bad,
Det gjorde han med gamman.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var icke derefter,
Mer än månader tre,
Det var stolts lill' Sissa,
Hon födde fager en son.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stolts lill' Sissa,
Hon var så vänt ett vif;
Det vill jag för sanning säga,
För honom låter hon sitt lif.
Så fäller hon ljudet för honom,

Det var stoltan Adeluds,
Hon breder på sina bänkar:
"Herre Gud Fader i Himmelrik,
"Han unne mig det jag tänker.
Så fäller hon ljudet för honom.

Herre Gud Fader i Himmelrik,
Han unne mig det jag tänker,
Han låte mig vara inom år och dag
Hvarken mö eller enka!
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Han bad att sadla sin häst:
"Jag vill rida uppå land,
"Stolts Adeluds vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Kom ridandes i gård,
Ute stod stolts Adeluds,
Hon var väl svept i mård.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Tråndason,
Han talar till henne så brådt:
Och hör du, stoltan Adeluds,
Mig låna hus i natt!
Så fäller hon ljudet för honom.

"Och hör du, Törkel Tråndason,
"Stig ned utaf din häst!
"Du har ju sjelfver hus och gård,
"Du hafver här aldrig gäst.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Och hör du, Törkel Tråndason,
"Du må icke annat tro,
"Ett år det vill jag efter sitta,
"Allt uti mitt eget bo,
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var den största glädje,
Att de komm' tillsamman;
Men det var ock den största sorg,
Den sommarnatt var icke lång.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det gjorde stoltan Adeluds,
Emedan hon satt så allena,
Hon gaf Elin lilla
En af Törkels vänner.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Och han bad sadla sin häst:
"Jag vill mig rida uppåt land,
"Herr Lawe vill jag gästa.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var Törkel Trândason,
Han kom där ridandes i gård,
Ute ståndar Herr Lawe,
Han var väl svept i mård.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här ståndar du, Herr Lawe,
"Du äst svept väl i skinn,
"Gif mig stoltan Adeluds,
"Allrakäraste Dotteren din!
Så fäller hon ljudet för honom.

Det svarade Herr Lawe,
Han var en man så klok:
"Jag vill mig gå i högan loft,
"Och spörja min Dotter åt.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Här sitter du stolts Adeluds,
"Väl vare dig att lefva!
"Om dig beder Törkel Tråndason,
"Och honom vill jag dig gifva.
"Så fäller hon ljudet för honom.

Med min sax och med min söm,
Dermed vill jag mig föda,
Jag vill icke gifta mig igen,
Jag sköter icke hafva den möda.
Så fäller hon ljudet för honom.

"Med din sax och med din söm,
"Dermed kan du litet vinna,
"Du skall gifta dig igen,
"Så göra andra qvinnor.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Hon log under skarlakan fin:
Det kom aldrig i min håg,
Att jag skulle gifta mig igen.
Så fäller hon ljudet för honom.

Det var stoltan Adeluds,
Hon talte till sin Moder så:
"Allt är Törkel den samma sven,
"I sade jag skulle aldrig få."
Så fäller hon ljudet för honom.

De drucko deras Bröllop,
Både med skänk och vin;
Åtta dagar derefter
Följde de Bruden hem.
Så fäller hon ljudet för honom.

De drucko deras Bröllop ,
Både med lust och gamman ,
Törkel och stoltan Adeluds ,
De hade sju barn tillsamman.
Så fäller hon ljudet för honom.

*) *Arla*, tidigt om morgonen : Se *Ihr. Glossar. Suiogoth.* I. pag. 101. Uttalas ofta i Provinserna och finnes i tryckta visorna *årla* eller *årliga:* närmare i Isländska ordet *ár* eller *aur*, början.

**) *Beta*, jaga, är gammalt Isländskt och Svenskt ord, som egentligen betyder *upphetsa hundar mot vildjur.* Se *Ihr. Gl. Suiog.* I. pag. 176.

***) *Fro* , glad : gammalt Svenskt ord , hvaraf ordet *fröjd* kommer. Se *Ihr. Gl. Suiog.* I. pag. 605.

†) *Serla*, sent : gammalt Svenskt ord. Se *Ihres Gloss. Su.* II. pag. 527.

44.

Riddaren Bryning.

Är sannolikt en bland de sista Skandinaviska Riddarvisor, och är nu en af Svenska allmogens mest älskade Sånger. Den har under sista århundradet blifvit utgifven från nästan alla Boktryckerier i riket, med mer eller mindre förändringar, ofta med öfverskrift: *Historisk Visa om en berömd Riddare, Herr Bryning och en Prinsessa af Engeland, Konung Edwars Dotter* etc. Alla dessa äro af Boktryckarne utstyrde med många moderna sirater och Fransyska ord, hvilka till en del efter en Tradition från Upland blifvit utbytte, Den här anförda melodi är upptecknad efter en Bondhustrus sång i Upland.

Det var en gång en Riddare, en Riddare Son,
Han gjorde till sin Fader så ödmjuk en bön,
Om orlof och förlof,
Att rida under ö,
Och fästa sig en mö.

Strax orlof han då fick och sadla' gångaren grå,
Från Fäderneslandet han gladelig' månd' gå;
Herr Bryning heter han,
Det var en gildisk *) hjelt',
Som kunde stå i fält.

Han reste genom många land i årena fem,
Hans Ridderliga rykte väl spordes uti dem.
Så mången Jungfru skön
Honom älska' innerlig';
Den Riddarn akta' sig.

Den Herren for till Engeland, hans hug stod derhän,
Där hade han stor lycka, och oförmärkt en vän,
Han lyckelig dit kom,
På Ridderligt maner,
Som andra Riddare fler'.

Den Herren han logerad' i den kongeliga stad,
Vid kongelig taffel han spisade sin mat,
Hans håg så vida rann,
Han tänkte då först på,
Hur detta skulle gå.

Den skönaste Prinsessa, som någon hade känt,
Var Konungens dotter af Engeland, och den
Herr Bryning har så kär
Som tusend tunnor guld,
Dock hemligt och fördoldt.

Hon önskade och tänkte, i tankar ofta så,
"Gud gifve, att Herr Bryning mitt hjertelag kund' nå!
"Då hoppades jag till,
"Ant'en glädjas och le,
"Ell' ock att döden se.

"Och väl är mig frånfallen min Moder så god,
"Den sorg är dock liten, slätt intet deremot
"Som älskogen nu gör
"Till denna Riddare Son;
"Gud Fader hör min bön!

Min vilja uti penna att låta honom förstå,
Det tör jag icke våga; hvad skall jag finna på?
"Det står mig ock ej väl
"Att skrifva uti lön'
"Till Riddaren så skön.

Herr Bryning så svårå i Jungfruns tankar låg,
Och hennes blod sig förändrar, när honom hon såg;
Den Riddaren lika så,
Af kärleken sin,
Måst bära blekan kind.

"Ach ve! och olycka är det mig kommen på,
"Jag älskar den så högt, som jag kan icke få,
"Och hon vet ej deraf;
"Dock kanske, veste hon det,
"Det blef' visst min förtret.

"Hvad skulle hon väl akta en främmad Riddar Son,
"Väl annat, än att honom gifva döden till lön?
"Dock jag det hellre såg,
"Att dö i morgon dag,
"Än lefva utan behag.

Och där var nu den Herren, till fullo då ett år,
Hans glädje var så liten, hans sorg var så stor,
Hans kinder gjordes blek,
För älskog, kärleks sak,
Som mången gör i dag.

Den Engelandske Konung, han talte till sin sven:
"Hvi sörjerdå Herr Bryning, den bästa af mine män?
"Hvad fattas honom väl?
"Gör älskog honom det,
"Eller annan en förtret?

Den Engelandske Konung, till honom talte så:
"Herr Bryning, J sörjen, jag kan det väl förstå,
"Begären allt af mig,
"Utan gullkronan fin,
"Och dertill Dottern min.

O, nådige herre! jag sörjer nu derför,
Min Fader, har jag sport, är i svartaste jord,
Och kärasten min är död;
Jag är åt lifvet led,
Att dö är jag beredd.

Se! derföre så bleknas mina kinder, som J ser,
Dock mest för den ena, som jag hafver kär;
Den dägeligaste mö,
Som lyckan än gaf bröd;
Gud gif, jag vore död.

"Du håll nu upp att sörja, och aflägg sorgen svår;
"Jag vet så rikt ett adelsvif, af er skall bli ett par:
"En enka af min slägt,
"Hon har en dotter så prud,*)
"Och det skall bli din Brud.

Stor tack, min nådig Herre, i djupaste respect!
Men aldrig den mö jag tager till min äkt'.
Jag ville icke det,
Mina vänner spörja skull',
För tusend tunnor guld.

"Och hör du, Riddar Bryning, du tag dig ej så när,
"Du må då ej så blekna, hon är dig full väl värd!
"Två tusen tunnor guld
"Med henne fångar du,
"Hvad synes dig väl nu?

Mig synes nu som förr, och svarar ännu dertill:
Den mö jag ej älskar, långt mindre hafva vill;
Om jag än half' ert land
Med henne kunde få,
Jag tog'na ej ändå.

"Och hör, du Riddar' Bryning, föraktar du mitt land,
"Dertill min slägtings Dotter, den däglig' liljevand**)?
"Den skall dig icke mer
"Tillbjudas någon tid;
"På Konga ord du lit.

Kong Edvard han lät bjuda alla sina goda Hofmän:
"J binder mig Herr Bryning; i tornet honom sänd,
"Tills morgon den dag,
"Sitt lif han låta må,
"För han oss svarat så.

Hvad sorg den Kongeliga Prinsessan då fick,
Är ej väl att beskrifva, till sängs hon strax då gick;
Hon var då nästan död,
Den tid hon hörde det,
Hvad Riddaren var skedt.

Den andra dag om morgon de ledde honom ut,
Den Kongliga Prinsessan, hon suckade till Gud,
Och tårar det rann
På Jungfruens kind,
För Riddaren så fin.

"Det väller nu det unga adeliga vif,
"Att dägligaste Riddarn måst låta så sitt lif;
"Ack bättre vore mig,
"Jag aldrig vore född;
"Gud gif, jag vore död!

Så komm' de då med Riddaren, på platsen härut,
Så innerlig han suckade, och hoppades på Gud,
Och tänkte så vid sig:
"Min själ Gud nådig var,
"Också den kär jag har!

Då trädde fram till honom Kong Edvard på stund:
"Och hafver du en Käraste, i annat främmand land,
"Och du vill ödmjukt be
"Om nåd här hos mig,
"Då lös jag gifver dig.

Då skämde jag mång Riddare, allt uti mitt land,
Om jag nu skulle tigga mitt lif utaf din hand;
Det vare långt från mig,
Jag förr oskyldigt här,
Vill dö nu för ert svärd.

,'Om du nu ock den endaste i Engeland än var,
"Som svärdet sitt vid sidan af röda guldet bar,
"Så skall du dock nu dö,
"För blanka bödelns svärd,
"Allt efter ditt begär.

Så säger jag J Herrar god natt, som nu här står
Så villig som oskyldig till döden jag hän går,
Och beder att J nu
Min oskuld kunnog här
Vill göra för en hvar.

Så greto de, så många, som derhos månde stå,
Och allramest Jungfruer, både stora och små,
De klagade allramest
Den unga Riddarens död,
God natt de honom böd'.

Då trädde elfva Riddare där fram med stor hast,
För Kongen i ödmjukhet knäföllo de strax,
Och bådo för honom så:
"O nådige Herre kär,
"Den Riddaren nådig var!

Då svarade den Konung: "Jag skänker honom lif,
Men fången hårdt till döden den Riddaren må bli!
"Och sätt honom strax
"Uti det mörka torn,
"Från Måne och från Sol.

Den dägligsta Prinsessa, den tid hon hörde det,
Så blef hennes hjerta något tröstadt dervid,
Ock tänkte så vid sig:
"Ännu förhoppning är
"Om den jag hafver kär."

Hon bad då således: "o Du, all nådens Gud,
"Låt migdock en gång blifva den fångne Riddarens brud!
"Ty här förutan mig
"Ej minsta gladje han
"I verlden njuta kan.

"Gud låte mig dock lefva den dag, så lyckelig,
"Jag må med honom tala allt hvad som synes mig!
"O Gud! Du gifve det,
"Jag nu hos honom stod,
"Det Adeliga blod!

Herr Bryning han suckade i tornet, som han låg:
"Gud nåde mig fånge, som här nu dödas må,
"Och mina unga år
"Således bringa hän!
"O Gud! du var min vän!

"Jag sörjer ej så mycket för lifvet mitt nu här
"Som för den Prinsessa, jag lönnlig hafver kär,
"Det smärtar mig nu mest,
"Jag henne ej skall se;
"Det gör mig sorg och ve.

"Olycklig, jag dåre, hvad tänker jag väl på!
"Jag älskar den så högt, som jag aldrig kan få;
"Änskönt jag än var fri,
"Hvad aktad' hon dock den,
"Som är till döden känd?

"Jag sörjer så mycket för henne uti lönn,
"Kanske hon sig kan glädja, den Jungfrun så skö
"Gud vet, min sorg är stor,
"Som jag i hjertat bär,
"Mest för den jag har kär.

En tid derefter fiender det land belade så,
Att Edvard den Konung sjelf han måste med utg
Ty redde han sig till,
Att fara hän sin väg,
Han länge töfva' ej.

Prinsessan hon då sade: "Herr Fader, säg dock hve
"Tör J hetro Herr Bryning, till dess J kommen hem
"Jag beder, se Er för,
"Ty om han frihet njöt,
"Det blef så mångens död.

Tack vare dig, min Dotter, allt för din' snälla ord
Slätt ingen utan dig, på hela verldens jord ;
Där har du nycklar små ,
Till vård om fången sjelf ,
Adjö , adjö , far väl !

Nu råder den Jungfrun , den dägliga Mö ,
Hon aktar att göra sin fånge ett besök ,
Och sjelfver en glädje stor ;
Ty tänker hon nu på ,
Hur detta skulle gå.

Hon trodde slätt ingen , att bära det bud ,
Och sjelfver att gånga , dertill var hon så blyg ;
Dock kärlek henne tvang ,
Hon sjelfver tog sig på ,
Till fången sig att gå.

En timme öfver midnatt, den Jungfrun var beredd
Allena sjelf att gånga till fången sin då ned ,
Som jernbunden låg ;
Hon läste upp dörren då ,
Och helsade honom så :

"God afton, Riddar Bryning ! det är mig så kärt ,
"Att J är i min vilja , också min fånge är ;
"Hvad synes Er om det ,
"Att jag om midnattstid
"Så ensam hommer hit ?

O Herre! o Herre! hvad är det för en röst,
Hvad är det för en syn, som jag ser i mitt bröst!
Uti mitt fängselband,
I detta mörka torn,
Från Måne och från Sol.

Hvad heller månn' jag drömma, eller månn' jag va ken är?
Mig synes för mig stånda, den som jag har så kär!
Jag dödsens gifne man,
Som jernbunden är,
Hvad är det som jag ser?

"Hvem synes jag Er vara, Riddar Bryning så kär?"
O nådigste Jungfru, jag tycker att J är,
Den dägliga mö,
Som hjertat gjorde sår't,
Allt uti Kungens gård.

Jag älskad' henne svåra, och det i lönlighet.
Hon tvingade mitt hjerta, så kinderna dervid
Dödsbleka färgor fick;
Men yppa det en stund,
Jag torde ingalund.

Jag brukte salta tårar, i stället för vin;
Men nu är lyckan värre, nu ser jag döden min.
Det enda är min tröst,
Att en så däglig mö
Mig sjelfver låter dö.

Den Jungfrun hon suckade så svåra för sig sjelf,
Dess ögon flöt' med tårar, som en stridan dam och elf;
Dock tvang hon ut de ord:
"Hvad menar du, fånge god,
"Att älska Kongablod?

"Min Fader han är borta, och han är icke här,
"Jag vill dig annat lära, än mig att hafva kär.
"I morgon skall du dö,
"Täm kärleks tankar slik,
"Tro fritt jag säger dig.

Så dör jag, för ingen, på jorden nu här,
Jag högre i tanka har älskat, än Er;
Och det är all min lust,
Att en så däglig mö
Mig sjelfver låter dö.

Den Jungfrun sig omvände, med tåre-ögon flod,
Den Riddaren han suckade, och Jungfrun han bad:
Hon ville icke fler
Så löna kärlighet!
Hon suckade dervid.

"Dock vet jag väl, en fånge är ingalunda värd,
"Att älska en Prinsessa och hafva henne kär;
"Dock kan jag ingalunda
"De orden dölja mer,
"Att jag Er hafver kär."

Hon längre ej kan vara, att höra på hans ord,
Så läste hon då tornet, i hjertat hon då svor:
Hon aldrig någon man
Utan Bryning ville ha,
Eller ock den svarta graf.

Herr Bryning blef allena, och sorgelig han var,
Förty hans kärlekstal fick dödeliga svar
Han älskade innerlig
Den domaren, som
Öfver honom fällde dom.

Han suckade så ofta, hans ögon de flöt':
"Nu händer mig det samma, jag mången Jungfru söt
"Allt oförtjent förakt
"För kärlighet har gett
"Nu har mig detsamma skett.

Han viste ej att Jungfrun honom älskade så,
Ty hennes ord vor' hård', då hon för honom månd' stå,
Så sorgelig han bad:
"Gud vare ej henne vred,
"För min oskyldighet!"

"Att fälla flera tårar för kärlek, det är skam,
"Men jag är så förvirrad, som ett förvilladt lam,
"Det villse vandrat har,
"Allt uti rosenlid,
"Så mången viller stig.

"O sorgeliga hjerta, din hug från den du vänd,
"Som sjelf så omildelig till döden dig har känt!
"Dock smärtar mig nu ej
"Den förestående död,
"För kärleken så söt.

Nu Jungfrun tiden så fördref, och den var henne lång,
Att öppna till Herr Bryning sitt hjertelag en gång;
Emedlertid kom bud
Från stående ett krig,
Att Kongen han stod lik.

"Högborna Prinsessa, i det grönaste fält,
"Därbyttes med kulor, och Konungen sjelf det gällt.
"Vi hämnade hans död,
"Och segern vi vann,
"Till ära för vårt land."

Den Jungfrun hon bleknade och signade till jord,
Det kan en hvar väl tänka, hur' nu hon var till mod:
En enslig fågel lik,
Förutan Far och Mor,
Och Syster och Bror.

Hon klagade sin smärta, med kinderna våt':
"I mina ungdomsdagar blef mig den sorgen spått:
"Oblida lycka du,
"Allt hugger sår i sår,
"Gif, att jag låg på bår!

Så tänkte hon på Bryning, hur' honom månde gå,
"Och du utvalde Riddare, om jag dig kunde få,
"Så nöjes jag dock väl,
"Äuskönt i ringa stånd,
"Än äga Engeland.

Som hon då stod och klagade, då in åt dörren komm'
De högborne Riddare och Adelskap så fromm';
De svoro henne tro;
För henne lif och blod,
De höllo ej för god.

Så trädde fram den Biskop, med Ordens bröder god',
De önskade henne lycka och dem på stället stod',
Som henne ment med tro,
Att hålla trogen ed,
I hörsam ödmjukhet.

Då svor' de henne troskap, både hög och nedrig stånd,
Och önskade henne lycka att dömma Engeland,
Och rikena regera,
Och lefva länge väl,
Allt som hon önskar sjelf.

Hon tedde sig nådigt, och ödmjuk tack dem böd,
Hon tänkte mer på fången, än på gullkronan röd,
Hon aktad' honom mer,
Den fångne Riddar'son,
Än England med sin kron'.

Som natten så tillstundar, en hvar sin väg då gick,
De orlof mände taga; men hon i sinnet fick,
Till fången sin att gå,
Hon mente honom bäst.
Vill' vara honom näst.

När alla var till sängs, den Jungfrun passade på,
Så ena till sin fånge hon aktade att gå,
Hon in om dörren steg,
Och helsade Riddaren,
Sin allrabästa vän.

"Stor tack, så bör du hafva, o dägelig Jungfru skön!
"Hvi töfvar du så länge, med döden till min lön,
"Att skänka fången din,
"Som lifvet ej begär,
"Att njuta längre här?

O! viste du, Herr Bryning, mitt hjertelag till dig,
Du önskte dig ej döden, men då väl snarare mig,
Som Kronan utaf guld,
I Engeland skall bär',
Ack! hafver du mig kär?

"Ack, nådigsta Prinsessa, hon spotte icke mig!
"Hvad hafver jag dock syndat, me'n jag så ynkelig
"Skall höra sådant spe,
"Utaf den enda mö,
"För den jag ville dö!

"Och nådiga Prinsessa, nu spotte inte mig,
"Jag hafver förr haft tankar, och väl så ypperlig'.
"Och varit buden den,
"Så hög och mägtig är;
"Jag döden nu begär.

Prinsessan fällde tårar, satte sig hos honom ned,
För gråt hon ej kund' tala med Riddaren dervid;
Han dubbelt fången blef,
Då han den Jungfru såg,
Så sorglig der han låg.

Prinsessan upp månd' stånda på honom vänligtsåg:
"Och Riddare, Herr Bryning, hör hvad jag säga må:
"Då är' Du endast den,
"Som jag än har haft kär,
"Af allt i verlden är.

"Hvad jag tillförne talte, det icke var så ment,
"Mitt hjertelag att öppna är icke än för sent,
"För den som jag har kär,
"Öfver verldens röda guld;
"Herr Bryning var mig huld!

"Jag glad har aldrig varit, se'n jag första gång digsåg;
"Ty kärleken till dig, jag städse tänkte på,
"Och fällt har mången tår,
"Som rinner för dig än,
"Min allrakäraste vän!

Hon lossade den Riddaren och sade till honom så:
"Dersom jag dig nu sviker, då Gud mig löna må!
"Se här den för dig står,
"Som unnar dig allt godt,
"I ära utan spott.

Herr Bryning, af förundran, blef ganska tyst och stum,
Den Jungfrun honom träffad', och hör du Riddar from:
"Vill du ej svara den,
"Som älskar dig så,
"I ära och i tro?

Den Riddaren ned månd falla, för Jungfruns fot,
Hon honom månd upptaga, af ett förälskadt mod,
Och vänligt tog i famn;
De fällde mången tår,
Af kärleken så stor.

"Jag för dig till en Krona, och det i trofasthet,
"Hvem jag nu har utkårat, slätt ingen kommer vid,
"Du är den endaste,
"Med den på verldens ö
"Jag lefva vill och dö.

"Om jag än Englands Krona förlora skall för dig,
"Och jag dig nu kan vinna, jag är förnöjelig;
"Sker det ej, ser du visst
"Den kind, som nu är röd,
"Om dagar få är död.

Ack, nådiga Prinsessa, den endaste du är,
Som jag ännu har älskat och haft i hjertat kär,
Du endast är ock den,
Jag älskar till min död,
Skönt jag dig aldrig njöt.

De famntogo hvarannan och gret' af kärlighet,
Så Änglarne hos sjelfver Gud de gladdes dervid;
Deras hjerta stod i brand,
Och ögonen i gråt,
Förutan svek och hat.

"Hör, all min tröst och glädje! hör hvad jag säger dig:
"O du, min Ängel kära, o du, mitt smycke rik',
"Nu går jag från dig bort,
"Till mig du komma må,
"När jag dig beder så.

"Nu äga vi ett hjerta, en själ, också ett lif,
"Att vi ock en regering må äga, Jesu gif,
"Vår ingång vare god,
"Som i all ärlighet
"Är skedd af kärlighet!

När solen upp månd' skrida, Prinsessan klädde sig,
Och gick så i salen, der mången Riddare rik
Till uppvakt färdig stod:
Hon bad dem litet stå,
De vänta ville då.

Hon Riksens råd månd kalla, där de nu samlad' var,
"Jag har ett ord till eder, vill J mig gifva svar,
"Och unna vill mig den,
"I tro att lefva med,
"Som jag nu sjelf begär?

Där stod mång' Riddare, som mod dervid månd få,
Hertigar, Förstar bålde, tänkte vid sig så:
Det vara kan väl mig,
Hvarför de alla svor',
Att lyda hennes ord.

Och de högborne Herrar, de ställde sig nu fram,
De viste icke hvilken, det vara skulle af dem;
Ty svor de andra gång,
Hvem hon sig önskade,
Skull strax och villigt ske.

Hon märkte deras tankar, och talte så till dem:
"Jag vill begära fången, som är i tornet gömd,
"Herr Bryning heter han,
"Han är den enda nu,
"Jag hafver i min hug.

"Och om jag icke skulle till äkta gifvas den,
"Som hjertat mitt är gifvet, och älskar som en vän,
"Så dör jag i min sorg,
"Och ingen till är född,
"Som bota kan min död.

De Herrar henne svara : hvad hennes vilja är ,
"Det långt från oss skall vara, ej annat att begär',
"Låt hemta honom hit ;
"Den Riddaren lyckelig ,
"Den Riddaren så rik.

Herr Bryning fick de ordres, så gladelig han kom,
Han blef bevist stor ära , och mest utaf dem som
Nu viste hvad skull' ske ,
Den Jungfrun honom såg ,
Hon då till honom går.

Se här i Förstar bålde och Riddare mannerlig ,
Här ser J hos mig stånda, den jag har utvalt mig,
De bugade alla då ,
"Till lycka , Konung båld !
"Till lycka tusenfalt !

"Ditt rike och din Krona , Du lyckelig reger',
"Och Kungars stora Konung dig gifve lycka här,
"Att bära Kronan så ,
"Du evigt bära kan ,
"En Krona i Himmels land !

"Gud kröne Eder begge med lycka och fred ,
"Att J må lefva länge i stor lycksalighet,
"På denna verldens ö ,
"Och se'n owinnerlig ,
"Att lefva i Himmelrik !

Då äktade hon sin fånge, och gjorde honom till man,
Och detta till en Konung allt öfver Engeland,
De lefde länge väl,
I lust och glädje stor,
Allt uppå denna jord.

Så fick Herr Bryning glädje för all sin suck till Gud;
Från fångahus till Kronan Gud sände honom ut.
Så hjelper Gud visst den,
Till honom har sitt hopp;
Han hörer deras rop.

*) *Gildisk*, af gamla ordet *gild*, godkänd, mäktig; se *Ihr. Gl. Sv.* 1. pag. 674, eller må hända står ordet *gildisk* här i samma bemärkelse som i Visan om *Axel Tordson och skön Valborg*: se I. Del. sid. 177 Not. d).

**) *Lön*, löndom: gammalt och af Isländska ordet *leyna* eller *löna*, dölja. Se *Ihr. Gl. Sv.* 2 pag. 95.

*) *Prud*, skön, behaglig: gammalt Isländskt och Svenskt ord. Se *Ihr. Gl. Sv.* II. sid. 353.

**) *Liljevand*, Liljestängel, förekommer ofta i de gamla Sångerna: Ordet *vand* är Isländskt, Svenskt och Engelskt och betyder telning, stängel. Se *Ihr. Gl. Sv.* II. sid. 1036.

45.

Sven Svanehvit.

Är enligt *Nyerups* anmärkning ett fragment af *Sven Vonved.* I. sid. 84. Sjunges i Sverige ganska allmänt, och har i sednare tider ofta blifvit tryckt. Följande med melodi är tagen i Upland, och jemförd med Herr Atterboms goda uppteckning i Poetiska Kalendern för år 1817.

Sven Svanehvit rider sig den vägen fram,
Så mötte där honom en Vallareman: *)
"Och hör du, Vallarman, hvad jag månd säga dig:
"Och kan du de spörsmål, som jag spörjer dig?"

Spörsmål dem hafver jag aldrig läst;
I går slog jag Iselands Konung **) ihjel.
"Och har du slagit Iselands Konung fullväl,
"Så var det min Fader du slagit ihjel.

Sven Svanehvit honom med sin tumme slog,
Så lefver och lungor de ur honom for ***),
Sven Svanehvit slog honom i stycken så små,
Som lindelöf på marken om hösten falla må.

Sven Svanehvit reste den vägen fram,
Där mötte det honom en annan Vallareman:
"Och hör du, Vallarman, hvad jag månd säga dig:
"Och kan du de spörsmål, som jag nu spör dig?"

'Hvad är det som är rundare än ett hjul?
'Och hvar finner du de fagraste djur?
Och hvar hafver Solen sitt säte?
'Hvartutåt ligger dödmannens fötter?

'Hvem är det som bygger den bredaste bro?
'Och hvar gångar fisken som stridast i flod?
'Hvart bär den väg som är bredast?
"Och hvar ligger menniskan som ledast?

"Hvad är väl svartare än ett kol?
"Och hvad är snabbare än lärkvingar små?
"Och hvad är hvitare an svanor?
"Och hvad ropar högare än tranor?

Jo, Solen är rundare än ett hjul:
I Himmelen där finner du de fagraste djur.
I Vestern hafver Solen sitt säte.
Åt Öster ligger dödmannens fötter.

Och isen han bygger den bredaste bro.
Derunder går fisken som stridast i flod.
Åt helvetet går vägen den bredast.
Och där ligger menniskan som ledast.

Synden är svartare än ett kol.
Själen är snabbare än lärkvingar små.
Englar äro hvitare än Svanor.
Och Tordön ropar högare än Tranor.

De drucko i dagar, de drucko i tre:
"Och vet du allt detta, så vet du väl mer."
Sven Svanehvit tog gullringar utåf sin hand,
Dem månde han gifva den Wallareman.

*) *Vallareman*, förekommer ofta i de gamla Folksångerna och betyder än *Pelegrim*, af ordet *Valla*: resa, irra omkring; än *röfvare*, såsom i Visan om *Per Tyrsons Döttrar i Wänge*; och än herde, i hvilken sednare bemärkelse det här synes förekomma, om man jemför den med den ursprungliga Visan *Sven Vonved*, som har ordet *Hyrde*.

**) Denne Konung heter ofta i de tryckta Visbladen Konung *Vise*, och i den Danska Konung *Estmer*.

***) Denna halfva strof läses visserligen vackrare i Afterboms Tradition;

Sven Svanehvit drager sitt blågula svärd,
Nu skall du få fara en ömkelig färd —

men då just detta ställe bevittnar Visans slägtskap med den om *Sven Vonved*, har traditionen blifvit bibehållen oförändrad, att styrka den förmodan, att äfven i Sverige fordom funnits den fullständigare Romans, hvaraf blott detta fragment hunnit vår tid.

46.

Herr Lager och Jon.

Är en bland de skämtsamma Fol' visor, som för sin lder här får sitt rum, och är, med undantag af den histo-iska eller Andra Afdelningen, den sista tryckta Visa, som ıpptages i denna Samling; alla de följande Romanser äro ıppteckнade efter allmogens sång.

Herr Lager han tjente i Konungens gård,
J varen väl mo'!
I femton veckor och dertill ett år,
"Tjena troget," sa' Jon.
Ja vånn' det skull' kost' mej det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Han tjente där intet så mycket för lön,
J varen väl mo'!
Ty Konungens Dotter var honom fast skön;
"Du blir narrad," sa' Jon.
Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Här som de det året den sista dag såg,
J varen väl mo'!
Då månde Herr Lager bli Konungens måg.
"Det var orätt," sa' Jon.
Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

De ledde den Bruden åt kyrkones gård,
J varen väl mo'!
På henne så gapade båd' stora och små.
"Tyck ni om'a?" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Och Bruden hon går sig i Kyrkan allt in,
J varen väl mo'!
Med rödan gullkrona och bleknande kinn,
"Stå på dej!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Och Bruden spatserar i kyrk-choret fram,
J varen väl mo'!
Dess fägring berömde både qvinna och man;
"Du blir min!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Bruden hon i fägring för altaret står,
J varen väl mo'!
Med röda gullkläder och utslagit hår.
"Jag håll å dej!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

De drucko i dagar, de drucko i två,
J varen väl mo'!
Men intet ville Bruden i sängen gå.
"Sitt oppe!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

De drucko i dagar, de drucko i tre,
J varen väl mo'!
Och intet ville Bruden åt sängen se;
"Håll ut!" sa' Jon.
"Ja, vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Den fjerde dag, när som åt qväller det led,
J varen väl mo'!
Och då ville Bruden åt sängen se.
"Blir du sömnig?" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Och Bruden gångar sig i Brudstugan fort,
J varen väl mo'!
Dess tärnor drogo af både strumpor och skor.
"Du är trötter!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Och Bruden hon la' sig i sängen allt ned,
J varen väl mo'!
Och Jon lade sig så vackert bredeved,
"God afton!" sa' Jon,
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Men hastigt kom budskap för Herr Lager in,
J varen väl mo'!
Jon ligger och sofver hos Bruden din.
"De ha' sqvalrat," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Häraf blef Herr Lager fast ifrig i sinn,
J varen väl mo'!
Så att han bâd' blekna' och rodna' om kinn;
"Får du ondt?" sade Jon;
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Herr Lager sprang sig öfver bredan bord,
J varen väl mo'!
Att vin, öl och mat utåt golfvet for;
"Fåhlas vackert!" sa' Jon!
"Ja, vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa Jon.

I vreden Herr Lager han fatta' sitt svärd,
J varen väl mo'!
Och svor, han skull' hugga Jon genast ihjel.
"Det är rostigt!" sa' Jon.
"Ja, vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Jon kasta' Herr Lager allt ut mot en vägg,
J varen väl mo'!
Att myggor och flugor förgyllde hans skägg;
"Det var rätt!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa Jon.

Han klappa' på dörren med fingrarna små;
J varen väl mo'!
Statt upp, sköna Jungfru, tag låset ifrå!
"Hon sofver!" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
"Jag följer," sa' Jon.

Skall

Skall jag nu bli ute tills dagen blir ljus ?
J varen väl mo' !
I morgon skall jag gånga inför Konungens hus ;
"Må göra ," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;
"Jag följer ," sa' Jon.

Och rätt som den dager på himlen blir ljus ,
J varen väl mo' !
Så gingo de begge för Konungens hus ,
"Go' mårron !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;
"Jag följer ," sa' Jon.

Min nådigaste Konung ödmjukast jag ber ,
J varen väl mo' !
Om lof att få lägga en klagan här ner.
"Säg sanning !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;
"Jag följer ," sa' Jon.

Den harm som mig quäl mer än dödspilar sju ,
J varen väl mo' !
Är att Jon har sofvit när min unga Brud.
"Jag gjorde så ," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;
"Jag följer ," sa' Jon.

Efter som J båda hållen henne kär ;
J varen väl mo' !
Så skolen J brottas med två skarpa svärd.
"Jag vinner ," sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull ;
"Jag följer ," sa' Jon.

Om middag till strids de på platsen månd' gå,
J varen väl mo' !
I dag, tro, det gäller att manligen stå.
"Slå från dig !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Det första slaget som de slogo te',
J varen väl mo' !
Då slog Herr Jon Lager, att han föll på knä.
"Du blir efter !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Det andra slaget de slogo för sann,
J varen väl mo' !
Då slog Jon Herr Lager, att blodet det rann.
"Tork åf dej !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Det tredje slaget med vrede fast svår;
J varen väl mo' !
Herr Jon slog Lager ett fast dödande sår;
"Det läks nog !" sa' Jon.
'Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Men det fjerde slaget de slogo till mord;
J varen väl mo' !
Då slog Jon Herr Lager att han föll till jord.
"Ligg stilla !" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa' Jon.

Herr Lagers Brud hon sade med gamman alltså:
J varen väl mo'!
Mig lyster att fröjdas, att Jon han ſick rå.
"Du är min?" sa' Jon.
"Ja vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull;
"Jag följer," sa Jon.

47.

Herr Heimer och Margreta.

Efter ett MS:t ur Statsministern, Hans Excellence Grefve v. Engeströms Bibliotek. En uppteckning med melodi tagen i Upland har gifvit obetydliga Varianter. Rythm och melodi äro gemensama med flere forntidens Folksånger och tillhöra äfven Visan om *Konung Birger och hans Bröder.* Se N:o 29 af denna Samling.

Stolts Margreta sitter i högan lofts sal,
Herr Heimer han till henne giljar,
Stolts Hedelin håller så träget ett tal,
Hon aktar dem begge att skilja.
Men kärleken dårar så mången.

"Ack! hör nu ett råd, kära Syster min,
"Du må ifrån orden ej vika,
"Så grant känner jag Herr Heimers sinn,
"Han aktar dig visserlig svika."
Men kärleken dårar så mången.

"Han blinkar med ögonen röder i hug,
"Hans uppsyn synes så farlig,
"Du aktar nu hvarken hans lock eller trug,
"Men drag dig ur älskogen snarlig."
Men kärleken dårar så mången.

Ack! skulle jag sluta Herr Heimer ur sinn!
Det må du dig aldrig inbilla,
Han hafver nu redan blifvit kärestan min,
Hvi skulle han vilja mig illa.
Men kärleken dårar så mången.

Han satte guldringar uppå min hand,
Han kallade mig för sin kära,
Af alla de Jungfrur uti vårt land,
Vill han mig endast begära.
Men kärleken dårar så mången.

Aldrig såg jag så fager en sven,
Bland Konungens Riddare alla
Som unga Herr Heimer på guldsadelen,
När han månd sina svenner befalla.
Men kärleken dårar så mången.

Och när som han rider på gångaren grå
Med guldskodda svärdet i handen,
Med krusade lockar och kläderna blå,
Han kärliga blickar mig sänder.
Men kärleken dårar så mången.

Han hafver mig svurit sitt hjerta och tro,
Och gifvit mig skänkerna många,
Och förr skall han våga sitt ädla blod,
Förr'n han skall mig nånsin undgånga.
Men kärleken dårar så mången.

Stolts Hedelin hon förde så väl sina ord,
Hon mände sin Syster så svara:
"Och jag hafver om Herr Heimer sport,
"Att han uti kriget skall fara."
Men kärleken dårar så mången.

"Ja visst glömmer han stolts Margreta bort,
"Och allt hvad han henne har lofvat,
"Som det hafver ej fallit honom för svårt,
"Hos främmande Jungfrur att sofva.
Men kärleken dårar så mången.

Stolts Margreta blifver så vreder i sinn,
Hon mände sin Syster så svara:
Så snart jag får se allrakärasten min,
Jag honom de orden uppenbarar.
Men kärleken dårar så mången.

Stolts Margreta axlade sammetet blå,
Hon går under grönaste lida,
Herr Heimer han mände för henne där stå,
Han satte sig vid hennes sida.
Men kärleken dårar så mången.

Hörer J, Herr Heimer, hvad jag säga må:
Jag kan nu min sorg aldrig glömma,
Alla mina vänner de säga och spå,
J viljen mig visserlig glömma.
Men kärleken dårar så mången.

"Förr skall jag bryta min brynja i tu,
"Och förr skall jag hjertat utrifva,
"Förr än jag skall svika min vänaste Brud,
"Och ingen mig dertill skall drifva.
Men kärleken dårar så mången.

"Alla dina vänner dem ger jag godnatt,
"De skola sin falskhet få röna,
"På Långbron hafver jag bröllop utsatt,
"Och där skall oss troheten kröna.
Men kärleken dårar så mången.

Kära min vän, J stilla den harm,
Jag lida måst af vänner och fränder!
J veten hvad kärt jag bär i min famn,
Och tiden är redan i händer.
Men kärleken dårar så mången.

Han klappade henne på blomblekan kind,
Han bad henne icke att gråta:
"Du dölj det endast för fränderna din,
"Ty jag skall dig aldrig förlåta.
Men kärleken dårar så mången.

Så glader gick stolts Margreta bort.
Henne följde Herr Heimer med gamman,
Och aldrig var dagen så kall eller kort,
De voro icke begge tillsamman.
Men kärleken dårar så mången.

De blandade mjöd och drucko så vin,
De spelte Gulltaffel tillhopa;
Men tjugonde dagen, då qvällen föll in,
Begynte stolts Margreta ropa.
Men kärleken dårar så mången.

Stolts Margreta går sig i stenstugan in,
Hon klaga' sin nöd för sin Moder,
Och där föder hon en rosende kind,
Hon kallar på Syster och Broder.
Men kärleken dårar så mången.

Ack! kära min Moder, J gifven mig råd,
Och hören J Syskonen kära,
J sänder nu strax till Herr Heimer ett bud,
Han sörjer väl sjelf för min ära.
Men kärleken dårar så mången.

Så hastigt bortgingo de svennerna två,
Och tänkte Herr Heimer att finna,
Förgäfves de klappa' på portarna blå,
Dem mötte en afviger qvinna.
Men kärleken dårar så mången.

"Herr Heimer han reste i morgon sin kos,
"Han hissa' sin flagga och segel,
"I kriget han glömde sin blänkande ros,
"Hon är en besmittader spegel.
"Men kärleken dårar så mången.

Så hastigt hemgingo de svenner igen,
De råkade Jungfrunes Broder,
Han tog till sin värja och ropa' sin vän,
Insegla på villande floder.
Men kärleken dårar så mången.

De sökte i dagar, de sökte i tre,
De kunde Herr Heimer ej finna,
De vände då om sin förriga led,
Så hastigt dess vrede månd brinna.
Men kärleken dårar så mången.

Stolts Margreta lider stor ångest och qval,
Så fåfängt på döden hon kallar,
Hon gråter och håller så ynkligt tal,
Dess tårar förgäfves ej falla.
Men kärleken dårar så mången.

Hennes Moder hon kamma' sin' silfvergrå hår,
Med hjertelig sorg och möda,
Den sköna stolts Kerstin stor möda utstår,
Stolts Hedelins hjerta månd blöda.
Men kärleken dårar så mången.

Herr Heimer han vandrar i främmande land;
Men samvetet honom dock gnager,
Så visst kommer han i verlden på skam,
Och ynkelig ändalykt tager.
Men kärleken dårar så mången.

48.

Stolts Margreta.

Denna i Vermland upptecknade Tradition bär, både till innehåll och melodi, spår af en hög ålder. Den har fordom varit en allmän Skandinavisk Folksång och finnes fullständig hos *Nyerup* III. 127, där uti de första stroferna berättas, att Herr Peder vid sin hemkomst från en resa till Rom, sporde sin hustrus otro: ett fragment af denna inledning läses i Poetiska Kalendern för 1817. sid. 41.

Herr Peder han rider allt in på sin gård,
Hans sporrar som silfver månd' glimma,
Stolts Margreta springer i bure-kammarn in,
Så strida hennes tårar månde rinna.
Så lönligt bar hon sorgen.

Stolts Margreta kasta' gullsax i skrin,
Det klinga' i femton gullringar,
Så månde hon sig till Herr Peder gå in,
Så strida hennes tårar månde rinna.
Så lönligt bar hon sorgen.

"Och hörer du, Herr Peder, du gifver mig lof,
"Du gifver mig lof till att resa!
"Ty jag hafver sport min Fader vara sjuk,
"Och jag vill gerna honom besöka.
Så lönligt bar hon sorgen,

Och hafver du sport din Fader vara sjuk,
Den Högste förlosse haus qvida.
Men om det vore nu som det förr har varit vant,
Så skulle mina småsvenner rida.
Så lönligt bar hon sorgen.

Och inte sköter jag om dina småsvenner två,
Och inte ska de med mig rida.
Men låt nu sadla upp min gångare grå,
Jag rider så gerna allena.
Så lönligt bar hon sorgen.

Stolts Margreta rider på sin kära Faders gård,
Hon var så en dägelig blomma.
Och ute för henne hennes kära Fader står,
Han beder henne vara välkommen.
Så lönligt bar hon sorgen.

"Och hur' står det till med unga mannen din,
"Och hur' står det till uti Roma?
Och väl står det till med unga mannen min,
Och väl står det till uti Roma.
Men jag hafver sofvit hos min lilla buresven,
Och mig till så liten en fromma.
Så lönligt bar hon sorgen. *)

"Och hafver Du sofvit hos din lilla brudsven,
"Och dig till så liten en fromma,
"Så kasta din gångare hastigt omkring,
"Och aldrig för min ögon mer att komma."
Så lönligt bar hon sorgen.

Och ut kom hennes broder så god,
Han beder för henne så gerna:
"J låten min Syster blifva qvar i år,
"Och tjena för vår ringaste tärna!"
Så lönligt bar hon sorgen.

De satte stolts Margreta i ett mörkt hus,
Allt inom de bojor så trånga,
Så förbödo de alla Jungfrur och Frur,
Att ingen skulle till henne gånga.
Så lönligt bar hon sorgen.

Där måste hon sitta den hela vinternatt,
Allt efter sin goda Faders vilja.
Där födde hon då sönerna två,
Sjelf ligger hon döder på en tilja.
Så lönligt bar hon sorgen.

*) Här synas två strofer vara sammandragne till en. — Sångerskan, som för upptecknaren sjöng visan, förenade denna versen med melodien derigenom att hon repeterade första takterna af den. Af namnet *Roma* synes, att Herr Peder kom hem från en Romresa.

49.

Tofva Lilla.

Efter en Tradition i Vermland.

Enligt *Nyerups* anmärkningar 2. 576, skall denna händelse tillhöra Konung Valdemars Historia, och lilla Tofva hafva varit af familien Putbus på Rügen.

Lill' Tofva hon tjente på Konungens gård,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
I femton veckor och dertill ett år.
Men Tofva var Konungens frilla.

Konungen talte till småsvenner två:
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"J bedjen lill' Tofva inför mig gå!"
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon axlade kappan blå,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Så mände hon sig in till Konungen gå.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva in genom dörren steg,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Och Konungen henne med blida ögon neg.
Men Tofva var Konungens frilla.

Konungen klappar henne på rosenblommand' kind,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"Christ gifve, du vore allrakärasten min!
Men Tofva var Konungens frilla.

Min nådige Konung! J talen ej så;
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Vår Drottning hon ståndar och lyder på råd.
Men Tofva var Konungens frilla.

Ja, höra hvad hon höra må,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Christ gifve, hon var döder och lagder på bår!
Men Tofva var Konungens frilla.

Och Drottningen talte till småsvenner två,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"J bedjen lill' Tofva inför mig gå.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon axlade kappan blå,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Så mände hon sig in till Drottningen gå.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon in genom dörren steg,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Drottningen henne med vreda ögon neg.
Men Tofva var Konungens frilla.

Drottningen slog henne på rosenblommand' kind,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"Hvad har du för tal med kär Konungen min?"
Men Tofva var Konungens frilla.

Till mig friar en af hans småsvenner två,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Och nu var jag inne att fråga om råd.
Men Tofva var Konungens frilla.

"Du lög, lill' Tofva! ditt tal var ej så,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"Du önska' mig döden och lagder på bår."
Men Tofva var Konungens frilla.

Drottningen talte till småsvenner två,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"J huggen mig ned ett redliget bål.
Men Tofva var Konungens frilla.

"Ej huggen J ek, ej huggen J asp,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"J huggen den veden, som brinner väl fast.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon rider sig söder om äng:
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Gud trösta mig för slik Brudesäng!
Men Tofva var Konungens frilla.

En liten smådräng kom för Konungen att stå:
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"Drottningen tillreder ett brinnande bål.
Men Tofva var Konungens frilla.

"Drottningen tillreder ett brinnande bål,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
"Och där skall Tofva lilla brännas uppå."
Men Tofva var Konungens frilla.

De lyfte lill' Tofva på högan häst,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Sjelfver Konungen rider henne näst.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon rider till sjöarestrand,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Där alla små skeppen de segla i land.
Men Tofva var Konungens frilla.

Lill' Tofva hon somna' i Konungens famn,
Vore jag så fager som Tofva lilla var —
Hon vakna' ej förrn i tredje kungaland.
Men Tofva var Konungens frilla.

Följande Variant af lilla Tofva är med bifogad melodi meddelad ur Herr *D. Wallmans* Samlingar.

Och Konungen talte till Tofva lilla så,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Gud gifve, min Drottning vore döder i år!
För Tofva var Konungens frilla.

Gud gifve, min Drottning vore väl död!
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Så skulle du bära gullkrona så röd.
För Tofva var Konungens frilla.

Gud gifve, min Drottning låge uti mull!
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Så skulle du bära kronan af gull.
För Tofva var Konungens frilla.

Och nådige Konung, snacka *) inte så;
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Jag rädes, Er Drottning det veta får.
För Tofva var Konungens frilla.

Och Drottningen stod och lyddes uppå:
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
"Nu skall jag tillreda ett brännande bål.
För Tofva var Konungens frilla.

"Nu skall jag tillreda ett brännande bål,
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
"Och där skall Tofva lilla brännas uppå.
För Tofva var Konungens frilla.

50.

Liten Kerstin.

Genom föregående Variant förenas denna, i södra Sveri-ge förekommande Tradition med *Tofva Lillas* Visa och *Kirsten lille af Fyn*, se *Nyerup* IV. sid. 225.

Och Konungen han ståndar i högan lofts svolla;
Han ville så gerna med liten Kerstin tala.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Liten Kerstin hon ståndar i högan lofts bro,
Med silfstickade strumpor och gullspända skor.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Christ gifve, min Drottning hon vore väl död;
"Så skulle du bära gullkronan så röd.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och, nådige Konung! J snacken ej så,
Här ståndа de små svenner, och lydas derpå.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och buden de kommo för Drottningen in;
Liten Kerstin hon snacka' med Herren din.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Och hör du, liten Kerstin, hvad jag dig säga må;
"Hvad var det du talte med min Herre i går?
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Jag talte intet annat med er Herra i går,
Än hvilkendera tjenaren som jag skulle få.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

'Du önskade mig döder och lagder i mull,
'Så skulle du få bära mitt röda gull.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

'Du önskade mig döder och lagder uppå bår,
'Så skulle du få alltsammans mitt hof."
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Hon slängde liten Kerstin af landet bort,
Hon gaf henne intet, hvarken vått eller torrt.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och liten Kerstin gångar på sjöastrand,
Där Konungens skepp de lägga i land:
Men ingen kan sorgen fördrifva.

'Och helsa unga Konungen så mången god natt,
'Som Himmelen månd vara med stjernor besatt!
Men ingen kan sorgen fördrifva.

'Och Drottningen helsa med så mången ond stund,
'Som sandkornen äro i hafvets grund!
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Du beder nu Drottningen minna sig upppå,
'Allt när som vi tvätta' våra linnkläder små.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Och alla voro hvita, men hennes icke ren';
"Små sönerna tre hon grafvit under sten.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"När hon grof ner en, så grof jag ner två;
"Den skall alltid mera, som mindre förmår.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen han gångar sig för Drottningen in,
Han frågar: hvar hafven J gjort af liten Kerstin?
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Liten Kerstin hon ståndar i högan lofts bro,
Med silfstickade strumpor och gullspända skor.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen slog Drottningen på rosenblomand kind,
Så blodet det stank på skarlakan skinn.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen gångar sig till sjöastrand,
Där voro de skeppen nyss lossade från land.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

"Och hör J min skeppare, hvad jag er säga må:
"Och trösten J mig hjelpa liten Kerstin igenfå?
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och väl skall jag igenskaffa liten Kerstin nu,
Änskönt jag skulle resa af landet ut.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han tog liten Kerstin i snöhvitan hand,
Så ledde han henne ur skeppet fram.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Och Konungen gaf'na båd' gods och gull;
Sin Drottning han satte i svartan mull.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han gaf liten Kerstin båd' gods och gård;
Han satte sin Drottning i jern och stål.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han satte liten Kerstin uppå sitt knä,
Gaf henne gullringar och fäste henne med.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

Han tog liten Kerstin allt uti sin famn,
Gaf henne gullkronan och Drottninge namn.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

51.

Liten Kerstin befriar sin Broder.

Syv III. N:o 8. *Nyerup* 4. sid. 37. Upptecknad efter sång i Upland och Nerike. På sistnämnda ställe sjunges denna Visa på ett eget maner, som i folkpoesiens sednaste tider var så allmänt och karakteristiskt: man förändrade nemligen de gamla omqväden, och förlängde det sista med en hop likstafviga ord, utan afseende på mening eller betydelse: såsom ett prof införes nedanför denna Tradition från Nerike, såsom Variant, med bifogad melodi.

Liten Kerstin gångar sig i stallet in,
Kärleken drar —
Där skådar hon fålarne alla fem.
Man spelar i pavelun.

Hon skådar den hvita, hon skådar den grå;
Kärleken drar —
Den bästa lägger hon sadelen på.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin rider på Konungens gård,
Kärleken drar —
Konungens frilla för henne ute står.
Man spelar i pavelun.

"God dag, god dag, kär frilla fin!
Kärleken drar —
"Är Konungen hemma, Herren din?
Man spelar i pavelun.

"Konungen är inte hemma,
Kärleken drar —
"Han har ridit till tinget."
Man spelar i pavelun.

"Kungen till tings är gången,
Kärleken drar —
"Han tar ut dom åt riksfången?"
Man spelar i pavelun.

Men Kerstin sporrar gångaren omkring,
Kärleken drar —
Då får hon se kär Broderen sin.
Man spelar i pavelun.

"God dag, god dag, kär Broder fin!
Kärleken drar —
"Och huru hafver du kommit här in?"
Man spelar i pavelun.

Här har jag legat i femton år,
Kärleken drar —
Ingen dom jag af Konungen får.
Man spelar i pavelun.

Jungfrun hon sparkade med sin fot,
Kärleken drar —
Hårda låsen den tog emot.
Man spelar i pavelun.

Jungfrun sparka' annan gång:
Kärleken drar —
Härda låset slapp ifrån.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin gjorde sin gångare spak,
Kärleken drar —
Så lyfte hon Brodern på gångarens bak.
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin hon satte sig på gångaren grå,
Kärleken drar —
Så rider hon ifrån Konungens gård.
Man spelar i pavelun.

Men när hon kom i blomsteräng,
Kärleken drar —
Möter hon Konungen och alla hans män:
Man spelar i pavelun.

God dag, god dag, liten Kerstin fin!
Kärleken drar —
Hvar har du ta't rika fången min?
Man spelar i pavelun.

"Den har jag tagit på Konungens gård,
Kärleken drar —
"Med hårdan magt genom lås och stål."
Man spelar i pavelun.

Liten Kerstin satt på gångaren grå
Kärleken drar —
Så rider hon sig så fort derifrå.
Man spelar i pavelun.

Efter en uppteckning från Nerike.

Liten Kerstin hon går sig åt stallet in,
För hinkeli och finkeli! —
Där skådar hon de fålarne fem.
För vänner och fränder,
och svågrar och mågar,
och herrar och furstar,
och bröder och systrar,
Och den som ligger fången.

Hon skådar den hvita, hon skådar den grå,
Den röda så lägger hon sadelen på.

Så rider hon sig på Konungens gård,
Och ute för henne sjelfva Konungen står:

"Hvar hafver du ditt stora fånga-hus?
Där skall jag lysa med facklor och ljus.

Mitt fångahus ligger så långt uppå land,
Att ingen stolt Riddare dit komma kan.

Liten Kerstin hon rider i dagarna två,
Och så får hon se, hvar det fångahuset låg.

Hennes fingrar voro både mjuka och små,
Så lätt drager hon de låsen ifrå:

"Min Bröder, du hör hvad jag säga må:
"Hur många voro de som bundo dig så?

Mig bundo ej fyra, mig bundo ej fem,
Det voro väl hundra af Konungens män.

Liten Kerstin hon stampar med sporrspändan fot,
"Ack gifve, de alla nu kommo mig emot!"

Brådt kom bud för Konungen fram,
En Riddare har lossat fångarnes band.

Konungen talte till tjenarne så:
Så tag honom fast, sätt i tornet det blå.

Liten Kerstin svänger sin gångare omkring,
Alla Konungens Hofmän dem lade hon i ring.

Liten Kerstin hon stryker sitt blodiga svärd;
"Och vore du ej Konung, detta vore du värd."

Kära stolts Riddare, du stilla ditt svärd,
Min Dotter skall du få och henne är du värd.

"Din Dotter passar jag så lite uppå
För hinkeli och finkeli! —
"Jag sjelf en skön Jungfru, som hon, vara må."
För vänner och fränder,
och svågrar och mågar,
Och herrar och furstar,
Och bröder och systrar,
Och den som ligger bunden.

52.

Vallevans förklädning.

Efter an Tradition med melodi upptecknad i Nerike.

Vallevan han seglar så sent om en qväll,
Då Jungfrun satt i kammaren och akta' ut sin eld.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig. *)

Hör du, skön Jungfru, hvad jag säger dig:
Hus öfver natten det lånar du mig?
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

"Hus öfver natten det kan du väl få,
"Om du vill mig såga, hvad land du är ifrå."
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Inte är jag så långt utaf land;
Jag är en Kungadotter af Engeland.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Intet är jag så långt utaf by;
Men väl kan jag lära dig silke att sy.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Hör du, skön Jungfru, hvad jag säger dig:
Huru många är det som ha giljat **) för dig?
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

"Prins Thor uti Norden den känner du visst;
"Men Vallevan han sitter i mitt hjerta så fast."
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Om morgonen, innan dager var ljus,
Drog Vallevan bort utaf Konungens hus.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Hör du, sköna Jungfru, hvad jag säger dig:
Ett stycke på vägen kan du väl följa mig?
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

"Ett stycke på vägen kan jag väl följa dig;
"En annan gång gör du det samma åt mig.
Vallevan, Vellevan, ja han seglar arlig.

Jungfrun hon stod och tänkte vid sig:
"Nu är det väl tid, att jag vänder om till mig."
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Vallevan tar Jungfrun allt uti sin famn,
Så bär han henne till skeppet fram.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Vallevan han sade till tjenaren sin:
Ni hämten mig hit det klaraste vin.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

De drucko så länge det klaraste vin,
Att Jungfrun hon somnade från sorgerna sin'.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Jungfrun hon vaknade och tänkte kring sig:
"Femtio mil är jag visst borta från mig."
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Inte kommer du till din Faders by,
Förrän du får Dotter, som silke kan sy.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Inte kommer du till ditt Fädernesland,
Förrän du får Son, som skeppet styra kan.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Kommer jag ej förr till mitt Fädernesland,
Så dölj inte längre ditt rätta namn!
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Prinsessa är jag ej utaf Engeland;
Mina båtsmän de kalla mig för Vallevan.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

Vallevan tar Jungfrun allt uti sin hand,
Gaf henne guldkronan och Drottninge namn.
Vallevan, Vallevan, ja han seglar arlig.

*) *Arlig*, *arliga*, och *arla*, tidigt: Se *Ihr. Gl. Sv.* II. pag. 527.

**) *Gilja*, fria: gammalt Svenskt ord. Se *Ihr. Gl. Sv.* I. pag. 676.

53.

Stige Lilles bjudning.

Dessa i Vestergötland med melodi upptecknade strofer utgöra troligen slutet af en utförligare folksång. Man igenkänner i detta fragment upplösningen af många gamla folksagor, där en Vallgosse, ja ofta en katt, (såsom i sagan om Kattenborg) bjuder Konungen och hela hans hof hem till sitt slott, där slutligen oförmodadt allt på det härligaste sätt förvandlas.

Stige Lille gångar sig åt Malemo sten, :l:
:l: Så bjuder han Konungen med sig hem;
Så fröjdelig. :l:

Så bjuder han Konungen och hela hans hof, :l:
:l: Och följde sjelfva Drottningen med.
Så fröjdelig. :l:

När som de kommo till Stige Lilles gård, :l:
:l: De gärdsgårdar voro utaf ideligt stål.
Så fröjdelig. :l:

När som de kommo till Stige Lilles port, :l:
:l: Där spelar en hind, där dansar en hjort.
Så fröjdelig. :l:

När som de kommo till Stige Lilles grind, :l:
:l: Där spelar en hjort, där dansar en hind;
Så fröjdelig. :l:

När

När som de kommo i stugan in, :l:
:l: Så glimma' det guld hela stugan omkring;
Så fröjdelig. :l:

Taket det var med silfver bespändt, :l:
:l: Och golfvet det var med messing bemängdt:
Så fröjdelig. :l:

Ugnen han var utaf malemosten :l:
:l: Och väggarne voro af elfenben;
Så fröjdelig. :l:

Bordet och stolar af rödaste guld, :l:
:l: Men duken han var utaf åkerull;
Så fröjdelig. :l:

54.

Herr Helmer.

Syv IV. N:o 82. *Nyerup* 4 sid. 251. *Grimm* 166. Denna i Uppland upptecknade Tradition skiljer sig från den Danska Visan om *Helmer blå*, med en Tragisk upplösning; då deremot den Danska slutas sålunda:

Saa drukke de Bryllup med Glaede och Gamman,
Föruden all Harm de leve tillsammen.

Herr Helmer han rider i rosendelund,
Där förde han sin hök och sin hund.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han rider i rosendelid,
Där möter han Jungfrus Bröder sju.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

"Herr Helmer, Herr Helmer, rid oss ej så när;
"Vi hafva dig icke af hjertat kär."
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han slog sina handskar i jord:
Här skolen J finna en Riddare god!
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han svänger sin gångare omkring,
Och Bröderna sex han fällde i ring.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Lars han föll på sina bara knän;
Så tigger han lif af Herr Helmer där.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Helmer han rider sig på Jungfruens gård;
Herr Lars följde efter med sjufalska råd.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Herr Lars drager ut sitt blanka svärd,
Högg af Herr Helmers hufvud dermed.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Så satte han det på svärdsudden sin,
Så gångar han sig för sin Syster in:
Så fermer rider Helmer i sadelen.

"God dag, god dag, kär' Syster min,
"Här har du hufvudet af Fästmannen din."
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Och är det hufvudet af Fästemannen min;
Så skall du dricka af sölfkannan min.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

Första drick han af sölfverkannan drack,
Sin sölfverbodda knif i hans hjerta hon stack:
Så fermer rider Helmer i sadelen.

I en annan Tradition förekomma dessa tvenne slutstrofer;

Jungfrun hon dansa' på kringkastad sko:
"Nu har jag mist Fader, nu har jag mist Mor.
"Nu har jag mist Syster, nu har jag mist Bror.
"Och ändå är jag en Jungfru så god.

55.

Ung Hillerström.

Denna i Upland funna Tradition har samma Thema som föregående, men en lyckligare upplösning, hvilken så naivt i den glada och hurtiga melodien finnes uttryckt.

"Du stig nu så vackert till sadel och häst,
"Låt inte gullsporrarne klinga,
"Du ride så vackert öfver högan lofts bro.
"Låt inte gullsadelen ringa."
Om sommaren.

När som han kom i rosende lund,
Där han var vaner att gånga,
Där möter han Jungfruns Bröder sju,
De ville honom fånga.
Om sommaren.

God dag, god dag, fager unger Hillerström!
Hvar har du varit så årligt *)?
"Jag hafver varit i rosende lund,
"Och skjutit de djur uti skogar."
Om sommaren.

Hvar är din hök, och hvar är din hund,
Ell' hvar är det djur, som du skjutit?
"Det hafver jag gifvit min lilla goda vän,
"Som mig uti lunden plär möta."
Om sommaren.

Hillerström drar sitt förgyllande svärd,
Det sken som solen röda;
Så högg han Jungfrunes Bröder sju,
De lågo i skogen döda.
Om sommaren.

Hillerström stiger på gångaren grå,
Han rider oförfärad;
Så rider han på sin kärastes gård:
"Hur står det till min kära?"
Om sommaren.

"Hör hvad jag månde säga dig nu,
"Du gör dig ej oro och möda!
"Nu har jag slagit dina Bröder sju,
"De ligga i skogen döda."
Om sommaren.

Har du nu slagit mina Bröder sju,
Så att de i skogen ligga döda,
Så skall du nu blifva kärasten min,
Och det i lust och möda.
Om sommaren.

*) *Årligt*, är en Provinsförändring af *arligt*, *arla*, tidigt.

56.

Carl Vågeman.

Efter ofullständiga uppteckningar från Vestergötland, Småland och Östergötland. De tvenne Visorna om *Ung Axelvold* och *Hittebarnet*, hos *Nyerup*, synas i grunden vara blott en, och innehållas båda i denna Svenska Folksång.

Jungfrun hon gångar i stenstugan in;
Intet är det dager än —
Där föder hon en liten blom kind.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

Hon svepte det barnet i hvita linn,
Intet är det dager än —
Så lade hon det i sitt gyldene skrin.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

Hon satte det skrinet allt under sin arm;
Intet är det dager än —
Så gångar hon sig åt sjöastrand.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig."

Hon satte det skrinet på snöhvitan sand,
Intet är det dager än —
"Christ gifve, du flöt nu aldrig till land!"
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

Och Konungen gångar vid sjöastrand ;
Intet är det dager än —
Så fick han se hvar skrinet det sam.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Han talte till sina småsvenner så ;
Intet är det dager än —
"J tagen det skrinet ur vågorna blå !"
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Allt medan han red, han löste det opp,
Intet är det dager än —
Så satte han det på sadelknapp.
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Tack vare honom, den Konung så from ;
Intet är det dager än —
Gaf barnet dop och Christendom.
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Han gaf det barnet namn försann ;
Intet är det dager än —
"Och du skall heta Carl Vågeman."
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vågeman vexte och blef stor,
Intet är det dager än —
På Konungens gård en Riddare god.
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Men när som han fyllt sina femton år,
Intet är det dager än —
Så gaf honom Konungen hans egen Mor.
Då sade den Jungfrun: Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

De drucko det bröllop i dagarne två;
Intet är det dager än —
Men intet ville bruden åt sängen gå.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

De drucko det bröllop i dagarne tre,
Intet är det dager än —
Men intet ville bruden åt sängen se.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

De ledde den bruden i brudehus;
Intet är det dager än —
Och Konungen sjelf gick före med ljus.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

"Hvi vänder du dig från Brudgummen din;
Intet är det dager än —
"Vill Du icke vara allrakärasten min?"
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

Och huru skall jag vara allrakärasten din,
Intet är det dager än —
Emedan du är kära sonen min.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig!"

"Och medan J är kära Moder min ;
Intet är det dager än —
"Hvem skall jag då helsa för Faderen min ?
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Du gack dig uti högan loft in ,
Intet är det dager än —
Och helsa sjelfva Konungen för Fader din.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vågeman gångar i kammaren sin ,
Intet är det dager än —
Så kläder han sig i stål och skinn.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Så gångar han sig i högan loft in ,
Intet är det dager än —
Där helsade han Konungen för Faderen sin.
Då sade den Jungfrun : "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vågeman drager sin blanka knif :
Intet är det dager än —
"Trolofva min Mor och försvara ditt lif!"
Då sade den Jungfrun ; "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

Carl Vågeman , du stilla din blanka knif !
Intet är det dager än —
Jag skall trolofva din Mor , och försvara mitt lif.
Då sade den Jungfrun: "Gud trösta mig,
Gud nåda mig !"

57.

Knut Hulings Visa.

Huling eller som det uttalas *houling*, och på några ställen *hele*, är ett Provinsord och betyder Herde. Knut var en Prins, förklädd till Herde. Visan sjunges i Bohuslän och det dit gränsande Vestergötland.

Knut Huling han tullar sin fä' öfver bro,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Femton flickor det har han i tro,
För den utländske Hulingen.

Knut Huling han tullar sin fä' uti äng,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Femton flickor de bädda hans säng,
För den utländske Hulingen.

Det talet det gick så högt uti ros,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Att Konungen kom det talet att tro,
För den utländske Hulingen.

Konungen sade till Svennerna så:
J blåsen i horn, förgyllande lur —
J beden Knut Huling inför mig gå,
För den utländske Hulingen.

Knut Huling han in genom dörren steg,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Och Kungen honom med ögonen neg,
För den utländske Hulingen.

Hör du, Knut Huling, hvad jag säger dig:
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Hur många stolts Jungfrur har du för dig?
För den utländske Hulingen.

"Och om jag det vet eller minnes nog,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
"Så är det väl sju på det sjunde tjog."
För den utländske Hulingen.

Och Konungen gjorde ett kors för sig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Så många hade jag aldrig för mig,
För den utländske Hulingen.

"Kungen behöfver ej kors för sig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
"Ty Drottningen är uti råd med mig."
För den utländske Hulingen.

Och hör du, min Drottning, hvad jag säger dig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Här står nu Knut Huling och klagar på dig.
För den utländske Hulingen.

"Står nu Knut Huling och klagar på mig,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
"Så skamligen månde han ljuga på mig."
För den utländske Hulingen.

Han skar af hennes kläder allt jemt efter knä,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Förr var du en Drottning, gå ock nu vall med fä.
För den utländske Hulingen.

Knut Huling tog Drottningen uti sitt knä,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Han gaf henne riket och fästningen med.
För den utländske Hulingen.

Knut Huling tog Drottningen uti sin famn,
J blåsen i horn, förgyllande lur —
Gaf henne gullkrona och Drottninge-namn.
För den utländske Hulingen.

58.

Herr Redevall.

Uppteckningar och tryckta exemplar finnas af denna Folkvisa i alla landsorter. *Nyerup* yttrar i sina anmärkningar, att hon *er en af de Sange som fra Arildstid har, paa faa förändringer naer, vedligeholdt sig ens over hele Skandinavien.* Den sjunges på Färöarne, i Danemark, Sverige och Norrige. Riddarens namn är i synnerhet förändring underkastadt; Nedvall, Redevall och Riddare Vall äro de i Sverige mest förekommande.

Lilla Lisa och hennes Moder de suto i sin sal,
De förde sins emellan så underligt tal.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
De förde sins emellan så underligt tal.

Och hör du, Lilla Lisa, kär dottern min,
Hvad är det för mjölk på kjortelen din?
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Hvad är det för mjölk på kjortelen din?

"Det är väl ingen mjölk, fast Eder tyckes så;
"Det är af det mjöd jag spillde i går."
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Det är väl af det mjöd jag spillde i går.

Så litet de två ting hvarannan ä' lik',
Mjödet är brunt och mjölken är hvit?
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Mjödet är brunt och mjölken är hvit?

"Och sanningen må jag ej dölja för dig:
"Herr Redevall hafver lockat mig."
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Herr Redevall hafver lockat mig.

Och hafver Herr Redevall lockat dig,
Så skall jag ej mer vara moder för dig.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Så skall jag ej mer vara Moder för dig.

Herr Redevall den skall jag låta hänga i qvist,
Och dig så vill jag låta steka på spett.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Och dig så vill jag låta steka på spett.

Men Lisa lilla gick dit Herr Redevall låg;
Hon klappade på dörren med fingrarna små.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Hon klappade på dörren med fingrarna små.

"Statt upp Herr Redevall och släpp mig in,
"För jag hafver talat med Moderen min."
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
För jag hafver talat med Moderen min.

"Och hör du, Herr Redevall, hvad jag säger dig:
"Min Moder hon är så vreder på mig."
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Min Moder hon är så vreder på mig.

"Och dig så vill hon låta hänga i qvist,
"Och mig så vill hon låta steka på spett."
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Och mig så vill hon låta steka på spett.

Och inte så skall jag hängas för dig;
Och inte så skall du brännas för mig.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Och inte så skall du brännas för mig.

Herr Redevall han sadlar gångaren grå,
Så lyfter han lilla Lisa derpå.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Så lyfter han lilla Lisa derpå.

Och när som de kommo i rosendelund,
Där lyste lilla Lisa att hvila sig en stund.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Där lyste lilla Lisa att hvila sig en stund.

Herr Redevall han bredde ut sin kappa blå,
Där födde lilla Lisa de sönerna två.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Där födde lilla Lisa de sönerna två.

"Christ gifv', jag vore hemma hos min Moder igen,
"Visst gåfve hon mig dricka och bäddade min säng.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
"Visst gåfve hon mig dricka och bäddade min säng."

Och Redevall han tjente sin fästemö i tro,
Han hämtade vatten i sölfspända skor.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Han hämtade vatten i sölfspända skor.

Herr Redevall han gick sig till rinnande ström,
Där satt liten fågel i trädet och sjöng:
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Där satt liten fågel i trädet och sjöng.

Och liten fågel han sjunger alltså,
Att Lisa lill' var död med sönerna små.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Att Lisa lill' var död med sönerna små.

När Redevall han kom till rosend'grön lund,
Så var det allt sant som fågel'n han sjöng.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Så var det allt sant som fågel'n han sjöng.

Så grof han en graf så djup och bred,
Där lade han ned de likena tre.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Där lade han ned de likena tre.

Så

Så satte han sitt svärd allt mot en rot,
Så udden den stötte hans hjerta emot.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Så udden den stötte hans hjerta emot.

Slutversen i den Danska är ganska vacker:

Sidselille var han saa tro og huld,
Nu ligger han hos hende i sorten muld.

Flera strofer, som finnas i den Danska, äro troligen i Svenska Traditionerna med tiden förlorade, såsom den omständigheten, att Sissa lilla före sin förlossning visade bort Medelvold till källan efter vatten, att han ej skulle vara vittne till hennes nöd, hvilket *Grimm* i anmärkningarne till sina *Alltdänische Heldenlieder* pag. 508. säger tillhöra forntidens blygsamhets-idee, att ingen mansperson vid dylika tillfällen fick vara närvarande. Detta bekräftas äfven i *Heldenbuch* (Upplagan af 1590 i folio pag. 110.)

59.

Rafnen Rune.

Ramnen, som det heter i gamla språket, eller *Rafnen*, är i folk-traditionerne alltid en betydelsefull fogel, som far med olycksbud, eller sjelf är i *Rama-hamn* förtrollad. Följande Tradition från Östergötland, likasom den i *Nyerups* 1:sta Del förekommande, äro båda blott lemningar af en åldrig och utförlig Riddare-Romanz, hvaruti *Blacken* spelar hufvudrollen, uppeldad af Kong *Wallemos* (Waldemars) ridderliga löfte, då han ledde honom utur stallet:

"*Nu, kära min Blacken, du för mig väl fram,*
"*Så skall jag dig gifva ett så hederligt namn.*"

Valdemar lofvade att ej under resan nämna Blackens namn; men på sundet glömde han detta löfte och ropade på sin Black, hvarvid denne förlorade sin styrka att föra sin Herre öfver, och kastade honom i sundet, för att sjelf skynda till Prinsessans räddning: Då han kom till *Ramund Runes* gård (så nämnes den elaka mannen), var bålet för Prinsessan redan bereddt. Hon igenkände genast *den Gamla Gam*, som fört brefvet och nu följde Blacken:

Och Blacken slog Ramund Rune för fot,
Så att han låg i sitt hjerte blod:

när han kom till sundet tog han frisk upp Konung Vallemo och förde dem båda hem. Så länge Blackens namn icke var nämndt, uppehöll honom en öfvernaturlig, eller trollmagt; men derefter hade han blott en vanlig styrka, hvilken nu lemnade honom, så att han, vid slutet af sin goda färd, störtade för sin Herres fötter och dog.

I det hopp att, genom samlandet af flera fragmenter, en gång kunna gifva fullständig *den goda Blackens* Romanz, lemnas här oförändrad Traditionen från Östergötland med bifogad melodi.

Herr Tune han var en så viser man,
Det ligger en så löndeliger stig —
Han gifte sin Dotter på fremmande land.
J riden ock så varligt.

Om söndagen stod hon den fagraste brud,
Det ligger en så löndeliger stig —
Om måndagen låg hon läster i bojor och hjul *).
J riden ock så varligt.

Liten Kerstin hon tittar genom fenstret ut,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så fick hon se Rafne-Rune kom flygande.
J riden ock så varligt.

"Och hör du, Rafne-Rune, hvad jag säger dig:
Det ligger en så löndeliger stig —
Och vill du fara åt fremmande land åt mig?
J riden ock så varligt.

I lunden der har jag mina ungar,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så långt far jag inte med dem så tunga.
J riden ock så varligt.

"Tag dina ungar och lägg dem på mitt bröst,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Så få de äta så länge som dem lyster."
J riden ock så varligt.

Och Rafne-Rune flög sig åt rosendelund,
Det ligger en så löndeliger stig —
Der möter han Herr Tune i samma stund.
J riden ock så varligt.

Och hör du, Herr Tune, hvad jag säger dig:
Det ligger en så löndeliger stig —
Din Dotter ligger fången på fremmande stig.
J riden ock så varligt.

"Välkommen Rafne-Rune till mig,
Det ligger en så löndeliger stig —
"För dig har jag blandat båd' mjöd och vin."
J riden ock så varligt.

Och inte så lyster mig mjöd eller vin;
Det ligger en så löndeliger stig —
Men gif mig lite hvetekorn åt ungarne min'!
J riden ock så varligt.

De målte med skeppor, de målte med spann,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Och tag nu så mycket som du föra kan."
J riden ock så varligt.

Herr Tune han går sig åt stallet;
Det ligger en så löndeliger stig —
Der skådar han de fålarne alle.
J riden ock så varligt.

Han skådar den bruna, han skådar den grå;
Det ligger en så löndeliger stig —,
Blacken den kastar han gullsadelen på.
J riden ock så varligt.

Herr Tune han red sig till Grefvens gård,
Det ligger en så löndeliger stig —
Och ingen der ute för honom står.
J riden ock så varligt.

Brun Blacken började att gnägga,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så att murarne sluppo från vägg'a.
J riden ock så varligt.

Och ut kom' stora, och ut kom' små,
Det ligger en så löndeliger stig —
Och ut kom Grefven och såg deruppå.
J riden ock så varligt.

"Och hör du, rika Grefve, hvad jag säger dig:
Det ligger en så löndeliger stig —
"Och huru står det till med liten Kerstin?
J riden ock så varligt.

Jag har ej sett liten Kerstin se'n i går;
Det ligger en så löndeliger stig —
Ty hon ligger läst i bojorna blå.
J riden ock så varligt.

Herr Tune han mände i slottet gå ;
Det ligger en så löndeliger stig —
Han löste sin Dotter ur bojorna blå.
J riden ock så varligt.

Brunblacken han tar med sin venstra fot ,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så jernen de stodo inte emot.
J riden ock så varligt.

Och hör du , rika Grefve, hvad jag säger dig :
Det ligger en så löndeliger stig —
Hvad hafven J nu till att vita **) mig ?
J riden ock så varligt.

Jo det hafver jag till att vita dig ,
Det ligger en så löndeliger stig —
Du hade intet gods när du kom till mig.
I riden ock så varligt.

"Hvad var det , jag gaf eder Fader ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
En häst med förgyllande sadel.
J riden ock så varligt.

"Hvad var det jag gaf eder Moder ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
Två gull-bälten och ett floder.
J riden ock så varligt.

"Hvad var det jag gaf eder Broder ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
Ett gångande skepp uti floden.
J riden ock så varligt.

"Hvad var det jag gaf eder Syster ?"
Det ligger en så löndeliger stig —
Två gullskrin och två gullkistor.
J riden ock så varligt.

Den ena var full med spunnit gull,
Det ligger en så löndeliger stig —
Den andra var full af åker-ull.
J riden ock så varligt.

"Hvad hafven J nu till att vita mig,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Medan J så illa hafver bundit mig ?"
J riden ock så varligt.

Det hafver jag till att vita dig,
Det ligger en så löndeliger stig —
Du var inte mö' när du kom till mig.
J riden ock så varligt.

"Så hjelpe mig Gud af all min nöd,
Det ligger en så löndeliger stig —
"Som jag kom uti brudsängen mö.
J riden ock så varligt.

Herr Tune han lyfter uppå sin hatt,
Det ligger en så löndeliger stig —
Han bjuder rika Grefven så mången god natt.
J riden ock så varligt.

Han satte liten Kerstin på gångarens bak,
Det ligger en så löndeliger stig —
Så rider han hem i fullt godt mak.
J riden ock så varligt.

*) Här läses *bojor och ljud* i Herr Wallmans uppteckning, som utan tvifvel är förändradt från det vanliga uttrycket *bojor och hjul.*

**) *Vita*, beskylla: gammalt Svenskt ord. Se *Ihr. Gl. Sv.* pag. 2027.

Bihang till Första Afdelningen.

Märkliga Varianter af några i Första och Andra Delen tryckte Folkvisor hafva sednare inkommit och förtjena att här meddelas. Äfven upptagas i detta Bihang några Andeliga Visor, som af ålder varit af allmogen älskade och ännu i landsorterna sjungas, dels till Choraler, dels under egna bekanta Melodier.

I. Till N:o 1. Den Bergtagna.

Denna, och följande upptecknig från Östergötland, är meddelad ur Herr *Wallmans* samlingar.

Jungfru Marja hon skulle åt aftonsången gånga,
Den tiden görs mig lång —
Så gick hon den vägen åt berget der låg.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

I åtta år hon i berget var,
Den tiden görs mig lång —
Åtta barn hon med bergmannen fick.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den åttonde var en flicka så båld,
Den tiden görs mig lång —
Och aldrig jag sett någon fagrare mö.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

"Och eder vill jag gifva en krona af guld,
Den tiden görs mig lång —
"Om jag finge komma till min Moder så huld."
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och Dotteren in genom dörren steg,
Den tiden görs mig lång —
Och Moderen henne med glada ögon neg.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och hvar har du varit så länge?
Den tiden görs mig lång —
"Jag har varit i grönaste ängen."
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

"Jag har varit i Bergmannens våld,
Den tiden görs mig lång —
"Där hafver jag sju söner och en dotter så båld.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och Bergman slog Jungfrun på hvitan kind,
Den tiden görs mig lång —
Så blodet han stank på gullsnöret fint.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och Dotteren sprang sin Moder i famn:
Den tiden görs mig lång —
"Och, kära min Moder, hjelp mig om I kan!
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och packa dig till berget, och det skall gå fort,
Den tiden görs mig lång —
Alldrig skall du få se Far eller Mor.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och packa dig åt berget och det skall gå fort,
Den tiden görs mig lång —
Och aldrig skall du få se himmel eller jord.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Och packa dig åt berget och det skall gå fort,
Den tiden görs mig lång —
Och aldrig skall du få se måne eller sol.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Bergmannen och Jungfrun de körde öfver en bro;
Den tiden görs mig lång —
Och Jungfrun hon gret, men Bergmannen log,
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Bergmannen och Jungfrun körde öfver en äng,
Den tiden görs mig lång —
Och Jungfrun hon gret, men Bergmannen sång.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Bergmannen och Jungfrun körde berget omkring,
Den tiden görs mig lång —
Och dörrarna öppnas och Bergmannen körde in.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den äldsta Sonen han satte fram en stol;
Den tiden görs mig lång —
Den andra lade ett guldhyende uppå.
Herren Gud vet sorgen han är tung.

Den tredje Son gaf'na dricka ur ett horn;
Den tiden görs mig lång —
Då glömde hon både Fader och Mor.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den fjerde Son gaf'na dricka ur ett horn;
Den tiden görs mig lång —
Då glömde hon både Syster och Bror.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den femte Son gaf'na dricka ur ett horn,
Tiden görs mig lång —
Då glömde hon både himmel och jord.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

Den sjette Son gaf'na dricka ur ett horn,
Tiden görs mig lång —
Då glömde hon både måne och sol.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

II. Till N:o 6: Sorgens Magt.

Jungfrun gråter tårar, hon gråter blod;
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
Hon gråter sin käraste af svartan jord.
I fröjden eder alla dagar.

Ungersven klappar på dörren med fingrarne små:
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
Statt upp sköna Jungfru, drag låsen ifrå!
I fröjden eder alla dagar.

"Ingen har jag med stämma satt,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
"Och ingen så släpper jag in om natt.
I fröjden eder alla dagar.

Och ungersven har fingrar båd' mjuka och små,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
Så lättelig drar han den låsen ifrå.
I fröjden eder alla dagar.

Och Jungfrun satte honom uppå en stol,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
Han var så svart som den svartaste jord.
J fröjden eder alla dagar.

Jungfrun tvätta' honom med klaraste vin,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
Och efter torka hon med det fina Hermelin.
J fröjden eder alla dagar.

Och Jungfrun hon satte sig i sängen ned,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
Och ungersven han lade sig där bred'vid.
J fröjden eder alla dagar.

Och där lågo de den långa natt,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
De talte så mycket, de sufvo inte allt.
J fröjden eder alla dagar.

Det lider så fort, att hanarne gala,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
"Jag får inte mera med dig tala."
J fröjden eder alla dagar.

Du gånge nu hvart du gånga må,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd? —
I natt skall jag följa min käraste åt.
J fröjden eder alla dagar.

Och de gingo sig utöfver en spång;
Hvem bröt löfvet af liljone-eträd? —
Och ungersven han gret, och Jungfrun hon sång.
J fröjden eder alla dagar.

Och de gingo allt utöfver en bro :
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Och ungersven han gret och Jungfrun hon log.
J fröjden eder alla dagar.

Och de gingo sig till Kyrko port :
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
"Se min sköna Jungfru , hur' månen går fort !"
J fröjden eder alla dagar.

När Jungfrun såg , huru Månen gick fort ,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Då hastade ungersven åt Kyrkogården bort.
J fröjden eder alla dagar.

Och Jungfrun hon satte sig på ungersvens graf ,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
"Här skall jag sitta och gråta till ljusan dag.
J fröjden eder alla dagar.

Och när som det vardt ljusan dag ,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Då geck Jungfrun af ungersvens graf.
J fröjden eder alla dagar.

Och Jungfrun hon geck sig vägen fram ,
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
Så hastelig fick hon den soten stark.
J fröjden eder alla dagar.

Det vardt glädje för mycken låt ;
Hvem bröt löfvet af liljone-träd ? —
De tvenne såte , de följdes då åt.
J fröjden eder alla dagar.

III. Till N:o 8. Pröfningen.

Efter en Tradition med bifogad melodi från Vermland.

Jungfrun hon gångar sig till sjöastrand,
Fagert är ärligen lefva —
Hon tvättar der linne båd' hvitt och grannt.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Rätt som hon tvätta' som allrabäst,
Fagert är ärligen lefva —
Så kom där en Riddare ridandes.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Skönaste Jungfru, trolofvar du nu mig?
Fagert är ärligen lefva —
Det rödaste gullet det vill jag gifva dig.
Me'n linden gror ute på fager ö.

"Hvad skall jag min Fru då svara,
Fagert är ärligen lefva —
"När hon får se mig det röda gull hafva?
Me'n linden gror ute på fager ö.

Säg, att du stod vid brunden,
Fagert är ärligen lefva —
Du hittade det på grunden.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Säg, att du har en Broder så rik,
Fagert är ärligen lefva —
Från fremmande land han har skickat det hit.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Skön ungersven, skön ungersven, I sätten er ner,
Fagert är ärligen lefva —
Och alla mina sorger dem klagar jag för er.
Me'n linden gror ute på fager ö.

När som jag var i mitt bästa flor,
Fagert är ärligen lefva —
Så dödde från mig både Fader och Mor.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Och alla så önska de, det jag vore död,
Fagert är ärligen lefva —
Men ingen var det som mig trösta' i min nöd,
Me'n linden gror ute på fager ö.

Men bara min yngsta Broder,
Fagert är ärligen lefva —
Han var mig i ställe för Fader och Moder.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Han satte mig till en Fru så rik,
Fagert är ärligen lefva —
Alla vackra dygder lärde hon mig.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Hon lärde mig brygga och baka,
Fagert är ärligen lefva —
*Hon bad mig aldrig nånsin gå i vaka *).*
Me'n linden gror ute på fager ö.

Hon lärde mig både sömma och sy,
Fagert är ärligen lefva —
Hon bad mig, jag aldrig skulle gå i by.
Me'n linden gror ute på fager ö.

Hon lärde mig klippa och skära,
Fagert är ärligen lefva —
Hon bad mig, jag skulle aldrig någon lönlig älskog bära.
Me'n linden gror ute på fager ö.

"J lyden då fruens goda ord,
Fagert är ärligen lefva —
Du är min Syster och jag är din Bror.
Me'n linden gror ute på fager ö.

När andra Jungfrur gå i vaka, *)
Fagert är ärligen lefva —
Så blif du hemma och brygga och baka.
Me'n linden gror ute på fager ö.

När andra Jungfrur gå i by,
Fagert är ärligen lefva —
Så blif du hemma och sömma och sy.
Me'n linden gror ute på fager ö.

När andra Jungfrur gå med blygd och skam,
Fagert är ärligen lefva —
Då bär du ditt Jungfru namn."
Me'n linden gror ute på fager ö.

*) *Vaka*, så kallas allmogens dansarsamqväm, i Verm-land om sommarnätterna. —

IV. Till N:o 20: Konungabarnen.

Uppteckning från Östergötland. En handskrift af denna folkvisa finnes i en samling från 1500 talet, i aflång octav på Kongl. Biblioteket i Stockholm.

Jag gick mig ut en midsommars dag,
Då gräsen och örterna gro.
Det var två ädla Konungabarn,
De lofvade hvarandra sin tro.

"Ack! hur skall jag till eder komma;
"Jag ser ingen väg här fram?
Vi tända ljuset i lycktan,
Då simmer du här fram.

Det var den leda trollkäringen,
Hon stod och lydde derpå:
"Er vänskap vill jag åtskilja,
"Den stund jag lefva må.

Det var den leda trollkäringen:
Gud låte henne få skam!
Hon släckte ut ljuset i lycktan,
Så Konungasonen han sank.

Jungfrun hon klädde sig i skarlakan hvit,
Också i skarlakan blå;
Så går hon sig i högan loft,
Der hennes fader sjelf låg.

"Och hören Ni! käre Fader min,
"Hvad jag er säga må:
"Får jag åt trägården gånga,
"Att plåcka de liljor små?"

Och väl skall du åt trädgården få gå,
Att plocka de liljor små.
Och tag med dig din yngsta Syster,
Att du icke ensammen går.

"Min yngsta Syster är sig så liten,
"Hon kan så litet förstå:
"Hon plåckar upp örter och liljor,
"Och gräset det låter hon stå."

"Och hörer ni kära Fader min,
"hvad jag eder säga må:
"Får jag åt sjöstranden gånga,
"Att plocka de liljor små?"

Och väl skall du åt sjöastranden få gånga,
Att plåcka de liljor små,
Och tag med dig din yngsta broder,
Att du icke ensammen går.

"Min yngsta Broder, är sig så liten,
"Han kan så litet förstå:
"Han skjuter bort alla små foglar,
"Som ute med sjöstranden gå.

Och Jungfrun hon klä'r sig i skarlakan hvit,
Också i skarlakan svart:
Så gångar hon sig åt sjöastrand,
Där som en fiskare satt.

"Och hören ni kāre fiskare man!
"Hvad jag eder säga må:
"Har ni sett till någon Konungason,
"Ligga död på böljorna blå?"

Och fiskat har jag i den långa natt,
Och fiskat har jag med flit:
Jag hitta' det ädla Konungabarn,
Jag såg aldrig fagrare lik.

Silfstuckne voro hans strumpor;
Guldspände voro hans skor,
Så sant som Gud Fader i himmelen!
Så tyckte jag liket log.

Och Jungfrun tar liket uti famn;
Hon tryckte det till sin mun.
Stor ymka var det, att se derpå,
De båda sjönko till grund.

V. Till N:o 31. Oväntad Bröllopsgäst.

Traditionen från Norrland.

Jungfrun hon gångar på högan berg,
Hon skådar i djupan dal,
Der fick hon se ett gångande skepp, :l:
Som fullt med Grefvar var.

Det var den mindsta grefve,
Som uppå skeppet var,
Han ville den Jungfrun trolofva sig; :l:
Så unger som han var.

Och ungersven drager de gullringar fem
Och sätter på Jungfruns hand:
"Trolofva du mig, du lilla vän! :l:
Det är vårt kärleksband.

Hvad skall jag svara Moder min,
När jag kommer hem igen?
"Ack säg, ack säg, du lilla vän!
"Du hitta'n i grönan äng."

Och för min Moder så ljuga
Det går slätt inte an,
Är bättre att tala sanningen: :l:
Det är ett kärleksband.

Ungersven bad sin allera-
Sin allera käraste vän:
Han skulle litet bortresa :l:
Och komma snart igen.

När ungersven var bortrester,
Fick hon en annan vän,
Den hon tillförne älskade; :l:
on älskade honom än.

När tre år voro förlidne,
Kom ungersven igen;
Så frågade han kär Fader sin:
"Hur mår allrakärasten min?

Du varit så länge bortrester;
I dag står din käraste Brud;
Och hvem kan blifva vännen din, :l:
Det vet allena Gud.

Och ungersven gångar i kammaren,
Han kammar och krusar sitt hår,
Så gångar han sig till Bröllopsgård :l:
Allt der, som Bröllopet står.

Så tager han Bruden i snöhvitan hand,
Han dansar golfvet kring;
Så sagta som han dansade, :l:
Så bleknade hon på kind.

Hvarför är du så bleker,
Och icke något röd?
"De hafva ej talat sanningen, :l:
"De sagt att du var död.

Och ungersven gångar i kammaren,
Slår dörren igen om sig,
Så sätter han sig på förgyllande stol, :l:
Och skrifver det långa bref.

När brefvet det var skrifvet,
Och timman var förbi,
Så drager han ut sitt förgyllande svärd, :l:
Och ränner i sitt lif.

När blodet börja' rinna,
Som strida strömmar ner,
Så låter han upp den kammardörr, :l:
Bad sköna Jungfrun se.

Och hör, ni flickor unga!
Hur ymkeligt det är,
Att tala med falsker tunga, :l:
Och ha' en annan kär.

"Adjö min lilla engel,
"Och min utvalda vän!
"Vi få väl en gång mötas åt :l:
"Hos Gud i himmelen.

"I himmelen, i himmelen,
"I himmelens trånga port,
"Der får du en gång svara för, :l:
"Hur illa du har gjort.

VI. Till N:o 39. Riddar Olle.

Efter ett Manuscript in 4:to på Kongl. Biblioteket i Stockholm med titel: *Några gamble Wijsor aff allahanda slagh, vidh sin eigen gamble och enfaldige composition, alldeles förutan någor ändring eller Emendation, såsom de öffverkombne och uthi hastighet afskrefne äro.*

Råstiger *rijder sigh söder under öö,*
Han fäste lijten Jnga, som var ingen mö.
Der groo edle örter.

Han fäste lijten Jnga, kan förde henne hem,
Sielf herr Råstigh redh henne igen.
Der groo edle örter.

Rätt som dhe komme i rosenlund,
Der ville Jnga lilla hvijla en stund.
Der groo edle örter.

Där breder han uth sin kappa blå,
Där föder liten Inga Söhner två.
Der groo edle örter.

Hör du Inga hvad jagh säger nu;
Hvem är Fader åth dessa barnen tu.
Der groo edle örter.

Hoos min Fader var en rijker giest,
Wij lekte guldtaffel som wij kunde bäst.
Der groo edle örter.

Wij lekte guldtafvel af hiertans grund,
Då blef jagh med desse barnen tung.
Der groo edle örter.

Höör du Inga var inte rädd,
Men seij huru den riddaren var klädd.
Der groo edle orter.

Han hade kläder brun och hvijt,
Jagh tyckte han var eder herr Råstigh lijk.
Der groo edle örter.

Han hade kläder bruna och blå,
Den vackraste herre jagh nånsin sågh.
Der groo edle örter.

Höör du Inga hvadh jagh seijer nu,
Hvad vill du giöra af desse barnen tu.
Der groo edle örter.

Däth ena vil jagh settia emellan muld och steen,
I alla mine dagar bära för'et mehn.
Der groo edle örter.

Däth

Däth andra vill jagh settia mellan muld och torf,
I alle mine dagar bära för'et sorgh.
Der groo edle örter.

Inga lilla, :l: seij inte så,
Du skall föda up desse barn små.
Der groo edle örter.

Jag haar här en faster här ute vidh åå,
Dijth skall jagh föra dessa barnen små.
Der groo edle örter.

Råstiger eld med sverdsudden slogh,
Han hämptade vatn medh sine skoor.
Nu groo edle örter.

Efter Traditioner i Östergötland.

Herr Olof han rider sig söder under ö,
Där fäste han Fru Inga lilla till sin fästemö.
Ridder Olof.

Han fäste den Jungfrun, han förde henne hem,
Med rödan gullkrona och blekan kind.
Ridder Olof.

Liten Inga hon lade sig på bollstrarne blå,
Och där föder hon de sönerne två.
Ridder Olof.

Herr Olof han hade en tärna med sig,
Hon var stolts Inga lilla ganska lik.
Ridder Olof.

"Hör du, Herr Olofs tärna, hvad jag säger dig,
"Vill du i morgon vara brud för mig?
Ridder Olof.

Gerna vill jag vara brud för dig,
Bara inte Herr Olof känner igen mig.
Ridder Olof.

"Inte känner Herr Olof igen dig,
"Jag önska' hans Moder inte mer kände mig.
Ridder Olof.

De klädde på henne en kjortel blå,
Och gullet det i hvarje söm låg.
Ridder Olof.

De klädde på henne en tröja grön,
Och gullet det lyste i hvarje söm.
Ridder Olof.

De klädde på henne en kappa svart,
Och gullet det i hvarje trå satt.
Ridder Olof.

De satte på henne de gullringar fem,
Juveler och demanter de glindrade i dem.
Ridder Olof.

De drogo på henne de handskarne små,
Rosor och liljor de glindrade derpå.
Ridder Olof.

De satte på henne en gullkrona röd,
Den fick jag när jag var Herr Olofs fästemö.
Ridder Olof.

Liten Inga hon såg utför höga lofts sval,
Hon såg sina brudmän de kommo i traf.
Ridder Olof.

Brudsadeln kom fram, han sken som en glöd,
"Ack väles den Jungfru, som nu vore mö."
Ridder Olof.

Bruden hon rider i sagta mak,
Inga lilla sjelfver red vid hennes bak.
Ridder Olof.

När bruden hon kom på kyrkogård,
Dess skönhet berömde både stora och små.
Ridder Olof.

Bruden hon gångar åt kyrkan fram,
Dess skönhet berämde både qvinna och man.
Ridder Olof.

Och när som de från kyrkan skulle fara hem,
Ute för dem var många spelemän.
Ridder Olof.

Speleman han spelar i pipan röd,
"Gud nåde dig Fru Inga lilla! du är inte mö."
Ridder Olof.

Fru Inga lilla tog upp det röda gullband,
Så kasta' hon det i spelemannens hand.
Ridder Olof.

Så snart han fick det röda gullband,
I pipan hördes en annan klang.
Ridder Olof.

"Jag sitter nu här en så drucken en man,
"Ingen må undra hvad jag spela kan.
Ridder Olof.

"Jag sitter nu här både gammal och grå,
"Ingen må undra hvad jag spela må.
Ridder Olof.

De drucko i dagar, de drucko i tre,
Och inte ville bruden åt sängen se.
Ridder Olof.

De drucko i dagar, de drucko i fem,
Då togo de bruden med våld i säng.
Ridder Olof.

De ledde den bruden i brudehus,
Fru Inga lilla sjelfver bar för henne ljus.
Ridder Olof.

De ledde den bruden åt höga loft,
Fru Inga lilla sjelf lät för henne opp.
Ridder Olof.

De satte den bruden uppå en stol,
Fru Inga drog af'na båd' strumpor och skor.
Ridder Olof.

Bruden hon lade sig i sängen ned,
Herr Olof han vände sig åt väggen därvid.
Ridder Olof.

Bruden hon lyft'e på förgyllande fäll,
Och bruden giek upp, Fru Inga lad' sig igen.
Ridder Olof.

Herr Olof han hade uppå sig en fäll,
Han kunde så väl tala som Herr Olof kunde sjelf.
Ridder Olof.

"Hörer du Herr Olof hvad jag säger dig,
"Nu släppte du en mö, tog en sköka till dig.
Ridder Olof.

Hör du liten Inga kärasen min!
Hvad fick du för mödomen din?
Ridder Olof.

"Min Fader han var en så underlig man,
"Han byggde min bur vid sjöastrand.
Ridder Olof.

"Han byggde min bur vid sjöastrand,
"Där alla Kungens Hofmän skulle segla fram.
Ridder Olof.

"Nio var det, som min bur uppbröt',
"Inte mer än en, som min ära åtnjöt.
Ridder Olof.

"Han hade hvitgult hår och skurit ikring,
"Den raskaste som seglar mellan Danmark och hem.
Ridder Olof.

"Han gaf mig en silkesstickad särk,
"Därpå ha nio Jungfrur haft sitt handaverk.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en kjortel blå,
"Gullet det i hvarje söm låg.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en tröja grön,
"Och gullet det låg i hvarje söm.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en kappa svart,
"Och gullet det i hvar en trå satt.
Ridder Olof.

"Han gaf mig de handskarne små,
"Rosor och liljor de glindra derpå.
Ridder Olof.

"Han gaf mig de gullringar fem,
"Han bad jag skulle blifva hans käraste vän.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en gullkrona röd,
"Han bad jag skulle blifva hans hära fästemö.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en harpa utaf gull,
"Han bad jag skulle spela när jag var sorgefull.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en gullharpa röd,
"Han bad jag skulle spela när jag var i nöd.
Ridder Olof.

"Och han gaf mig en silfverbodder knif,
"Jag önskar den sutte i hans unga lif.
Ridder Olof.

Kära Fru Inga lilla! tala inte så,
För jag är nu fader åt små barnen två.
Ridder Olof.

Herr Olof tog Fru Inga lilla uti sin famn,
Han gaf henne gullkrona och Drottninge namn.
Ridder Olof.

VII. Till N:o 48: Stolts Margreta.

Efter det i föregående Variant anförda Manuscript.

Herr Peder han sitter i högan lofft,
Han kan både dichta och märckia,
Fru Margreta sitter i högan guldstohl;
Så svåra hennes hierta mond' värcka.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Herr Peder sitter öfver breda bord,
Han kan både dickta och rimma,
Fru Margreta gåår på steenstufve golff,
Så svåra hennes ögon rinna.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Planterat haar jagh migh en örtegård,
"Bland roosor och andra små liljer,
"Där är kommen en tistel ibland;
"Jagh veth icke hvadan han är kommen.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Däth haar sigh en hiort i min hage vahnt.
"Han bläder dhe bladen så nähra,
"Blifver han icke snart dädandrifven,
"Jagh skiuter honom visserlig til döda.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Äpplet sitter aldrig så högt på trä,
"Däth stundar till jorden att falla,
"Däth faller så snart uti blötaste pöhl,
"Såsom på hårdaste halle.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Äpplet henger aldrig så högt upp i trä,
"Däth stundar till jorden falla,
"Hvilken som hafver en hiertelig kier,
"Han önske henne godt öfver alla.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Fru Margreta går för Herr Peder at stå:
J svara migh nu så blijda,
J seije migh nu uthaf eder mund,
Jagh vill til min Fader rijda.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Du haar däth aldrig förskyllat af migh,
"Jagh skulle svara tig blijda,
"Men skynda dig snarlig af min gård,
"Och kom aldrig för migh mehra.
Min herre haar gifvit migh orloff.

"Min Fader gaf migh uti eder gård,
Medh femton förgyllande karmar —
"Om däth hade varit tusend dertill,
"Du hade dem alle förlorat.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Herr Peder tahlar til lijten smådräng:
"Du töfva icke för länge,
"Du kasta gullsadel på rinnaren rödh,
"För henne gienom grönaste enge.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Sielf

Sielf redh hoon den långa vägh ,
Hem til sin Faders gård ,
Ute för henne, hennes Fader ståhr ,
Han var vähl svept i mård.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Du var välkommen , kiär Dotter min ,
Du svara migh så blijda ,
Hvar är Herr Peder kier herren din ,
Som förr plägar för digh rijda ?
Min herre haar gifvit migh orloff.

Herr Peder han drogh åth Roma i fiohl ,
Jagh vänte honom aldrig igen komma ,
Wår yngste stallsvenn haar lockat migh ,
Mig sielf til lijten fromma.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Herre Gudh tröste migh arme man ,
Så skamlig du nu kommer här ,
Du skynda dig snart uthaf min gård ,
Och kom aldrig för migh mehr.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Fru Margreta snoer sin häst omkring ,
Hennes ögon dhe runne så strijda ,
Uth då kom hennes Moder kier ,
I affton må du väl bijda.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Om morgonen arla för dager var lius ,
Sohlen skiner så blijda ,
Tree lik dhe voro i Herr Lagers hus ,
Som dödde af sorg och qvida.
Min herre haar gifvit migh orloff.

Däth ena var Fru Margreta,
Deth andra var hennes barn,
Däth tredie var hennes Moder,
Som dödde af sorg och harm.
Min herre haar gifvit migh orloff.

O Herre Gudh tröste migh arme man,
Så illa jagh hafver leffvat,
Min hustru och barn dhe äre nu dödh,
Jagh effter i jemmer och harm.
Min herre haar gifvit migh orloff.

När lyckan hon ville medh migh stå,
Så ville de alle migh kienna,
När sorg och bedröfvelse kom migh på,
Månde de sin bak til migh vända.
Min herre haar gifvit migh orloff.

VIII. Till N:o 54. Herr Helmer.

Efter det i föregående Variant anförde Manuscript.

Herr Hjalmer, var en litjen smådrängh,
Han tiente lijten Kierstin för sin säng.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Han tiente henne i otta åhr,
Stolts Kierstin blifver medh barnen små.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer gåer för liten Kierstin at stå:
Ack, lijten Kierstin seijer migh rådh!
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Jag seger tigh rådh, dhe bäste jagh kan,
Sadla din häst och ridh af land.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer rijder söder för by,
Mötte honom Jungfruens bröder siu.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen,

Herr Hjalmer, hvij rijder du oss emoth,
Du locka' vår Syster och giorde ingen both.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Jagh är så väl skapad en man som du,
Din Syster tigger jag gierna ähnnu.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Wij villja intet hafva annor booth,
Ähn högre hand och venstre footh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Förr ähn jagh skal mista hand och foeth.
Förr skal jagh fäckta medh ett fritt modh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer han drager sin brune brand,
Hugger af dem både hals och hand.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Den yngste broderen badh för sigh,
Herr Hjalmer :|: J skona migh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Fuller ville jagh skona tigh,
Viste jagh du ville icke svjka migh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Ungersven svähr på Christi dödh ,
Jagh drager eij sverd utan migh gieller nödh.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Herr Hjalmer satte sig på en tufva ,
Där lade han sigh nedh at soffva.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Ungersven drager sin brynia blå ,
Så hugger han hans hufvudh aff.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Ungersven rijder i Jungfruens gård ,
Ute stolts Kierstin för honom ståer.
Så frammer red Hjalmer i sadelen.

Statt här Kierstin Syster min ,
Nu haar jagh ihielslagit belaren din.
Så frammer red Hjalmer i sadelen.

Ungersven gåhr i höga lofft ,
Lijten stolts Kierstin vachtar honom op.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Hon tager honom vidh sin gohla lock ,
Skier af hans strupe vidh sänge stock.
Så frammer redh Hjalmer i sadelen.

Bland de Visor af andeligt innehåll, som redan i århundraden egt burskap bland allmogen såsom de mest allmänna folkvisor och ännu älskas af de fromma och enfaldiga sinnen, förtjenar i synnerhet följande att upptagas:

I. Magdalena

är en af de allmännaste folksånger och förekommer under olika melodier och förändringar i alla landsorter. En uppteckning af denna är införd i *Poëtisk Kalender för* 1816. Man har här valt en uppteckning, som ehuru i södra provinserna ganska allmän, är minst känd, och ej förut blifvit funnen tryckt bland våra folkvisor. Den är med melodi meddelad af *Herr D. Wallman.*

Magdalena går åt källeflod,
Solen skiner öfver Enen —
Och Herren Jesus för henne stod.
Allt under linden gröna.

Och hör du, Magdalena, hvad jag säga må,
Solen skiner öfver Enen —
Och hur skall jag det kalla vattnet få?
Allt under linden gröna.

Hade jag här mina sölfkannor två,
Solen skiner öfver Enen —
Så skulle Du det kalla vattnet få.
Allt under linden gröna.

"Hade du inte så många lönde män,
Solen skiner öfver Enen —
"Så skulle jag dricka ur din bara hand.
Allt under linden gröna.

Och Magdalena, hon svor vid Gud,
Solen skiner öfver Enen —
Att hon aldrig varit i mansens hus.
Allt under linden gröna.

Magdalena svor vid Helige And,
Solen skiner öfver Enen —
Att hon aldrig visste om löndeman.
Allt under linden gröna.

Magdalena svor vid Konung bold,
Solen shiner öfver Enen —
Att hon har aldrig varit i mansens våld.
Allt under linden gröna.

"Och Magdalena, svär inte mer,
Solen skiner öfver Enen —
"Löndemän, det har du tre,
Allt under linden gröna.

"Magdalena svär inte så,
Solen skiner öfver Enen —
"Tre barn hafver du till verlden fått.
Allt under linden gröna.

"Det ena aflad' du med din Far,
Solen skiner öfver Enen —
"Det sänkte du ned i hafsens qvaf.
Allt under linden gröna.

"Det andra aflad' du med din Bror,
Solen skiner öfver Enen —
"Det sänkte du ned i hafsens flod.
Allt under linden gröna.

Det tredje aflad' du med din socken präst,
Solen skiner öfver Enen —
Dermed du syndade allramest.
Allt under linden gröna.

Och Margreta hon föll på sin' bara knä:
Solen skiner öfver Enen —
Och, Herre Jesus! skrifta mig här.
Allt under linden gröna.

"Och sådan skriftning skall du få,
Solen skiner öfver Enen —
"I åtta år skall du i skagen gå.
Allt under linden gröna.

"Och ingen annan mat skall du få,
Solen skiner öfver Enen —
"Än löf på lindeträden små.
Allt under linden gröna.

"Och ingen annan drick skall du få,
Solen skiner öfver Enen —
"Än dagg på lindelöfven små.
Allt under linden gröna.

"Och ingen annan säng skall du få,
Solen skiner öfver Enen —
"Än ligga på linderötter små.
Allt under linden gröna.

"Och ingen annan ro skall du få,
Solen skiner öfver Enen —
"Än orm och drake skall för dig gny.
Allt under linden gröna.

När de åtta åren framlidne va',
Solen skiner öfver Enen —
Herren Jesus för Magdalena står.
Allt under linden gröna.

"Och hör du, Magdalena, kär Dotter min!
Solen skiner under Enen —
"Hvad tyckes dig om maten din?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om maten min,
Solen skiner öfver Enen —
Som jag har spisat vid Kungens bord.
Allt under linden gröna.

"Och hör du, Magdalena! kär Dotter min,
Solen skiner öfver Enen —
"Hvad tyckes dig om drycken din?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om drycken min,
Solen skiner öfver Enen —
Men jag har druckit det klara vin.
Allt under linden gröna.

"Och hör du, Magdalena!
Solen skiner öfver Enen —
"Hvad tyckes dig om bädden din?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om bädden min,
Solen skiner öfver Enen —
Som jag har legat i en blomstersäng.
Allt under linden gröna.

Hör

"Hör du, Magdalena!
Solen skiner öfver Enen —
"Hvad tyckes dig om roen din?
Allt under linden gröna.

Väl tyckes mig om roen min,
Solen skiner öfver Enen —
Som jag har hört ett orgel-spel.
Allt under linden gröna.

"Ännu så skall du nåder få,
Solen skiner öfver Enen —
"Magdalena synda aldrig så!
Allt under linden gröna.

II. Underbar Syn.

Uppteckning med melodi från Norrland.

Nu hafver jag sett, det jag aldrig förr såg,
Att gråstenen flyter, och mannen sitter på.
Gud finnes väl under tiden.

"Jag är ingen man, fast eder tyckes så,
"Jag är en Guds Engel under himmelen blå.
Gud finnes väl under tiden.

Och är du en Guds Engel under himmelen blå,
Så säg du mig, hur uti himmelen tillstår.
Gud finnes väl under tiden.

15½.

"I himmelen där är både glädje och ro :
"Salig är den , som i himmelen får bo.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitta Enkor och Faderlösa barn ,
"De sitta uti himmelrike , Englar på det arf.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter den , som lidit hafver nöd ,
"Sitter uti himmelrik , i Abrahams sköt.
Gud finnes väl under tiden.

Och är du en Guds Engel under himmelen blå ,
Så säg du mig hur det i helfvete tillstår ?
Gud finnes väl under tiden.

Där sitter Sonen , som bannat har sin Far ,
Han sitter uti helfvete , men aldrig är han glad.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter Dottren , som bannat har sin Mor ,
"Hon sitter i helfvete , men aldrig får hon ro.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter den , som hafver gjort hor ,
"Sitter i helfvete , svart som en jord.
Gud finnes väl under tiden.

"Där sitter den , som aldrig tagit råd ,
"Sitter uti helfvete , men aldrig får han nåd.
Gud finnes väl under tiden.

"Nog kunna de få nåder , som hafva gjort hor ,
"Men aldrig få de nåder , som bannat Far och Mor.
Gud finnes väl under tiden.

III. Resan till Österlandet.

Efter ett tryckt Exemplar med öfverskrift: *Huru den andeliga bruden, den heliga Christeliga Kyrkan frögdar sig öfver Brudgummen etc.* sjunges som: *Jag är en främling bland alla.* Den är införd i *Poetisk Kalender för 1816.*

Till Österland vill jag fara,
Där bor aldra kärasten min,
Öfver berg och djupa dalar,
Allt under så grönan lind.

Allt för min kärastes hydda,
Där står två trän så grön,
Som alltid äro beprydda
Med frukter som lukta så skön.

De grönskas både vinter och sommar,
I Lunden där de stå,
Den ena bär muskotte-blommor,
Den andra neglikor små.

Där är en haga planterad,
Efter ett högt förstånd,
Med trän och örter förmerad,
Som ingen beskrifva kan.

Jag måste icke förglömma,
Den sköna Christalleflod,
De lefvandes vattuströmmar,
Som fukta trädens rot.

Och midt uti den hage,
Där ståndar en lifsens bom,
Bär tolf slags frukter å rade,
Och löfven ä' läkedom.

Dess frukter som lustgårdars,
Beprydda med härliga frukt,
Med Nardu, Saffran och Kalmus,
Som gifva en härligan lukt.

Där står ock helso-brunnen,
En lefvande källa klar,
Hvars like är ej funnen,
Som Salomon skrifvit har.

Min själ, du gör dig redo,
Den samma vägen att gå,
Öfver berg och torra hedar,
Förr'n natten faller oss på.

Jag sökte om natten långa,
Allt om den mörka qväll,
I sängen min den trånga,
Den älskat har min själ.

Jag sökte af allt mitt sinne,
Och fann honom icke där,
Hvar skall jag honom finna,
Som min själ hafver så kär.

Jag drog uppå min' kläder,
Och stod upp af min säng,
Jag sökte på gator och gränder,
Och fann honom icke igen.

Uti ett sådant tillfälle,
Som jag nu sökte så,
Mig funno de väktarne snälle,
Som kring om staden gå.

Hör mig J väcktare männer,
Som mig nu möten här,
Om J ha'n sett den vännen,
Som min själ hafver så kär.

Jag gick dock litet längre,
Allt om den mörka qväll,
Där fann jag den som fägnat,
Och älskat har min själ.

Jag fattade honom med gamman,
Och förde honom med mig fram,
Uti min Moders kammar,
Och vill ej släppa han.

Min vän är röder och hviter,
Utkorad bland tusende tal,
Som morgonrådnans strimmor,
Och månen i Ajalons dal.

En lilja mellan bergen,
Ett blomster i Saron fin,
Han satt mig på sitt hjerta,
Såsom en signets ring.

Herran Herran har gifvit
En lärdan tunga mig,
Att jag vet med dem tröttom,
Att tala i rättan tid.

Han väcker mig hvar morgon,
Han väcker örat så,
Att jag kan utan sorgen,
Hans ord, så väl förstå.

Huru ljuflige äro de fötter,
På bergen beboda fred,
Förkunna dina rätter,
Predika din salighet!

En dag i dinom gårdom,
Är bättre än tusen år
För oss här neder på jorden,
I Psaltare skrifvit står.

Han frälst min själ ifrån döden,
Mina fötter ifrån fall,
Min' ögon från tårar i nöden,
Thess Gud jag prisa skall.

Han lärde mig genom Propheten,
Förstå sitt lifsens ord,
En kraft till saligheten,
För hvar och en som tror.

Han hafver mig förärat,
En bok och till mig sändt,
Den jag skall daglig lära,
Det nya Testament.

Den boken skall jag vörda,
Såsom ett Lilium,
Han lättar mig lagsens börda,
Det hel'ga Evangelium.

Han höll mig under riset,
Och i Kors-Scholan så,
Att jag skull' blifva viser,
Och hans ord rätt förstå.

Han hafver mig inskrifvit;
Mitt namn står i hans bok,
Sin lag i hjertat gifvit,
När som jag dopet tog.

VI. Den Sköna Dorothea.

Finnes tryckt med öfverskrift: *En eftertänklig historisk Visa. Sjunges som: Hvad min Gud vill etc.*

När två gånger hundra från Christi börd,
Och sju skrefs med åttatie,
En gierning skedde allom ohörd,
Som tänkte sig lefva frie.
På en viss dag ett stort misshag,
Af många de Christnas munnar
Man hörde stor låt och mycken gråt,
För de barbariska hundar.

En Jungfru af adelig stämma och blod,
Hvars vackra namn var Dorotea,
Gudfruktig och from och allom god,
En Rachel och icke en Lea.
Guds gåfva stor för Far och Mor
Af hvilket hon sitt namn hade,
Kyskhet och dygd med allsköns blygd,
Hon mest sitt sinne pålade.

Föräldrom sin' hon lydig var,
Höll dem i heder och ära,
För dem ett vördsamt sinne bar,
Men mest den heliga lära,
Med högsta id i all sin tid,
Sin Gud hon älskad' af hjerta,
All verldslig prakt hon höll förakt,
Ej fruktade dödsens smärta.

Hon älskade alltid det dygdigt var,
Och det utaf reno hjerta,
Till odygd hon en styggelse bar,
Ty den gjorde henne stor smärta,
Otuktigt snack som Gudlöst pack,
The bruka uppå sin tunga,
Thess dygdiga själ hon visste fullväl,
Bortskämmer båd' gamla och unga.

En dag hon ifrån skolan gick,
Lands-Försten henne månde skåda,
Stor kärlek han till henne fick,
Af en het älskogs bråda.
Penningar, gull och trohet hull,
Och hvad hon ville begära,
Här uppå jord han med sitt ord
Tillböd sig henne förära.

Hon sade: nådige Herre! ach, nej!
En brudgum jag mig har trolofvat,
För hela verlden jag kan thet ej,
Så hafver han mig begåfvat,
Jesus Guds Son mig till stor mon
Sig sielfvan hafver mig gifvit,
Han i mig bor, jag säkert tror,
Ty får jag thet eviga lifvet.

När

När han med orden ond och god,
Als intet kunde uträtta,
Med det menlösa lambens blod,
Sitt nöje han då ville wätta.
Men i thess ve och grämelse,
När hon var fången och bunden,
Thes tro fans klar och uppenbar,
Lik gullet som pröfvas i ugnen.

Hon ömkeligen slagen vardt,
Hon pintes och hudflängdes,
Dock blef hon ej på brösten svart,
När the med facklor brändes;
Then lilla hop som Christi dop,
Anammat, ej utan vånda,
Med suck och gråt och mycken låt,
Thess jämmer mände åskåda.

Theophilus then Cantzeller
Hörd' Jungfrun illa sig gifva,
Han sade: tu visst tokot är,
Som vil tig låta aflifva.
Tin lära osann thet vet hvar man,
Dig dåra mände och svika,
Afstå med hast din svåra last,
Så kan tu döden undvika.

Then Jungfru svarade med fritt mod,
Thet må tu icke begära,
Jag låter gierna mitt unga blod,
Mig döden ej kan förfära.
Jesus min som pinan sin,
På korsset mände utstånda,
Förutan brist mig hielper vist,
Ifrån min sorg och vånda.

Hon sade Gudi ske lof och pris,
Om jag mig låter här döda,
Jag kommer snart i Paradis,
Bland roser hvita och röda,
På knä hon stod med et friskt mod
Och bad med suck och tårar:
O! Jesu, min vän i Himmelen,
Fräls mig från verldsens dårar.

Theophilus svarade utan tuckt
O! Jungfru när J thit kommen
Så sänder mig af den goda fruckt
J ther för Eder tå finnen.
Hon svarade: jag i thenna dag,
Skal eder til tienst thet giöra,
O! Jesu min af kiärlek tin
Du värdes mig bönhöra.

Min Gud af nåde tu hos mig blif,
Til tig jag mig nu vänder,
I dödsens stund mig ej öfvergif,
Min anda jag till tig upsänder.
Far väl o verld med all din flärd,
Hos mig du intet vinner,
I himmelen min själavän
Med frögd jag igen finner.

När hon med värd aflifvad var,
Et skinande barn framkommer,
En korg det uppå armen bar,
Med skiöna roser och blommor.
Theophile, thet sade, se,
Dorothea tig thetta tilsände,
Hvar om du bad, då hon helt glad
Från verlden til Paradis lände.

Nu står hon in för Herrans tron ;
I snöhvita silkes kläder ,
Och med Guds änglar en liuflig ton
Hon siunger nu hel och qväder.
Then stora frögd i himla högd
Hon äger, alsingen beskrifver.
Osäjeligt godt förutan mått
Gud sine barn ther gifver.

Theophilus undrade högelig ,
Hvar then härliga fruckten var tagen ;
Ty slik på jorden omöjelig ,
Var funnen in till denna dagen.
Han tänckte uppå hur han också
En sådan frögd kunde vinna ,
Som allt här til hade farit vill ;
Och sig ej kunnat besinna.

Uti then sanna Christna tro
Lät han sig straxt undervisa ,
Som tå i hans hierta började gro ,
Begynte sin Jesum prisa.
Med ett gladt mod sitt lif och blod ,
För Jesu Christi lära ,
Upoffrade väl och frälste sin siäl
Sin Gud till lof och åhra.

O ! at vi kunde tacka vår Gud
Som vi thet borde giöra
Och vörda hans heliga lag och bud ,
Och ej oss låta förföra.
Uti vår nord utaf Guds ord ,
Vi fägne oss allesamman
I lust och nöd in til vår död
Thet oss skal trösta Amen.

V. Grefven i Rom.

Denna är utan tvifvel af dessa andeliga Visor den äldsta och finnes i handskrift på Kongl. Biliotheket i Stockholm från 1573.

Jagh will edher seije nye mere,
Wil'enn J mig retth förstå,
I Room tå war enn herre,
En greffve jagh seija må
Hann war milder och mecktig,
Dygdesam och båldh,
Till thenn helge graff hann sigh loffvede,
Efter ära och ridderskap.

Hans hustru honn sigh förfärede,
Hon togh then greffuenn i fampn,
Gudh nåde mig, ädelige herre,
J ärenn minn ächte mann,
Att J skolenn ifrån mig skilias,
Epter ähra och ridderskap,
J haffven doch hwadh i willen,
Ägor och rikedomer nogh.

Medh tuchtt hann till henne sade,
Gudh spare tigh karsk och sundh,
Iag will tigh alt slätth befalla,
Retth nu i thenne her stundh,
Allt så drogh hann ifrå henne,
Långtt bortt i fremende landh,
Stoor sorg till honom wende,
Bleff fångenn i hårda bandh.

Sitth fengzle kunde hann ey twijke,
Thett war hans störste klage,
I plogenn drog hann ydkeligenn,
Fast mehr änn åhr och dagh,
Hann ledh stoor nödh och hunger,
War honom en stoor sott,
Thenn greffven gick för Konungen,
Föll neder för hans fohtt.

Konnungen swarede medh snille,
Tigh hielper icke thett,
Om tu änn daglige wille,
Falla för migh nidh,
Medh mindre att änn så wore,
Thijnn hustru kome till migh,
Skulle tu frelster warde,
Thet seger iag wisseligh.

Stoor sorg moste mann höre,
Thett klager thenn ädle herre,
Läter iagh min hustru hijtth fahre,
Så mister honn sinn ähre,
Skall iagh och qwarre bliffve,
Doch koster theth mitth lijff,
Ther om tå will iagh skriffve,
Epter mitth wenne vijff.

Ther war enn mann i gården,
Som hade fonger i göme,
Medh honom förlickte sigh greffven,
Loffvede honom store löönn,
Att hann skulle bortt rijde,
Medh breffvenn som hann skreff,
Och bidie kans hustru låte sigh lijdhe,
Komma och frelse hanns lijff.

Thett budskap lätth sigh wellwilleligh finne,
Fahre öffver thett wilde haaff,
I Room han fann thenn qvinne,
Breffvett hann henne gaff,
Honn kunde thett sielffver lässe,
Then ädele quinne smuck,
Förstodh sinn herres wesende,
Hennes hierte bedröffvedtt wardtt.

Honn skreff ett breff tilbake,
Ganska snelleligh,
I thett monde honn klage,
Att thett war omöijeligh,
Enn qvinne skulle fare.
Öffver thett store wattnn
Gull sölff will honn eij spare,
Altt för sinn herre och mann.

Thett budskap sigh fast skyndadhe,
Att fahre kem till land,
I sorg stodh tå thenn quinne,
Godh rådh honn tå på fann,
Enn kappe lätth honn sigh skäre
Enn Munker wara lijk,
Thett giorde honn för sinn herre,
Letth kronne rake sigh.

Honn kunde lässe och skriffve,
Med lekh och degligh spell,
På harper och på gige,
kunde honn leke well,
Them hengde hon på sinn sijde,
Samptt lutann thenn hon förde,
Effter budskap monde honn rijde,
Som till hennes herre fohr.

Så fore the medh ähre,
Offver haffvet underligh,
Hon begynte till hoffvere,
Hwar man tå undrade sig,
Thett budskap hon well kende,
Som greffvenn hade utsändtt,
Menn han kende icke henne,
Hennes kläder the wore förwendtt.

Thet budskap fick i sinnett,
Och sade till Munkenn så,
Herre willenn i penninger winne,
Mig hem i fölgen thå,
Altt inn till Konnungens rijke,
Ther haffvenn i stoor fordeel,
Han löner eder rijkeligenn,
Giffver eder hwadh i haffve will.

Budhskapet lett thett eij bliffve,
Utan sadhe till Munkenn medh machtt,
Herre willenn i medh migh rijde,
Som i tilförne haffve sagtt,
The fore öffver grönne heedher,
Öffver berg och diupe dahll,
Thenn Frunn i Munke kläder,
Kom in för Konnungens sahll.

Konnungenn kom i gångenn,
Medh ståtth och hörde till,
Honn wardt ganske well unfongen,
Medh hennes strenge spell,
Honn lätth sin harpe ther klinge,
Samptt lutann thenn honn förde,
The hedninger monde springe,
Sådantth the aldrig hörde.

The satte thenn Munkenn till diske,
Och hade honom myckitt kähr,
Bore fram willdh och stekte fiske,
Bewiste honom tuchtt och ähre,
Tå thenn Fruunn thett förnamm,
Tenckte hon i sitt moodh,
Att honn war så well kommen,
Minn sak blifver well godh.

Honn slogh uppå sinn harpe,
Med lust och degligh sång,
Thett kann hwar mann well merkie,
Att thett i pallatsett klang,
Thett ledh så fast åtth qvelle,
Mann skulle till sengenne gå,
The hedningar hade stoor glädie,
Greffwen fick tidender thå.

Hans hustru icke kunde,
Fara så longenn vägh,
Bortt i fremmende lande,
Honn fructade sigh,
Att honn sinn ähre skulle miste,
Och komme i sorgh och nödh,
Thenn Greffven tenckte förwisse,
Her moste iagh bliffve dödh.

Thenn Fruunn honn war på Slottetth,
Inn till thenn andre dagh,
Greffwen hon förnimme motthe,
Thett war hennes första klag,
Så gick honn uth på tinnerne,
Ganska hemeligh,
Greffwen honn monde förnimme.
I plogenn thèr hann drogh.

Uthij thenn samme stunde ,
Greetth honn bitterligh ,
Honn honom eij hielpe kunde.
Thett klagede honn iemmerligh ,
Och wille honom gerne frelse ,
Aff hugh och all hennes achtt ,
Fyre vecker war honn på Slottetth ,
För ånn honn ther orloff badh.

Thenn Munkenn will man löne ,
Och löne honom fullwell ,
Bere fram en gyllenne krone ,
Enn seck medh gyllenne full ,
Tager thett win ädele herre ,
I försmånn thett eij ,
Munkenn thett eij begärade ,
Min ordh seije ther till neij.

Munkenn han sade medh ähre ,
Iagh begerer eij sådan såldh ,
Enn gåffwe will iagh begäre ,
Eij silffwer eij röde gull ,
Eij heller om ädele stener ,
Eller om annor präll ,
Men om enn menniskie allene ,
Som utth för plogen gåhr.

Konnungen strax tå sade ,
I sholenn honom gerne få ,
Lätt Greffwen ifrån plogen taga ,
Och inför Konnungen gå.
Och honom tå strax rådde ,
Tackv ödmiukeligh ,
Thenn honom hade frelst af vådhe ,
Thenn spellmann ypperligh.

Thenn Fruenn i twå dagar,
Stodh wedh thett wilde haaff,
Greffwenn hann wille draghe,
Inn till thenn helge graff,
Effter hann icke mere hadhe,
Gårdh hus folk eller landh,
Halp honom igenn wår Herre,
Aff sorgh och all hans wånde.

Thenn Greffwenn kom heem gångende,
Såg utth barmherteligh,
Hans hustru honn honom unnfångede,
Medh tucktt och ganske kährlek,
Iagh haffwer eder tilskriffwiit,
Låtit eder minn nödh förstå.
I hafwenn doch hemme bliffvitt,
Sågenn migh gerne waritth dödh.

Thenn Fruenn strax tå svaradhe,
Herre thett är wäll så,
I migh tilskriffwitth hade,
Lätett migh eder nödh förstå,
Att i ångre skullen.
Ädelle herre mijnn,
Budskap jagh eij troo wille,
Iagh fructade äronn mijnn.

Thå Greffwenn war heem komenn,
Altt på thenn andre dagh,
Monde hans wenner komme,
Begynte alle klage,
Offwer hans hustru och sadhe,
Medh wrede alle snartt,
Att honn bortt faritt hade,
Dock wiste thett ingenn hvartt.

Thenn ädele Fruenn medh jemmer ,
Stegh strax up ifrå bordh ,
Och gick uti sinn kammer ,
Och talde eij ett ordh ,
Kappan hon sigh i kläddhe ,
Togh lutenn och harpenn godh ,
Thenn hengde honn på sinn sidhe ,
Som honn för Konnungenn stodh.

Medh tucktth och degligett sinne ,
Honn inn genom dörenne tredde ,
Och helsade them ther inne ,
Såsom widh bordett sute ,
Thenn Greffwenn sade medh ähre ,
Ner hann thenn Munkenn förnam ,
Welkommenn minn käre herre ,
I lõstenn mitt unge liiff.

Jag haffwer eder tagitt ,
Herre thett är well så ,
För plogenn haffwenn i dragitt ,
För Konnungenn sågenn i migh stå.
Migh ganske ödmiukeligenn ,
Falle för konom nidh ,
Konnungenn monde tå seije ,
Tagh fongenn och gak i fridh.

När Greffwenns wenner thett hördhe ,
The finge ett storth omodh ,
Och stode strax upp ifrå boordett ,
Och föllo thenn Fruenn till fotth ,
Och sade nådige Fruge ,
Förlåter oss tenne saak ,
Så warde och monge belugne ,
Änn nu i tenne her dagh.

Andra Afdelningen.

60.

Sanct Görans Visa.

Denna visa har den egna merkvärdighet att hafva varit nyttjad såsom Svensk Fältsång; och detta är väl ett mer än tillräckeligt skäl att här ge den ett rum. Den 11 October 1471, stod det bekanta slaget på Brunkeberg vid Stockholm, i hvilket Sten Sture den äldre segrade på Konung Christian I. och Danskarna, och derigenom för längre tid försäkrade fädernesländets trygghet mot utländskt öfvervåld. Sedan Rimkrönikan, som har en utförlig beskrifning af detta slag, anför Sten Stures tal till sitt folk, der han bland annat säger: *Heter jak Herr Sten, i dag skal jak ey wara seen — — Konungen, Däner, Drawanta thertill, jak ey spara eller frykta will. Wilin j alla göra swa, swa mottom wi strax närmare'n gaa,* heter det vidare om folket: *the ware i hjertat alle tröste, ok swarade alle med ett röste: Wi wiljom alle göra swa, med Gudz alle fasta staa, wi wiljom wara saak för Gudi klaga, ok i Guds namn ostad draga. Thera hjerta war uthan tunga, ty begynnade the alle sjunga, ok gjorde sik godom lijsa, ok quodo Sancti Örjas wisa — — Swa komma the oppa Norramalm.* (*Then gambla och wijdlyfftige Rijmkrönikan Ss.* 508, 509.) Ibland liknande exempel, att Romanser brukats såsom stridssånger villje vi blott erinra derom, att i slaget vid Hastings, som underlade England Wilhelm Eröfrare, Normännen skola sjungit visan om Roland. Åt *Sanct Göran* eller (såsom han med ett uttal, som ännu bibehålles i vissa landsorter, äfven kallas) *Sanct Örjan* eller *Yrian* upprättade Sten Sure ett eget

tare i Stockholms Storkyrka, 1488, och lät följande året en utländsk konstnär förfärdiga och å samma rum upptta hans beläte till häst i strid med draken. 1528 beslöt åthållaren Peder Hård med Borgmästare och Råd: att n stora Örjanen skulle flyttas till Vårfruchor (vid norra rren) emedan han borttoge allt rummet i Kyrkan. Då den r sin häftighet, och sina politiska missöden under Carl IX. kanta kyrkoherden Mäster Erik Skeppare sedan gjorde gra förändringar i kyrkan med en hop bilders och ane Catholske styckens afskaffande, qvarlemnades dock nct *Görans* beläte med hvad dertill hörde, (*Elers: ockholm.* I Del. s. 119 och 126) och finnes i Stockolms Storkyrka bibehållet intill denna dag. När betet var färdigt, skall mästaren, hvilken somliga säga vat från Antwerpen, på Rådhuskällarn af en Sturens tjenare ifvit ihjälstucken, på det han aldrig något skönare verk ra skulle. Berättelsen är en folksfabel, som man återfinr på flere ställen om flera berömda arbeten, och som på t i fråga varande utan behof och utan trovärdighet blift lämpad. — Den här meddelta visan är ännu bland lmogen välkänd, och finnes ofta tryckt med följande tel: *En wacker Wisa om den förträffelige. Hjelten, iddaren Sanct Göran, hvilkens fast konstrike Beläte den ögborne Furste Herr Sten Sture den äldre, Sverges Ris Föreståndare lät med stor bekostnad förfärdiga, och l evigt monument uti Stockholms Stads kyrka uppsätta* 89. Den Helige Georg, som af Sten Sture med serskild rdnad synes ha blifvit omfattad, var alla fromma krigares tron. I en versifierad Legend om Sancte Yrian, som fins i det MS. hvilket i Catalogen på de Brn Antiquitets rchivum till Kongl. Biblioteket aflemnade handlingar är ptagit under Sign. D. 4. och hvarom Herr Rääf lemnat oss derrättelse, säges om det ridderliga Helgonet strax i början:

I the nödh aengin wara ma,
Ther honom bidher mz kaerlikheet,
Hans böön wardher aff Gudhi weet,
Oc hvilkin man i striidh skal wara,
Oc gör honom nakra aera,
Fore wist a then sama dagh,
Skeer honom enkte dötsins slagh.

Detta förklarar hvarföre äfven Danskarna, ehuru med olika lycka, vid nämnda tillfälle anbefallt sig åt Sanct Görans skydd. *Ridder Sancte Jörgin skal dat Banet förin*, säger enligt Rimkrönikan Konung Christian före slagets början. Legenden hvarpå visan grundar sig är väl ursprungligen inkommen från Tyskland, der man har ett Fragment af den redan från medlet af 9:de århundradet. Om Legendens och visans många Tyska bearbetningar och upplagor se: *Litterarischer Grundriss zur Geschichte der Deutschen Poesie etc. durch von der Hagen und Büsching. Berlin* 1812.

Lofvad vare alsmäcktige Gud,
Deslikes hans välsignade Son!
Jag vill en Visa qväda,
Om den Riddaren Sanct Jöran.

Hör du Jöran, hvad jag säger dig,
Du skallt mitt ärende uträtta,
Till Cappadociam den store stad,
Där skall du med Drakenom strida.

Den staden är både bred och lång,
Där bor en hednisk Konung inne,
För samma stad ligger en Drake,
Han ligger där staden til mene.

Den Draken har så underlig sed,
Hvar dag vill han hafva sin föda,
Både folk och fä och hvad han får,
Så månd han den staden utöda.

Hvar dag han icke sin födo får,
Han blåser andan öfver muren,
Alla de hans anda känna få,
De blifva derutaf strax döde.

Den hafver en så underlig sed,
Hvar dag vill han hafva sin föda,
Både folk och fä förderfvar han,
Så och månd han staden utöda.

Den dagen han ej sin föda får,
Luktar hans anda så svåra,
Han gångar sig alt för den staden,
Och blås sin anda öfver muren.

Alle de hans anda känna få,
De blifva deraf strax döde,
Så länge blåser han i den stad,
At han ligger aller i öde.

Konungen gaf dem et annat råd,
Hvar dag en menniska gifva,
Så må detta dock länga vårt lif,
Och så må vi längre få lefva.

Tå hvarfven voro omkring gångne,
På Konungens Dotter månde det falla,
Borgarne gingo för Slottet in,
Hans endaste Dotter utkalla.

Han böd för henne både silfver och gull,
Han ville det gerna utgifva,
Borgarne sade: vi vilje det ej,
Vår' barn och gerna lefva.

Konung, J hållen det J hafven sagt,
Och gören oss icke til mene,
Eller vi gåm i Slottet in,
Och brytom ned både stockar och sten.

Gack nu ut min käraste Dotter,
Du skalt til Draken gånga,
Jag hade dig aktat en Konungs Son,
Och icke den Draken tilhanda.

Jungfrun klär sig i bästa kläder,
I de bästa som hon hade,
Så tar hon med sig sitt leke-lamb,
Och så af Slottet utgångar.

Jungfrnn hon gångar af Slottet nid,
Så ynkelig var hennes låt,
Fader och Moder kyste henne tå,
Så bitterlig mände de gråta.

Jungfrun hon gångar på gatan fram,
Hon vrider sina händer så svåra,
Och hvart ett barn i staden var,
De fälde för henne tårar.

De följde henne på marcken ut,
Guds hjelp kom henne til fromma;
Hon steg sig uppå en liten hög,
Hon mente Draken skulle komma.

Som hon steg uppå den lilla hög,
Den stunden var icke förlänge,
Där kom Sanct Jöran ridandes,
Hans häst för allom springer.

Ridder Sanct Jöran kom ridandes,
Hans häst för allom månd springa,
Baneret var hvitt, Korsset var rödt,
Det förde han i sina händer.

Hans Baner var hvitt, hans Kors var rödt,
Det förde han i sina händer,
Hans harnesk det sken alt som en sol,
Ty Jungfrun honom ej kände.

Ståndеn J här min skjöna Jungfru,
Hvi sörjen J så svåra,
Hvad är eder till möda lagt,
J sägen det uppenbara.

Detta är mig til mödo lagt,
Mig enom Drakan at gifva,
J riden bort fager ungersven,
Om eder lyster längre at lefva.

Iag hafver Gudi lofvat detta ,
Och eder Jungfru theslikes ,
I dag vil jag eder hjelpa ,
Eller skall jag sjelfver stjelpa.

Riden bort nu fager unger sven ,
J gören eder intet til mene ,
Ty detta är nog at jag skall dö ,
Jag dör nu heller allena.

Skulle jag nu så rida bort ,
Så måtte jag ej det bekänna ,
Jag skall eder frälsa i dag ,
Om J vilen Christi tro anamma.

Gerna vil jag Christi tro taga ,
Och Gud allena åkalla ,
Kunnen J mig frälsa i dag ,
Vid Christi tro vil jag hålla.

Wårom Herre gifver jag eder ,
Och Christo Jesu bekänner.
Och så kom Draken af denne sjö ,
Sanct Jöran emot honom ränner.

Han stack honom i munnen in ,
Hans Glafveln flög alt i stycker ,
Ingen fogel flyger så snart ,
Som han sitt svärd utrycker.

Ingen fogel flyger så snart,
Som han sitt svärd utryckte,
Han mände honom med Guds namn binda,
At han sin mun återlyckte.

J gången fram min kära Jungfru,
Lägger på hans hals ert bälte,
Så at Er Fader och Moder se,
At J nu ären frälste.

De ledde den Draken alt til den stad,
Konungen på muren mând' ropa,
Och alt det folk som i staden var,
Började då til at löpa.

De ledde den Draken alt til den stad,
Sanct Jöran och den Jungfru sköna,
Bodo Konungen taga vid Christi tro,
Eller staden blir all öde.

Gjerna tager jag vid Christi tro,
Och dertil alt mitt rike,
Och jag gifver eder min kära Dotter,
Kunde hon vara eder like.

61.

Om Brunkebergs slag.

Näst efter Sanct Görans visa förtjenar visserligen ingen bättre sitt rum än den här följande, som just besjunger slaget vid Brunkeberg. Såsom redan är nämnt, finnes om detta slag en fullständig beskrifning i Rimkrönikan, till hvilken vi ock hänvist läsaren. Den är af ett åsyna vittne, ty författaren säger: *Jak stod ok saa ther oppa, thet thetta monde swa tillgaa.* (Rmkr. s. 512) Många omständigheter förenade sig att göra denna stora händelse till ett serdeles kändt nationalminne. Striden bar ännu helt och hållet den gamla enfaldiga charaktern af de tider, då den personliga tapperheten afgjorde allt. Det gällde i folkets tanka Sverges befrielse eller träldom, och således lif eller död. Sturens gemål med Fruer och Jungfruer stodo på den höga muren af Stockholms Slott, der alla stadens fattiga äfven voro samlade. *Allmose nog månde the ther fånga, att i striden skulle bättre gånga* heter det i Rimkrönikan. Så åskådades slaget, som begyntes kl. 11 f. m. d. 11 October 1471. som var en Torsdag. Alla Stockholms borgare visade det lifligaste deltagande för dess utgång. Då de fingo höra Herr Stens ankomst, *hvar borgare till androm sade, görom oss nu alla glade, nu får Konung Christian skam.* Derföre förstärkte de äfven Sturens här med 1300 man, *blänka som en is — Hofsvänne meste, ju the alla waldeste och bäste,* hvilka omtalte det Konung Christian sagt sig skola slå Sturen med ris. Under sjelfva slaget anföllo ännu 2000 man ur staden till sina stridande landsmäns hjelp. Konung Christians här var delad i tre hopar. Den första blef på flottan, som låg under landet vid Blasieholmen. Den andra och förnämsta hopen, vid hvilken Konungen sjelf befann sig, innehade Brunkeberg. Den tredje stod nedanför berget på an

dra sidan vid St. Clara Kloster. Brunkeberg hade Christian befästat med *några nya funder*, säger Rimkrönikan. Han hade der låtit uppföra en så kallad *skärma* af träd samt uppställt *Rysskorgar* fyllda med sand och sten. På dessa förskansningar hade han många fältstycken eller *Byssor*, hvaraf den största kallades *Mojsan*. Emot denna höjd riktade de Svenska sitt förnämsta anfall. Tre gånger stormade de uppföre höjden och blefvo tillbakaslagne, hvarpå Sten Sture vände sig mot den hopen som stod vid Clara Kloster. Då de som stodo på berget sågo detta, öfvergåfvo de sina fördelar, och ryckte ned med hufvudbaneret. Då ropade de Svenske:

Nu är Däner af Dannemark,
Komne till oss uppå släta mark —
Femhundrade Danske störte omkull —
Danebroka slog af marken neder.

Det lyckades dem dock, att rädda detta sitt hufvudbaner tillbaka på berget, dit de Svenska efterföljde och intogo förskansningarna:

Svenske oppstiga thet berget stora,
Ok strax Däner undanforo.
The will till skippen löpa,
Wisselika i wägen the sik döpa.

Stockholms borgare hade nemligen i hemlighet, medan slaget stod, afsågat stockarna i den kafvelbro, som Danskarne lagt mellan Norrmalm och skeppen, så att många drunknade. Visan uppger deras antal till 800. Rimkrönikan säger 700 eller 900. Segern var afgjord — slaget hade stått i fyra timmar. Konung Christian sårades af ett skott i munnen. —

The började fast omsider blåsa,
Ett hakebysselod i Kong Christierns näsa,
Fyra hans framtänder lossnade af thet lod. —

Deremot sårades Knut Posse af Konungens egen hand. (*Fants* fortsättn. af *Lagerbrings* Historia. Upsala 1794 s. 38.) Sten Sture högg sjelf alltid in der trängseln var som starkast. En fattig bonde, *Starka Björn* kallad, lopp under hela slaget framför hans häst med ett stort och bredt slag-

svärd, och röjde rum för honom, huggandes med makt på båda händer.

Herr Sten swa manliga motte strida —
Gudh halp honom med sina nade,
Thet han slapp allan wade.
The Swenske om qvällen qvado,
Drukko ok gjorde sig alle glade,
Takkade Gudh för sin nade,
Ok swa för liten skade.

Många sade då, att de sett ett brinnande svärd öfver sig i luften, så ofta de Svenske samlade sig till anfall.

S. Erik Konung, som är Sweriges wörd (vård),
Leth tha wisseliga wanka sitt swärd,

tillägger Rimkrönikan. — Segerns frukt var, att Sverge blef fritt från allt vidare anfall under Konung Christian den förstes lifstid, och att:

Her Sten sitt nampn med äron bar,
Og ater fick hwart thet slott i Swerige war.

Den följande visan meddelas här efter ett MS. i Kongl. Biblioteket, jemfördt med ett annat i Herr Öfverkammarherrn Baron Stjernelds samlingar. — Den i visan nämde Erik Karlson är *Erik Karlson Wase* till Norrby S. R. Råd och liksom denna tidens Vasor och Oxenstjernor i allmänhet (han hade i första giftet Iliana Oxenstjerna) en ifrig anhängare af Unions Partiet, som efter Carl Knutsons död hvilkens oförsonliga fiende han i lifstiden varit, gjorde allt för att bringa Christian på Svenska thronen. — Då detta nu misslyckades, försonade han sig med Sten Sture på en Herredag i Söderköping 1472. — Hvilken den *Herr Gustaf* är, som i visan säges fört Svenska baneret, kan ej med visshet bestämmas, då Rimkrönikan tiger härom. Månne *Gustaf Carlson* (Gumsehufvud) till Ekholmen och Arnö, Riddare och Riksråd samt Lagman i Upland, som var med Konung Carl Knutson förbunden genom dubbelt svågerlag och ägde Sten Stures förtroende och vänskap? jfr Botin. p. 705.

Willen ij höra, hvad jagh will göra,
Jag qvädher förty —
Huru the Swenska stridde, ock manneliga bidde;
För Stockholms by,
The Swenske hoffmän, the sadhe thet än, the wille icke fly.

Konung Christiern låth resa en wärn,
På barg ock höghar —
Bösser och pijler hadhe ingen hvile,
The skottho till nöie,
The Swenske hoffmän, the säija thet än, the falla eij till fögha.

Bössor och slungor, giorde gatorna trånga,
Ij Konung Cristierns krijgh —
The fattige Swenske, the måtte thet finna,
Som miste satij,
The Swenske män the säija thet än, thet war een hårdan strijdh.

Tug hundradhe bösser leth Konungen lossa,
Han håller stort fyr —
Her Erick Karlsoon han månde thett vålla,
Och allt hans partij,
The Swenske män the säija thet än, the wille eij för Danske fly.

Riddare och swäner the wille förmena,
Medh wäriande hand,
The hadhe thet spordt, att falskt var giordt,
På Swerigis land,
The Swänske mån, thet hiälpe them ån Guds wäldiga hand.

Thän ädle Herr Sten, han war eij seen,
Ty han hade thet sagdt —
Han wille them wäria, the Danske wille häria,
Thes hadhe the tröst,
The Swenske män, them görs och än hoghen så stark.

Thän edle Herr Göstaff en Ridders man —
En man så tröst, —
Han swerdett rörer, han baneret förer,
Han ropar så högdt,
Ij Swenske hoffmän, ij waren nu alle ij hoghen full tröst.

Thet begynte fast blåsa, i Konung Cristierns näsa,
Medh hakabysse lod —
Fyra framtänder ruko bort all ij sänder,
Ther effter rann blodh.
The Swenske män, the sade thet än, the tidender voro fullgodh.

The togo honom up, och ledde honom bort,
Alt till sin hålk,
The dane swäner honom monde tiäna,
The foro så wille,
The Swenske män, the sade thet wille sin värjor ij stilla.

Daghen ledh fast och windebron brast,
Them gaffs eij well åth —
800 folk ther ridher sigh ij sank,
Theras jacka wart wåth,
The Swenske män, the sade thet än, thet var en ynkeligh låth.

Än hundradhe män, hadhe han igän,
Han trodde them wel —
Them kom ijhogh att hugga sijn togh,
Och segla så hem.
The Swenske män, the sade thet än, the hade
väl bundet sin harniskerem.

Thän edle Herr Steen, han stodh ther igän,
Alt medh sina fånger —
Nu haffwe ij funnit. hwadh ij haffwe vunnit,
Thet ij effter långe.
The Swenske män, the säga thet än, the hadhe
vell medh them gånget.

Nu haffwen ij hördt, hwadh Herr Sten haffwer
giordt.
Mädan jag så qwädher —
Gudh nädhe theras siääl, ther slogos ihääl,
Jegh trolighen bidher,
Ij Swänske män, ij wachten idher än, thet tarffwen
ij wedher.

62.

Konung Göstaf I. och Dahlkarlarne.

Denna uppteckning är sänd af *Herr Schröder* med följande anmärkningar: "Denna Dahlkarlarnes bekanta kämpavisa "meddelas här efter en på 1600 talet gjord uppteckning, som, "med bifogad Melodi i handskrift förvaras på Kongl. Biblio- "teket i Stockholm. Med denna hafva vi jemfört en annan "gammal uppteckning i Palmsköldska samlingarne på Upsala "Universitets Bibliotek. En tredje uppteckning från Wen- "jans socken i Dalarne har Comminister *J. R. Schultz* uti "sitt *Minne af Konung Gustaf* I:s *vistande i Dalarne åren* "1520—21. infört i *M. Swederi* Stockholms Magazin, Januari "1780. Den innehåller blott 16 strofer, och äger således icke "samma fullständighet som de förenämda. Den synes an- "nars vara af något nyare datum; men som den innehåller "några omständigheter om *slaget vid Brunnbäcks Elf*, med- "dela vi den efteråt.

Konung Göstaf rider till Dalarne,
Han tingar med Dahlkarlar sin;
Men Christiern ligger för Södermalm,
Han äter stulin svin;
Christiern sitter i Stockholm.
Han dricker bådh Mjödh och Vin.

Hören J mine Dahlekarlar,
Allt hvad jag bjuder uppå:
:|: Velen J mig följa till Stockholm,
Och slå the Jutar åf? :|:

Thå svarade the Dahlekarlar,
De svarade alle i sänder:
:|: Thet stod ett slag om Långfredag, *a)*
Wi minnas thet alle än. :|:

Så svarade ock Konung Göstaf,
Han svarade för sig så:
:|: Wi bedje Gud Fader i himmelrik,
Oss må nu full bättre gå. :|:

Thå svarade ock the Dahlekarlar,
The svarade allt förthy:
:|: Welen J vara vår Höfvidzman,
Allt inför Stockholms by. :|:

Snöskrafr *b)* och Furufnatten *c)*
Rätt pilen han råkar uppå,
:|: Christiern hin Bloderacken,
Må nu ej bättre gå. :|:

Gerna är jag eder Höfvidzman,
Konung Göstaf svarar så,
:|: Welen J vara mig trogne,
Allt under min fana blå. :|:

Thå svarade the Dahlekarlar,
The svarade all' en man:
:|: Vi blod och lifvet våga,
Mot en så grymmer Tyrann. :|:

The Dahlekarlar begynte sig rusta,
The rusta sig i dagar två.
:l: The vilja följa Konung Göstaf,
Hvart ut han lägger på. :l:

Så gladelig rider Konung Göstaf,
Utöfver Tuna bro;
:l: Fler' åtte han Dahlekarlar,
Än Danske månde tro. :l:

The Dahlekarlar börja sig sträckia,
Allt öfver then Tuna hed *d)*.
:l: Fler' voro the Dahlekarlar,
Än Konung Göstaf kund' öfverse. :l:

The Dahlekarlar börja sig hasta,
Allt inför Stockholms Stad.
:l: Fler' voro the Dahlepilar,
Än hagel faller på haf. :l:

The Dahlekarlar började vanka,
Allt inför Stockholms by.
:l: Fler' voro the Dahlepilar,
Än hagel faller af sky. :l:

The Dahlekarlar begynte att skjuta,
The skjuto; all och en man.
:l: Tjockare röko the Dahlepilar,
Än sanden på sjöastrand. :l:

The Dahlekarlar monde så skämpta,
Och pilarne hafva sin gång,
:l: Två Jutar bära then tredje,
Uppå sin spetsestång. :l:

Utkommer en Mölnare Hustru,
Allt vid thet samma sinn;
:l: The säckiar äro malne,
Hvi dragen J them härin. :l:

Thet är icke maldne säckiar,
Fast J nn säije så,
Thet är then ypperste Juthe,
Som stod å Malmen i går,
Thet är var fattige Juthe,
Som stod för pil i går.

Jag hafver så ondt i hufvud,
Jag gitter ej lemmar rört.
:l: Jag hafver druckit thet starka Porssöhl, *e)*
Som är ifrån Dahlarne fördt. :l:

Thet värker ock i min sida,
Jag gitter mig icke vänd.
:l: Jag hafver smakat then härska ströming,
Som är ifrån Dahlarne sänd. :l:

Ut kommer man af huse,
På Stockholms gatu lång,
:l: Thet var stor lust att skåda,
Hur Juten från hästen språng. :l:

Thet var en Ryttar Eric,
Så skriad' han som fler:
:l: Herre Gud nåd' oss Jutar!
Wi se ej Jutland mer! :l:

Konung Göstaf han rider på bögan häst,
I fältet af och ann;
:l: Tacka vill jag mine Dahlekarlar,
För eder throhet sann. :l:

I hafven med mig ståndit,
Som trogne Svenske Män;
Vill Gud mig lifvet unna,
Jag gör Eder godt igen.
Vill Gud mig lifvet unna,
Jag gör eder godt igen. —

a) Har afseende på det slag, som Långfredagen 1520 stod emellan Danskarne och Dahlkarlarna vid Upsala. *Dalin* S. R. H. Tom. 2. sid. 900.

b) *Snökräfvor*, Snöripor.

c) *Furufnatten*, Ekorre.

d) *Tuna Hed*, nära Stora Tuna Kyrka, är ännu Dahl. Regementets Campementsplats.

e) *Porsöl*, så kalladt af Getpors (Ledum Palustre), somi fordna tider nyttjades i stället för Humla.

Dal-Visan, upptecknad i Wenjans socken i Dalarne och aftryckt af *Herr Svederus i Stockholms Magazin för* 1780 *Januarius.* sid. 64.

Kung Gjösta han reser i Dalarne opp,
Han sade till Dalkarlar sin:
Kung Christiern ligger på Stockholms slott,
Han dricker både mjöd och vin.

J hören nu mina Dalkarlar hvad
Jag eder skall bjuda uppå!
Om J viljen följa till Stockholms stad,
Att Jutarne med mig nedslå.

Då svarte Dalkarlarne ej till behag,
Men sade Konungen igjen:
Det stod ett slag om Långfredag;
Vi minnas det alle väl än.

Kung Gjösta han svarade åter på slikt,
Och sade till dem alltså:
Vi bedje Gud Fader i himmelrik.
Så lärer väl bättre oss gå.

Straxt annat sinne i Dalkarne ran,
De sade till Gjösta sin Kung:
Om Du vill blifva vår härhöfvidsman,
Så följer båd' gammal och ung.

Snöskräfvorna och Fuhrufnatten i trä,
Rätt pilen råkar uppå;
Ja Christiern den bladeracken ock med,
Skall ingalunda bättre gå.

Helt gerna är jag eder Härhöfvidsman,
Straxt svarade Konungen då,
Allenast J ären mig trogne hvar man,
Inunder min fahna blå.

De Dalkarlar svarade med friskaste mod,
Som alle de varit en man:
Vi våga väl gerna båd' lifve och blod,
Mot en så grymmer tyrann.

Så låtom oss alla i Herrans Guds namn,
På vägen oss gifva nu snart,
Sad' Konungen att frälsa vårt fädernesland,
Från Jutarnes grymma medfart.

Så foro Dalkarlar med bågar åstad,
Allt öfver den Tuna bro,
Flere då voro Dalkarlar i rad,
Än Konung Gjösta månd' tro.

De Dalkarlar skynda sig fort i lopp,
Allt neder till Tuna hed,
Större nu blef Dalkarlarnes tropp,
Än Konungen kund' öfverse.

De rasta der något, men foro sen fort,
Med ifver och fullsintan håg,
Att komma ju förr till samma ort,
Där hopen af Jutarne låg.

Dalkarlarna hinna till Brunnebäck fram,
Där fingo de Jutar i syn,
Straxt flere Dalpilar i vädret man fann,
Än haglet nedfaller i skyn.

Dal-

Dalkarlarne började att skjuta allt mer,
De skjuta: alla en man;
Tjockare rykte Dalpilar där ner,
Än sanden på sjögestrand.

Så kjörde de Jutar i Brunebäcks älf,
Så vattnet dem polrade om,
De sörjde deröfver att Christiern sjelf,
Han ej där tillika omkom.

Så togo de Jutar nu alle till flygt,
Och ledo slikt ömkeligt qväd:
"Hin må mera dricka det porsöhl de brygdt,
"I smedjan vid Dalkarlens städ."

63.

Konung Eric och Spåqvinnan.

Sänd af Herr Magister *Schröder* med följande upplysningar: "Denna märkvärdiga Visa är upptecknad efter traditioner från Upland. Skulle man försöka att framleta det Historiska factum, som för denna visa ligger till grund, så förete sig flere omständigheter, som antyda Konung *Eric* (XII) *Månssons* och dess Gemåls död. Isländska urkunder, citerade af *Torfaeus* i dess Hist. Rer. Norvegi. car. T. IV. pag. 484, omtala vid år 1358, att denna Konung med sin Gemål och tvenne späda barn aflidit i en Epidemi, som vid samma tid härjade landet. Att detta också är rätta förhållandet, synes äfven *Lagerbring* (S. R. H. Tom. III. pag. 455) vara böjd att antaga, ehuru Rim-Chrönikan, *Ericus Olai* och efter dem *Olaus Petri* samt efterföljande berätta, att denna olycksfödde Prins, hvilken genom händelsernas tvång såsom proclamerad Konung och medregent under fadrens lifstid, tidigt blef ett mål för sin faders hat och Aristocraternas misstro, föll i blomman af sin ålder genom förgiftning, hvarföre i synnerhet Drottning Blanca hans Moder fått skulden. Emedlertid hafva vi också gamla inhemska Historiska vittnesbörd som ej nämna dessa svarta tillställningar. Konung Eric dog hastigt något öfver 20 år gammal, äfvensom dess gemål Beatrix, en Prinsessa från Brandenburg, med hvilken han i ett kort äktenskap hade tvenne barn, som också helt späda vid samma tid afledo. Dessa omständigheter äro i Visan också påfallande. Då i de 8:de och 11:te stroferna omtalas att af Hofmän samt af Fröknar endast tvänne voro trogne, igenkänner man lätt den oenighet och den misstrogenhet, som, enligt Historieskrifvares vittnesbörd, då delade det Kongliga Huset.

Emedlertid bör med denna visa jemföras en i *Danske Visesamml.* N:o 69: *Droning Kagmar spaaes af en Havfrue* med anmärkning dervid sid. 351. i 2:dra delen; den har flere omständigheter lika.

Och Konungen talte till hofmännen två,
Och den unga —
I morgon skolen J för spåqvinnan gå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och hofmännen in för Spåqvinnan stå:
Och den unga —
I morgon skall ni upp för Konungen gå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Och hur' skall jag kunna för Konungen gå,
Och den unga —
"Jag står nu klädd i valmaret grå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och spåqvinnan in för Konungen gick,
Och den unga —
Goda svar hon af honom fick.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och Konungen klappar på bolstrarna blå,
Och den unga —
Behagar liten spåqvinna hvila häruppå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Och hur skulle jag kunna hvila häruppå,
Och den unge —
"Därinunder så ligga de pennknifvar två.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du nu detta, du vet välan mer,
Och den unga —
Och vet du hur många hofmän jag har i mitt hof.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Trettio hofmän har du i ditt hof,
Och den unga —
"Men intet flera trogna än baraste två.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Den ena han passar på Konungens säng,
Och den unga —
"Den andra bär Konungens skrinnycklar små.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du allt detta, du vet välan mer.
Och den unga —
Och vet du hur många fröknar jag har i mitt hof?
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Trettio fröknar har du i ditt hof,
Och den unga —
"Men intet flera trogna än baraste två.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Den ena hon passar på Drottningens säng,
Och den unga —
"Den andra bär Drottningens skrinnycklar små.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du allt detta, du vet välan mer,
Och den unga —
Vet du, hur länge min Drottning lefver efter mig?
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och Drottningen gångar sig med svenbarnen två,
Och den unga —
Och aldrig kommer hon med lifvet derifrå.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och vet du allt detta, du vet välan mer,
Och den unga —
Och vet du, hur länge som jag lefva får?
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Och det kunde jag väl äfven säga dig,
Och den unga —
"Men jag är rädd, du förråder mitt lif.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Och inte så skall jag förråda ditt lif,
Och den unga —
Så länge du lefver skall du ha födan hos mig.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Det blir en förmörkelsedag i norden i vår,
Och den unga —
"Då ligger våram Drottning på förgyllande bår.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Det blir en förmörkelsedag i norden i höst,
Och den unga —
"Då tändes upp en sjukdom i Konungens bröst.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

Konungen svartnade i ögonen som jord,
Och den unga —
Det var på tvenne timmar han ej talte ett ord.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

"Min nådigaste Konung, Ni blifven ej förskräckt,
Och den unga —
"För er står två stolar i Himmelen bredt.
J beden alla väl för unga Konung Eric.

64.

Gothlands Visan.

Ur ett Qvart-Manuskript från 1500 talet, tillhörigt Öfverste Kammarherren m. m. *Friherre Stjernelds* dyrbara samlingar, meddelas detta och följande stycke: båda märkvärdiga för de Historiska upplysningar de kunna gifva om de omtvistade händelser, som de besjunga och med hvilka de lära vara samtida. Denna har till öfverskrift: *De Gothlandia a Svecis ablata Anno* 1444, och anföres med sin urgamla melodie, öfver hvilken står *Gothlands Visan.* Denna melodi lär varit mycket allmän, då flera historiska visor och bland dem N:o 91 efter den blifvit sjungen;

Berättelsen hos *v. Dalin* om detta Gothländska fälttåg 1449, öfverensstämmer fullkomligen med hvad i visan anföres, äfven deruti att den frikände Svenska Fältherrarne, *Olof Axelson* och *Måns Gren*, för det förräderi, dem af andra häfdatecknare påbördas. *) Der anledning till sådana misstankar funnits, plär Folkvisan ej glömma att omtala det. Deremot omtalas de trenne fältherrar, som Konung Carl VIII. sände att återtaga Visby och fästningen, såsom Konung Christiern och Danskarne alltid öfverlägsna i striden, men ej i att underhandla. Emot sina egna försäkringar gjorde Christiern ur fästningen ett anfall, men blef tillbakaslagen, och följden af Svenskarnes flera segrar blef — förlusten af Gottland. Uti det åtecknade åratalet 1444, skiljer sig Visan från våra öfriga häfder.

*) Se *Lagerbring*, Sv. R. Hist. 4:de Del. sid. 431 — 36 och Rimkrönikan, der det heter:

Än mera oära han (Magnus Gren) tha hafde,
Konung Christiern troskap och manskap sagde,
Och gjorde thet med tokka liste,
Att inga Svenske theraf visste.

Wi klaghe thet alle, för herrar och välde, *a*)
Och för utlendske städer,
Hvad Swerige är skedt med svek och falskhet,
Som Däner fara medh,
Swenska män, J ackte thet än,
när J hören thet qvädhas.

Huru thet börjas, thet må väl spörias,
Öfver kungarijke try,
Allt huru the Däner, Sweriges ovänner,
The fingo Wissby.
Swenske män, the mond' ock ey än,
för Däner fly.

Wissby var belagdh, med Sveriges magt,
För stadsens port;
Theras värior voro harde, the manneliga sig varde*b*)
Theras hjerta var stort!
Swenske män, J wackte eder än,
för falskhet eder är gjort.

The voro thess röste, *c*) på muren the tröste;
På torn och borg;
Thet hände sig så, de lupo therifrå,
Med ångest och sorg.
Swenske män the kommo sig än
På stadsens torg.

The fingo the tankar, the stigo theris plankor,
Then mur så wijd:
Både utan och innan, the kunde eij vinnan,
Med härskiöld eller strid.
Swenske män, the vunno honom å
för midnattstidh.

The voro eij riddare, the voro theris svenner,
Som stego then mur,
Man skall them prisa, med höffwitska visor,
Bland riddare och fruar.
Swenske män, J wackte eder än,
för Danskes natur.

The satte upp blidor *d)* på alla sidor,
Skärm och Skraga *e)*
Thet låto the herrar, och thet var thess värre,
Med dagtinga bedraga.
Swenske män, the må thet ännu höghliga klaga.

The fattiga sväna, the voro öffwer ena,
The stridde med throo:
The varde then stad, som Konung Carl them bad,
Till land och sjö.
Swenske män, J wackte eder än,
som i Swerige boo.

The herrar kommo till alsingen fromma,
Sedan fick thet värre lag;
The grepo till semja, the mente sig främja,
Och satte i dagh.
Swenske män, J wackte eder än,
för ett efterslag.

Herr Johan Axelson han dagtinga må,
För Junker Christiern:
The Swenske thet sågho, att Däner påladhe,
Både harnisk och iärn.
Swenske män, thet ångrar them än,
the togho eij till vårn.

Herr Mons Gren, han fryctade för meen,
Hvij Däner så kläddes.
Herr Oloff fick svara: "J haffwen ey fara,
"Eller något att rädhas.
Swenske män, J tänken thet än,
när J hören thet qwädhas.

"Thet är Konungens seedh, när han tarffwar wedh,
"Legia harnisk uppå;
"Thet må så ske, hans tjenare see,
"Och göra ock så.
Swenske män, the fryctade än,
som blotte månde stå.

The Swenske the stridde, mot byssor och pijlar,
Och harnisk och sverd;
Danska manna ord, äro värre än mord;
The dagtinga med flärd.
Swenske män, J wackten eder än,
för tokken ofärd.

The Däner äro kloke, the föra Dane broke,
The ryggia sin looff:
Som otro månd loffwa, the Däner fögha dågha,
Med falskhet är theras scrifft.
Swenske män, J tänken thet än,
hvad falskhet är skedt.

Wij skolom bortfly, the ſingo Wissby,
Med daghtingan falsk;
The wore thess värde, allt med itt swerde,
Slogos öffwer theras hals.
Swenske män, J tänken thet än,
när J kommen till tals.

Jagh will thet tro, hwad Svenske män säija,
The bliffva ther wed:
The plägha ingen swika hvarken fattiga eller rika,
Thet är en godh seedh.
Swenske män, J wackten eder än,
thet rådher jag edher.

Wåra vänner äro slaghne, våra vänner borttagne,
Bädhe skepp och skott:
Thet är för Gudj kär't, *f)* thet är inteth wärt,
Däner gör eder med spått.
Swenske män, J låten er ey än,
en annan tidh loffwa så gått.

Däners troo är bortgiffwen, på papper skriffwen,
Besegladt med wax:
Utan the oss återfå, thet the oss togo ifrå,
Hon aldrig återtag's.
Swenske män beholla henne än,
här effter tro icke strax.

Tron är innelyckt, på papperet tryckt,
Med lagh saa stark:
The få henne ey igen, utaff Svenske män
För tusend, tusend mark.
Swenske män, beholla henne än,
på pappers ark.

Bättre är dödh, i elden rödh,
Än ärelös leffwa;
Tron sättes i pant, the sade icke sant,
Slikt plägha Däner bedriffwa.
Swenske män, J wackten eder än,
för breff, the skriffwa.

Mig tyckes thet så, thet kan väl bestå,
Thet är margelundom skifft:
Danskom är gått, hafva land och slått,
Wi haffwom en skrifft.
Swenske män, J wackten eder än,
för tokken utgifft.

Troo giffwer brödh; falskhet dödh,
Som nu giorde the:
The mände oss swika, och Gåttland bortwika,
Så mände thet ske.
Swenske män, häreffter skole J än,
Er fullwäl omsee.

Danske manna ord, uti herra håff,
Skall man så kära: *f)*
The föra ena strima, så illa the rima,
The haffwa henne så kär.
Swenske män, J ackten eder än,
eder högbliga ära.

The wela trugha och nederbugha,
Och holla oss för wrak;
The göra wånda, till watten och lande,
För ingen wår sak,
Swenske män, J wackten eder än,
för tokket omak.

Herrar och Förstar, både minste och största,
Både riddare och svenner,
Bönder och bokarla, både seut och arla,
J hollen öffwer ena!
Swenske män, J wackten eder än,
och waren icke sena.

Wärien edert land med wäriande hand,
Som Däner wilia tagha ;
Gudh giffwe fredh , som wi tarffwa wedh
I wåra liffsdaga.
Swenske män , J låten eder än ,
öffwer ena dragha.

Skorpio pläghar lekra , med tungone smeckra ,
Med stjertenom stinga ,
Så göra the Danske , så Gudh them vanske, g)
Allt när the dagtinga.
Swenske män , J wackten eder än ,
the wilia eder twinga.

Allsmäcktigh Gudh , han haffwer them wiss ,
Som Sverige äro troo ,
Både nu och förra , förutan all twist :
Gudh giffwe them roo !
Swenske män , J sägen amen !
som i Sweriges rike boo.

a) *Valde* eller *välde*, , sammandraget af Svenska ordet väldige eller af AngloSaxiska ordet *weledi*, rik, mägtig. *Ihr. Gl. Sv.* II. pag. 1078.

b) *Varde*, försvarade : af gamla ordet *vara*, värja. *Ihr. Gloss. Sv. G.* 1045.

c) *Röste*, djärfe, oförskräckte, gammalt Svenskt ord, af Isländska ordet *hravstr*, stark. *Ihr. Gl. Sv.* II. p. 468.

d) *Blida*, en slunga, (*Balista*) som nyttjades vid belägringar. Se *Ihr. Gl. Sv.* I. pag. 208.

e) *Skraga*, eller *Skrafva*, stormtak? ett instrument som brukades vid belägringar. *Ihr. Gl. Sv. G.* II. p. 620.

f) *Kära*, anklaga, beklaga: *Gudj kär't*, Gudi klagadt. Se *Ihr. Gl. Sv. G.* I. pag, 1046.

g) *Wanska*, förändra, förbättra: *Gudh wanske*, Gud bättre. *Ihr. Gl. Sv. G.* II. pag. 1038.

65.

Thord Bondes mord.

Ur samma handskrift, som föregående, af Öfver Kammarherrn m. m. *Baron Stjerneld* benäget meddeladt, lemnas detta stycke, såsom ett märkvärdigt bidrag till historien om Carl VIII. Knutsons oroliga regering. *Thord* Bondes arm, säga våra häfdatecknare, uppehöll sin Konungs thron: han tillintetgjorde genom sin rådighet och sin tapperhet alla *Christierns* anläggningar mot Carl och rikets väl. Ehuru mägtige Danskarne voro genom det stora anhang de egde inom landet, måste de dock alltid se sina förhoppningar om framgång förstöras genom den trogne Thords segrande vapen. Sedan han slagit dem i Vestergötland och Småland, och der intagit deras fäste *Danaborg*, på ett sätt att det sedan fick namnet *Danasorg*, blef det dem vigtigt att rödja en så farlig motståndare ur vägen. Genom förräderi lyckades detta på *Carlsborg*, en befäst ort på Norrska gränsen, der Marsken efter sina segrar öfver de Danske uppehöll sig. Redskapet för denna nesliga gerning blef *Jösse Boson*, en Dansk född, som i *Thord Bondes* tjenst förvärfvat sig hans hela förtroende och blifvit satt öfver dess öfriga tjenare. Huru vid detta ymkansvärda mord, för hvilket Konungens och Sverges lycka föll, vidare tillgick, är ämnet för denna Folksång. Häfdatecknarne, säger Lagerbring, äro ovissa om året för denna händelse: denna Visa blir då så mycket märkvärdigare som den i andra strofen uppgifver åratalet 1456 och således bestyrker *v. Dalins* mening. Se *v. Dalins* S. R. H. II. pag. 701. Med den *i Sverige planterade rosendeqvist*, som nämnes i Visan, förstås Thord Bonde. och med *den hvassa Tisteln*, Måns Gren, som efter Gothlands öfverlemnande öfvergått till Danskarne och nu för K. Christierns räkning belägrat *Borkholm på Öland*.

Then helga Trefaldighet med sin nådh
Then värdogs till att vara vårt rådh:
Jesus Christ, vår frälsare kär:
Tu prisar thet hjerta, som trofast är,
Och giffwe vårt mål en god ände,
Både ute och inne, ehwar wij oss wände.

Åren effter Guds födelse tidh,
Väl fjorton hundradh then lange tiidh;
Än sex och femtijo wij lägge ther till.

I Swerge war wuxen en rosende qvist,
Then honom fördreff, fördriffwe honom Christ,
Then war wäl planterad i rosendegård.

The Frugor och Jomfrur sittia wid bordh,
Ther växer en annan hwass tistel ibland,
På Borkholm uppå Öland.

Then annan hwass tistel fick mycken framgång,
Hans stora falskhet gjorde honom förfång,
The Danske the slåtteth bestalla.

The Swenske män the lastade then,
Men icke förty, the räddis för nödh,
Men mest för thet att Marsken war dödh.

Herr Marsken war trött aff storm och stridh,
Thet var gjordt mest till hwilo,
Han trodde Jöns Boson fast att ståndа.

"Mig

"Mig lyster nu till hvilo gå,
"Jag tror thig bäst af alla mina svenner,
"Af rättan kärlek jag thet till thig menar."

Han lönte honom illa sin kärlek igen,
Han klöff hans huffwud i axlen nedh,
All Swerges magt hon gaffs therwedh.

Än gull och pengar tog han med sig,
Skepp och skänker, saa sades för mig,
Så seglade han åth Danemark inn.

Ther gräto the Frugor under sin skind,
Som Judas förrådde wår Herra Christ,
Så förrådde Jöns Boson Marsken förwisst.

Gudh förbarme sig thet ymkeliga mord,
Gudh Fader och Son och then helige And,
Han styre och rådhe öffwer Sweriges land!

66.

Hönsgummans Visa.

Af samma anledning som *Malcom Sinclairs* Visa fick ett rum i den Första Delen, må äfven denna, såsom den mest allmänna och älskade Svenska Folksång, sluta den Andra Delen. Den är författad i medlet af Adertonde seklet af Herr *O. Cardius*, Kyrkoherde i Huddinge och Bränkyrka församling i Södermanland, efter en gammal rythm, som tillhör flera äldre Svenska Folkvisor. Från alla Tryckerier utgifven och nästan i alla allmogens samlingar finner man denna Visa, och gifves knappast i Sverge någon koja, der man ej kan få höra den sjungas. Den meddelas här efter den förmodligen äldsta upplagan, tryckt i Stockholm hos *Salvius* 1552, in 4:to, med öfverskrift: *Hönsgummans Visa, som hon söng för sig sjelf i Hönshuse, på Herregålen, när sista kalase var.*

Hanar å hönor å kycklingar små,
Spring glättuga nu:
Qwäd mina pullor å tuppar, hå, hå;
Siung kuckuliku.
Lät si, hwar en hoppar
Ikring sina koppar
Å näbbana doppar.
Jag orkar illa gå,
Sitter gammal å grå
Men qväder ändå.

Fyra tiog år, å så nitton dertill,
Å min ålder i dag.
Folcke må tro mäg så mycke di will,
Men aldrig vet jag,
Min hog wari bättre
Förnögder å lätter,
Båd dagar och nätter,
Än han ha warit nu
På sex år eller sju,
För nån Herre och Fru.

Fäm stora herrskap, på herrgålen vår, *a)*
Alt efter hvar ann,
Mins jag så väl, som de varit i går;
Och derföre kan
Min åldriga tunga
Om herrskapet siunga,
Bå gamla å unga:
Den som ha vari mä
Må ju veta hur dä ä,
Var man säker på dä.

Års gammal var jag, då Fröken for bort, *b)*
Då hörd' jag di sa',
Hur hon ha hushålla, rundt eller torr;
Då va som dä va:
Men bort vil hon resa,
Te den, som kan läsa
Bakfram i Catkesa,
Lika hva di sa,
Nog ha Fröken vari bra:
Men di narra'na sta.

Sen var en Herre på gålen, jag mins. *c*)
Han va väldug med art;
Yppare husbonde näppliga fins:
Men han dödde så snart;
Å Frun, som var änka, *d*)
Fick sörja och täncka,
Hvad hon skulle skänka
Te dem, som mä mackt
Uppå gålen hade ackt.
Och om ägorna vakt.

Bästa, som Frun i sitt hus hade qvar,
var en endaste Son, *e*)
Fyra års Herre, som miste sin far:
Men mins, han va mohn
Om åkrar å ängar
Å flitiga drängar,
Om ägor å pengar:
Han föga var stor,
När han fölgde sin Mor
Å kring ägona for.

Gransämja, hemfred å styr på sitt hus
Hölt han som en kar.
Frun, som han fick, var ett dygdenes lius *f*)
En fröken så rar,
Så from å Gudfruchtig,
Så sedig å tuktig
I hushållet dugtig,
At af detta par
Är åminnelse qvar
Alla verldenes dar.

Arfvingar fingo den herre å fru,
Jag mins inte grant:
Som jag kan tycka så voro de sju.
Jo, jo, dä va sant;
Ty fyra de siste *g)*
Små herrar, jag viste,
At herrskapet miste:
Den älsta va qvar, *h)*
Å så fröknar et par, *i)*
Med Moder å Far.

Herrskape sielfva, de lefde så kort,
Jag mins hur vi gret,
När som vår nådiga fru dödde bort: *k)*
Den sorgen var het
Å svår för oss alla,
Som bittraste galla
Vi gick här å valla,
Bå nätter å dar,
Å den ömaste var
Vår bedröfvade Far.

Fyra, så när som et fierendels år
Han lefde derpå:
Men, famikatten! när han stog på bår, *l)*
Hur di glunkade då.
Di sa: vi få värre
Bå större å smärre;
Vi miste en herre,
Som ville å fick
Hålla ordning å skick.
Vissa på hur ä gick.

Sonen tog hushålle först uti akt, *m*)
Men sen for han ut,
Reste med junkrar å drängar på jagt,
Hade kulor å krut.
Men trålla dä krute,
Di hölts mä der ute!
Dä vålde, på slute,
At räfvana log,
Åt dä skotte, som tog,
Då vår husbonde dog. *n*)

Endaste Systern va frommer å go, *o*)
Som ärfde sin Bror;
At hennes herre *p*) på lofven å tro,
Som han henne svor,
Fick styra å stella,
Så de blefvo sälla,
Som hade vari snälla.
Å sen ha dä gått,
Bå mä stort å mä smått,
Såsom han ha förmått.

Nog va dä mer än halft anna tiog år,
Då herrskape här
Rådande voro på herrgålen vår,
Med mycket besvär.
Nu ä di döda *q*)
Från omsorg å möda:
Vår ögon ä röda:
Ty jemmer å gråt,
Va vår dagliga låt
Hela tiden bort åt.

Men huru väl ha den Högste försett
Vår herrgål igen ?
Mä både Herre å fru Han ha gett, r)
Så jag aldrig vet än,
Sen jag börja lära
Ta maten å bära
Te pullorna kära,
Dä låti så väl
För bå junker å häl, *)
Bå te kropp å te siäl.

Herrskape läser å sjunger å ber,
Dä märker väl jag:
Unge små herrarna lära ju mer
Hvar endaste dag.
Aldri ska höras
Nån orätt få göras,
El' någon ska töras,
Te peka säg fram,
Å biu te nogon skam,
Munser ell' Madam.

Herre Gud, signa di dygdiga två,
För al ordning å tukt!
Himlen bevare de plantorna små
Deras härliga frukt!
Så den må bli mogen,
Te dygd redebogen,
Rättrådig å trogen!
Ty då bli dä gott,
Te få del i den lott,
Som jag ha nu fått.

Solen å Månan å Stjernorna ge
Sin härliga glants:
Diuren på markene nöje bete
Med lek uti dants.
Hela jolen hoppar,
Å mustiga droppar
Giör lustiga kroppar.
Flicka qvick å ung,
Kan du bättre så siung:
Jag ä gammal å tung.

a) 1. Kon. *Carl* X. *Gustaf* och Drottn. *Hedvig Elenora*. 2. *Carl* XI. och *Ulrica Elenora*. 3. *Carl* XII. 4. *Ulrica* och *Fredric* I. 5. *Adolph Fredric* och *Lovisa Ulrica*.

b) Drottning *Christina* 1654.

c) *Carl* X. *Gustaf*.

d) *Hedvig Elenora*.

e) *Carl* XI. född d. 24 Nov. 1655.

f) *Ulrica Elenora* den äldre.

Prinsarna: *Gustaf* född 1683 död 1685; *Ulrica* född 1684 död 1685; *Fredric* född i Sept. 1685, död i Oct. samma år; *Carl Gustaf* född 1686, död 1687.

h) Kronprinsen *Carl* född 1682.

i) Prinsessan *Hedvig Sophia* och *Ulrica Elenora*.

k) Den 26 Jul. 1693.

l) *Carl* XI. dog d. 5 Apr. 1697.

m) *Carl* XII.

n) 1718 d. 30 Nov.

o) *Ulrica Elenora.*

p) *Fredric* I.

q) *Ulrica Elenora*, död 1741. *Fredric* I. död 1751.

r) *Adolph Fredric* och *Louisa Ulrica.*

**)* Ordet Häle är *Provincielt* och betyder en ung Bondedräng.

Hönsgummans Visa har sedermera blifvit tryckt, med imiterade fortsättningar, som på intet sätt kunnat hinna Orginalet. En af dem under titel: *Hönsgumans sista Quäde som hon söng nyss före sin död om det som skedt i Herregålen in till närvarande tid, jemte det hon söng för sig sjelf medan kalaset var i Herragålen*, är tryckt 1774. Utom denna fortättning, (hvilken såsom den minst misslyckade bland de misslyckade försöken här efteråt meddelas) finnes uti en upplaga, tryckt i Fahlun 1811, ännu en fortsättning till nyaste tider; men den kan i värde på intet sätt mäta sig med de föregående, hvarföre vi ej heller ansett densamma böra i denna samling upptagas.

Aldrig jag tänkte få lefva den dag,
Då så skulle gå.
Knapt någon aktade ordning och lag;
Hvar en ville rå.
Och Gård-svenner dyra,
I tvedrägt och yra,
Ble styfva att styra.
Sjelf Herren god och mild
Må ställa hur han vill;
Det dock illa gick till!

Ledsen, då husbond gaf all ting god dag,
Det mins fuller jag;
Sade: så följ då hvar en sitt behag,
Hur det tager lag.
Men huru de maka,
Gafs styret tillbaka
Åt husbonden att vaka.
Och hade nog gått bra,
Om dä gått som han sa;
Men dä gick som dä va.

Aldrig jag glömmer en tisdag om qväll,
Hur illa bar täll:
Ruggorter satt hvar en Tupp på sitt giäll,
Och mådde ej väl.
Jag sade: Vassmänte!
Någ' ondt vi oss vänte,
Det slår inte slänte.
Jo menna, hvad det drog:
Ack! vår husbonde dog s)
Å det var ju alt nog.

Borta var den, som tog gården om hand,
I främmande land. t)
Tårar här flöto, med hjertsuckar bland,
På land å i strand.
Ack! alt likt en öken;
Vi ryste för höken,
När Fru Mor å Fröken,
Ja, hela gårdens ros,
Frå oss reste sin kos.
Sorg och saknad derhos!

Trohet å sämja fans knappt mer igen:
Ty agget det brann.
Dräng emot fogde å fogde mot den,
Var man emot man.
De betos å trätte,
Sig inbördes frätte,
Hvar andra ej sätte.
Den, som då tömen fick,
Körde på utan skick,
Hej! så långt, som dä gick.

Hem kom Herren (å säll vare han!)
Han gården tar an.
Ställer i ordning oredan han fann,
Det bästa han kan.
Folket sig brydde,
Alt illa uttydde,
De honom ej lydde:
Ty alla ville rå,
Men ack! gissa bara på,
Huru kunde det gå:

Trållen i bergen de sågo derpå;
De logo i mjugg.
Blåste på elden, hvar en i sin vrå,
Å vakte för glugg.
Å än deltes pengar,
Än ovett å slängar,
Bland herrgålens drängar.
Den striden holdes fast,
Om et husbonde-kast.
Men si kädjan hon brast.

Högt talte husbond til folket en dag:
Är slikt lyda lag?
En ska bli rådande, J eller jag;
Det tog ock et tag — —
Ty för detta öga
Straxt föllo til föga
Båd låga och höga.
De krupo i en vrå,
Gjorde ed deruppå,
At nu herren ska rå. u)

Alt går nu skickligt, som höfves det gå,
Var man säker derpå.
Sysslorna drift å nytt lif börja få;
Så bland stora å små.
Kom, se man hur sämja,
Kan pullorna främja,
Å ofällen tämja.
Se! hur roffogeln flyr,
Så fort som dagen gryr:
Ty en husbonde styr.

Alla gårdsägor han noga kringfar,
I sigte dem tar;
Å för ofredande, nätter å dar,
Han ställer försvar.
Se! hur han sträfvar,
Med Svenska manna näfvar,
De örnar å räfvar,
At drifva härifrå,
Som torde lura på,
Mina köklingar slå.

Knappt maken herre, at dygder ha fått,
Om gården har rådt,
Hyllar ej mer det, som stort är, än smått s
Men alla gör godt.
Den armod vill öda,
Å hungeren döda,
Som Far ger han föda.
Han gifver mig ock stat,
Så, at hönsen få mat;
Si! så väl vill han ha't.

Signe den högste, som magtena har,
Wår husbond å Far!
Göre dess lefnad lycksalig å klar,
Mång tusen tjog dar!
Dess Syster å Moder,
Samt Frua så goder v)
Få ock ärestoder!
Nu har jag lefvat nog — —
Tänk! att dödsklockan slog,
Å vår Hönsgumma dog.

s) År 1771 d. 12 Febr.

t) Vid sin faders frånfälle vistades *Gustaf* III. i Frankrike.

u) Revolutionen d. 19 Aug. 1772.

v) *Sophia Magdalena.*

Bihang till Andra Afdelningen.

Slaget vid Bränkyrka 1518.

Detta minne af den första drabbning, mot Danskarne, hvari vår så älskade Gustaf Vase nämnes, är medeladt af den om våra fornhäfders samlande och utgifvande så förtjente Kammarherrn m. m. Baron *Stjerneld* och finnes i det MS., vid N:o 64 blifvit beskrifvet: *En Visa om Brännekyrkio Slagh anno nostrae salutis* 1518. Den angår således det bekanta slag, i hvilket Riksföreståndaren *Sten Sture den yngre*, den 22 Jul. 1518, vann seger öfver Danskarne, vid hvilket tillfälle *Gustaf Ericson* (*Wasa*) förde Svenska Hufvudbaneret. *Ifr. Dalin* Sv. R. Hist. D. 2. sid. 885.

Sweriges mån aktar jag att lofwa,
Om Gud vill mig nåder gifwa
Deras dygd framföra med akt och hog,
Den stund der jag må lefwa,
Det kan mik ingen förmena,
Herre Gud med sin nåd mik hjelpe der till,
Han är min tröst allena.

Thet år efter Jesu födelse tid,
Fempten hundrad och aderton man talde,
Kong Cristiern af Danmark förde en strid,
Och sig för Stockholm lagde,
Then stad wilde han förderfwa,
Med storm och skott både dag och natt,
Sig achtade han priis förwerfwa.

Ähra och loſ alswoldig Gudh!
Som gerna hjelper i nöde,
Han stilte utåf hans hetzskelige trugh,
The Danske ther spilte sina möde;
Alt thet the ther bedrefwe,
Thet kom them alt til skada och sorg,
Och följer så länge the leſwe.

När Danske förnummo utan fördel at wara,
Alt thet the för them toge,
Til Brennekyrkio med storan skara.
Til hest och fot the drogo.
The Swenske menn ther före them wåre,
The slogo the Danske af marken så,
The fingo både döda och såre.

Snarlica funno the Danske til rådha,
Om natten til skeppen draga,
The rytter blefwo qwar i storan wådha,
Thet war theras högliga klaga.
Alt om en aftonstunde.
The blefvo så många både grepne och fångne.
Som icke rymma kunde.

Then wisa lyder och qwädes så,
At Danske männ thet väl kende,
Thet Herr Sten Sture war Höfwitsman thå,
Ner thet i sanning hände,
Han gaf sig både macht och sinne,
At stonda emot med Swenske menns hjelp,
The Danske skulle ej få winna.

Utsende Kong Cristiern dagtingan falz,
Ok bad både titt och ofta,
Sitt råd med Herr Sten Sture til tals,
At fred mellom them wara motte,
Och thet war ej af hjertans grunde,
The Swenske blefwo bedragne ther med,
Och beswekne så margelunde.

Rummith ther til beramadt war,
Kong Cristiern skyude at komma,
Med Herr Sten Sture at wara i tal,
Om beggis theras fromma,
Konungen gislemen för sich sende,
Han grep them i en feligh dagh a)
Och neder til Danmark sende.

Ewinnerlig tidh han är så lång,
Hwå thet will rätt betenkia,
Hwå fahskhet brukar han komber i twång,
Och sich i syndene sänker,
Gud Swenske menn wäl bewara,
Och latte them så i werldene lefwa,
Och finnas bland Guds ängla skare!

a) *Feligh dag*, trygg, fridlyst dag, då stillestånd var slutadt. Se *Ihr Gl. Sv. G.* I. pag. 464.

Rättelser:

Sid.	5.	r.	6.	*står:* afskeds bref	*läs:* afskedsbref
	11.	—	7.	— vore du värd	— vor' du värd
	12.	—	1.	— qväljR	— qvälja
	12.	—	7.	— Kyrkeby;	— Kyrkeby.
	13.	—	4.	— och ej	— och som ej
	14.	—	9.	— Mariae Kyrkan	— Mariae-Kyrkan
	19.	—	23.	— Du kom	— Då kom
	19.	—	26.	— förtälningar	— förtäljningar
	30.	—	17.	— Myten	— Mythen
	36.	—	17.	— Fastmö	— Fästmö
	41.	—	17.	— sift	— sitt
	51.	—	9.	— alle min	— all min
	64.	—	28.	— jag ser detta henne	— jag ser henne
	74.	—	18.	— Smaka	— Samka
	85.	—	23.	— allrahjertaus	— allrahjertans
	88.	—	6.	— stolten	— stolt en
	90.	—	3.	— oeli	— och
	91.	—	4.	— diu	— din
	92.	—	5.	— Så fällde	— Så fäller
	92.	—	10.	— Så faller	— Så fäller
	96.	—	2.	— from;	— fro;
	96.	—	27.	— Gud	— guld
	97.	—	14.	— J	— I
	109.	—	17.	— för din	— för dig
	117.	—	2.	— Dar	— Där
	124.	—	11.	— uti lönn	— uti löa
	141.	—	11.	— mej	— mig
	145.	—	19.	— quäl	— qväl
	154.	—	8.	— 1817	— 1816.
	164.	—	5.	— svolla	— svala
	164.	—	18.	— Kerstln	— Kerstin
	169.	—	11.	— riks fången ?	— riksfången.
	170.	—	7.	— Härda	— Hårda
	173.	—	2.	— an	— en
	176.	—	9.	— Malemo sten	— marmosten
	177.	—	7.	— malemosten	
	178.	—	12.	— Jungfrus	— Jungfruns
	203.	—	7.	— log,	— log.
	211.	—	14.	— "hvad	— "Hvad
	213.	—	20.	— on	— Hon
	220.	—	25.	— lyft'e	— lyfte
	221.	—	7.	— kärasen	— kärasten
	222.	—	14.	— härа	— kära
	231.	—	1.	— socken präst	— sockenpräst
	232.	—	19.	— Men	— Som
	236.	—	7.	— Nardu	— Nardus
	237.	—	5.	— väktare männer	— väktaremänner
	242.	—	3.	— ag	— Jag

245.	— 31.	— kans	= hans
247.	— 29.	— onn	— Honn
240.	— 30.	— Tacku	— Tacka
254.	— 5.	— grundar sig	— grundar sig,
256.	— 17.	— Jungfrnn	— Jungfrun
257.	— 22.	— Drakan	— Draka
258.	— 1.	— Iag	— Jag
258.	— 22.	— Glafveln	— glafven
261.	— 8.	— Rmkr.	— Rimkr.
—	— 31.	— ta	— sta
—	— 32.	— an	— an.

Tillägg.

Sid. 7. Stolts Hilla finnes tryckt i slutet af 1600- eller början af 1700-talet, i Palmsköldska Samlingarne å Upsala Bibliothek *Poët. Tom.* XXVIII.

Sid. 22. I första Omqvädet sjunges allmännare: *Och tiden han göres mig lång*, hvilken läsning tillhör den anförda Musiken.

Sid. 139. r. 4. dödmannens fötter — *enl. en annan Tradition:* döda mannens fjäte.

Sid. 244. Af denna Visa finnes en annan handskrift, från femton- eller sextonhundratalet, bland Palmsköldska samlingarna *Poet. Tom.* XXI. Den tyckes vara en öfversättning från Danskan, eller ock författad under Unionstiden, innan språken voro så bestämdt skilda. Den är i afseende på rythmen correktare, annars i allmänhet mera vårdslösad. En läsart förekommer, som är märkligt bättre, Sid. 148,

"Munkenn thett eij begärade,
"Min ordh seije ther till neij." — lyda så,
"Honn sagde iag thett ey begerer,
"Mitt ården seyer ther till Ney."